PETRI IACOBI MONTI FALCHII DE COGNOMINI-BVS DEORVM OPVSCVLVM.

Scripſit et de inuentoribus rerum.

De multorum deorum nominibus. Augus. de Ciuit. Dei. li. 4. c. 6 [illegible]
De nominibus deorum [illegible] A. Gellius [illegible]

ALPHAENI

INSIGNIA

¶ Ad Lectorem.

Quiſqs amas ueterum cognomina noſſe deorum
Et ferias, ludos, ſacra, cerimonias.
Numinibus ue quibus quę uictima detur, adeſto.
Hic liber oſtendet quod cupis, omne tibi.
Sed nō ſcripta nimis docto hæc, nō ſcripta malignis
Inuide, differ opus, dum legis iſta, tuum.

PETRVS IACOBVS MONTI FALCHIVS ALPHAENO PERVSIAE ET VMBRIAE QVAESTORI. S. P. D.

MORIS olim fuit & adhuc extat quod q nouum ſcripſiſſet opus id alicui principi dedicaret, ea (ni fallor) gratia ut famam ſibi fauoréq; tali dedicatione pararet: ſic. M. Manlius ſuum poema Auguſto. Valerius max. facta & dicta memorabilia Tiberio. Plinius naturalis hiſtoriæ libros Veſpaſiano. Vegetius rei militaris epitomen Valentiniano. Aelianus ſuas acies Hadriano. Iuſtinus Pompei trogi excerpta Antonino Cæſaribus dicauere. Ex recentioribus uero q ſui fructus ingenii Pontifici maximo uel Cardinalibus aut Regibus aut Imperatori non ſcribat uides neminem. Nonnulli ſunt q ſuos libros alii domeſticis alii amicis amicitiæ ac beneuolentiæ tantum cauſa donant: ut illis hoc modo gratificẽtur. Facit hoc Cicero qui officia Marco filio. De oratore ad Quintum fratrem. De Perfecto oratore ad Brutum. De topicis opus ad Trebatium miſit. Macrobius quoq; ſua filio Saturnalia: & Terentianus etiam filio ac genero de literis ſyllabiſq; & metris opus oppido eruditum dedit. Taceo Iulium firmicumq; Mauortio Lolliano. Priſcianum: qui Iuliano uiro patritio. Lucretium qui Memmio. Varronem qui Cæſari & Ciceroni amicis ſuas lucubrationes tranſmiſit. Quod ſi roſcii literaꝝ uiris in principatu & imperio cõſtitutis ſua ſcripta obtulere: ſi clariſſimi

auctores ea que compoſuerant amicis impertie re: quanto conuenientius mea paruitas aliquem ſuis opuſculis patronum quærat? aliq̃ua noſtris amicis munuſcula & nos dabimus? Profecto ipſe cum duos modo libellos, vnum de deorum / de ſacris celebritatibus alterum peperiſſem cogitabam & ego cui dignius donarentur. Cogitanti tua eueſtigio dignitas in mentem uenit. Es.n. uir (abſit adulatio) ſumma eruditione atq; auctoritate, magna diligentia, fide, probitate, ut non iniuria Pōtifex max. te ſuum tot annos queſtorem habeat. Te omnes eruditi obſeruent. Alphænum omnes ament & iidem (quod rarum eſt) colant. Me uero tam ſemper tua humanitate dilexiſti, ut ingratus videri queā, niſi te aliquo munere donē qualecunq; eſſet. At quid noctuas (dicat aliquis) Athenas tuliſti? An putabas talia ab Alphæno ignorari? minime gentium. Sed non dantur diuiti munera ut egenti. Neque tua, uerum mea cauſa libellum hunc prębui, ut habeat per quem ſecurus in lucem prodeat. A quo defendatur, malignitatis dentes te uindice non extimeat. Tuæ nobilitatis fuerit eum læta frōte ſuſcipere, neq; ſpe quam de te ſemper habuit fraudare. quod ut facias quia benignitate ipſa benigniorem te ſemp cognoui, ac nihil minus q̃ p̃cibus gaudere, haud pluribus uerbis orem. Illud ſane de meis libellis tacere non potui & ſi nō aliam, ſaltem hanc fore in illis utilitatem, ut deorum cognomina & ſacrę celebritates per ſexcenta ſparſæ uolumina uno in loco quęrendi euitato faſtidio q̃ facillime habeantur. Vale.

Petri Iacobi Montifalchij de cognominibus deorum Opuſculum.

✠

SI DEORVM dicet aliquis
tanta eſt multitudo ſi quidem
eorum duo & triginta millia
Heſiodus numerat, quando ad
illorũ cognominum finem ue=
nietur ? Equidem innumeros
apud ueteres fuiſſe olim deos
haud negarim: quod & diuus Auguſtinus refert
in libris quos ſcripſit de ciuitate diuina: & Iuue=
nalis uti ſuperſtitioſum in Satira. xiii. taxare ui=
detur. Sed nos haud qdem de omnibus uerum
de maioribus nobilioribuſq; dicturi ſumus, ut
illi ſunt quos ſelectos adpellatos uno diſticho
Ennius cõplexus fuit. Iuno: Veſta: Minerua: Ce=
res: Diana: Venus: Mars: Mercurius: Iouis: Ne=
ptunus: Vulcanus: Apollo: necnõ Saturnus cum
Ope uxore & Iano regni ſocio. Qui quoniã ſunt
antiquiores ab eis exordiemur ſuo reliquos or=
dine relaturi atq; ita ut aliqua nobis de indu=
ſtria aliqua etiam inſcitia praetereantur. Non. n.
hi ſumus quibus omnia dicere certum ſit non
παντων γνωμονικοὶ id namq; diuinum eſt haud hu=
manum: non Argi aut Lyncei ut nunq̃ coecutia=
mus. Tritum adagium eſt funda non omneis pi
ſces capit ſupra quos iacitur. Illud ſane teſtari
queam ex latinis deorum cognominibus, etiam

græcis que noſtris in uſu poetis exiſtant pauciſſima eſſe que hic deſiderentur:

DE SATVRNI COGNOMINIBVS

¶SATVRNVS a ſatu dictus eſt, cuius cauſa de cælo ſit: quod ſane Saturnũ eſſe multis ſit perſuaſum: ſicut Opem illius uxoré eſſe terram tradente Macrobio. & ſi paulo ante Idem ſcribit ꝓpter abſciſſorum pudendorum fabulam Patri a noſtris eũ Saturnum uocatum παρὰ τὴν σάθην quod membrũ virile declarat. Idem alibi Macrobius tradit saturnum eſſe temporis auctorem. & ideo a græcis immutata litera κρόνον quaſi χρόνον hoc eſt tempus uocari. Cicero (quod & Lactantius repetit) Saturnum prodit dictum eſſe ꝙ ſaturetur annis cum ſit tempus aut temporis curſum conuerſionemq; continens. hic SATVRNVS PATER cõiuncte dictus teſte Gellio. hic FALCIFER a poetis nominatur. Oui. Ante pererrato falcifer orbe deus. Idem Te fera nequicq̃ placidum ſpondentia Martis Sydera preſſerũt falciferiq; ſenis. a falce illi adtributa, ꝙ tempus omnia metat. ut Macrobius refert. Item STERCVLIVS ꝙ Saturnus omnium primus agris fœcunditaté compararit teſte Macrobio. et ſi Plinius atque Seruius honoratus aliter.

DE COGNOMINIBVS OPIS.

¶OPS saturni uxor & soror nomé habet uel quia eius ope (nam terra eſſe tradit) humanę vitę aliméta queruntur, uel ab opere per quod fru-

ctus frugeſq; naſcunt̃ ut inqt Macrobius. græce RHEA uocatur teſte Euſebio de præpara. euange. & Auſonio in monoſyllabis eo hemiſticho. poſt hanc Rhea, quæ latiis ops. fortaſſe ἀπὸ τοῦ ῥέω. i. fluo, ꝙ terra affluens omnium ſit rerum. Eadem CYBELE nominatur Vergi. Hinc mater cultrix Cybele, corybantiaq; aera. a loco qui eſt in phrygia. ut vult Strabo. ſiue quia homines in furorem agat. quod græci κύβον dicunt. ut ſcribit Sextus Pompeius Feſtus. Inuenies quádoq; Cybelen penultima longa ut: Et lotam paruo reuocant Almone cybelen. Apud Lucanum. Ouidius dixit cybeleia mater illo uerſu Attonituſq; ſeces ut quos cybeleia mater Incitat ad phrygios uilia mẽbra modos. uocatur & ALMA MATER ab alendo. MATER PHRYGIA a regione, quam dilexit. MATER IDAEA ab Ida, q mons eſt tam Phrygiæ q̃ Cretæ. & utrobiq; Cybeles cerimoniæ celebrabãtur. Ad eam Vergilius Alma parens Idaea deum, cui Dindyma cordi Turrigeręq; urbes. biiugiq; ad frena leones. Tibullus. At qui non audit muſas, qui uendit amorem Idaeę currus ille ſequatur Opis. DINDYMENE. a dindymis phrygię monte qui Peſinunti imminet urbi auctore Strabone. Martialis: Non per myſtica ſacra Dindymenes. Strabo mõtem numero multitudinis uocat, vt Virgilius paulo ante a nobis citatus, & Ouidius qui ait Dindymaq; & Mycale. & Vergilius ipſe alibi. Ite per alta Dindyma. Statius Dindymon ĩ ſingulari. Cui uertice ſacro Dindymon & celſis decreuit fontibus Ida. & Propertius Dindymos & ſacrę fabricata inuenta Cybeles. Vbi animaduertendum Statium neutro, Propertium

maſcu. genere. Dindymon protuliſſe. Nam Catullus in dubio poſuit Dea magna, dea Cybele, dea domina Dindymi. Strabo idem quem paulo ante citaui ſcribit alibi Didyma Theſſalię montes eſſe ubi DIDYMEAE deum matris fanum. A. turribus etiam qbus delectaretur: ſiue a turrita corona quam geſtarit appellata eſt dea TVRRIGERA. Statius. Ille phryges lucos matris penetralia cędit Turrigeræ. Item TVRRITA. Properti⁹ claudia turritę rara miniſtra deę. MATER MYGDONIA. a Mygodonia regione Phrygiæ contermina. Valerius flaccus. Mygdonię Pan iuſſa ferẽs ſęuiſſima matris. PESINVNTIA. a Peſinunte oppido phrygię, ubi templum honoreſq; ac ſacra ei fuerunt auctore Strabone & Diodoro. De hoc oppido intellegit Valerius maxi. dum ait matri deũ ſępe numero imperatores noſtri compotes victoriarum ſuſcepta uota Peſinunté profecti ſoluerunt. Nam deum mater Ops eſt. ex qua ſaturni ſemine nati Iupiter/Neptunus/Pluto/Ceres/Veſta. Idcirco MAGNA MATER cognominatur. Idem: Genutius (inquit) qdam magnę matris Gallus. Silius italicus. magnęq; Reate dicatũ Cælicolum matri. Idem cælicolũ genitrix, numen quod numina nobis Cuncta creas, cuius proles terramq; fretumq; Syderaq; & manes regnorum ſorte gubernant. Eadem BERECYNTIA nuncupat̃ Vergil. qualis Berecynthia mater: Inuehitur curru phrygias turrita per urbes læta deum partu centum cõplexa nepotes. Omneis cælicolas omneis ſupera alta tenentes. nimirum a Berecyntho phrygię caſtello ubi colebatur teſte Seruio. Apud Strabonem modo hanc ANGIDISTAM, modo ANDI-

RINAM modo ASPORINAM uocatam legimus: Martialis ENTHEAM dixit ita inquiens. Quem ſe ctis ululat matris Entheę Gallus ἀπὸ τοῦ ἐνθουσιάζω ꝗ eſt inſanio quia homines preſertim gallos ſacerdotes inſanire facit: ut ſupra in cybeleii nominis interpretatione demonſtrauimus. Refert Macrobius Labeonem ſenſiſſe hanc & bonam deam eandem eſſe.

DE IANI NOMINIBVS.

¶ IANVS italię rex qui Saturnum a Ioue filio pulſum excepit, exceptum regni ſocietate donauit: uariis & ipſe nominibus fertur Clauſius ſiue Cluſius. Patultius. Cõſuuius. Quirinus. Iunonius Ianus pater. Deus clauiger. Deus geminus. Deus biceps. Deus bifrons. IANVM Pompeius feſtus ab iatu aſpiratione detracta dictum autumat eo ꝙ ipſe ſit chaos, cui omniũ primo ſupplicabãt: ueluti parenti a quo rerum omnium factum putabant initium ipſo apud Ouidium ita dicente. Me chaos antiqui (nam ſum res priſca) uocabant. Accipe ꝗ̃ longi temporis acta canam. Lucidus hic aer & que tria corpora reſtant Ignis aqua & tellus vnus aceruus erãt. Vt ſemel hęc rerum ſeceſſit lite ſuarũ. Inq; nouas abiit maſſa ſoluta domos: Flamma petit cælum. ꝓpior locus aerea cæpit: Sederũt medio terra fretumq; loco. Tunc ego q fueram globs & ſine imagine moles In faciem redii dignáq; mẽbra deo. Alii mũdum ideſt cælum referente Macrobio eſſe uoluerunt: Ianumq; dici ab eundo ꝙ mundus ſemper

eat dum in orbem uoluitur: & ex ſe initium fa-ciens in ſe refertur. Vnde Cicero EANVM nō ia-num nominat ab eūdo. Ideo & apud nos i qua-tuor ſpectat partes. ut demonſtrat ſimulachrum eius Faleris adiectū. Proptereaq; QVADRIFOR-MIS a quibuſdam uocatus. Ouidius quia Ianuę præſidet Ianum dici uoluiſſe uidetur dum deus ille apud ipſum ſic ait Præſideo forib⁹ cæli cum mitibus horis Et redit officio Iupiter ipſe meo. Inde uocor Ianus. Quam ſane rem Macrobius quoq; indicat ſcribens in hunc prope modum ſed apud nos Ianum omnib⁹ præeſſe ianuis no-men oſtēdit CLAVSIVM ſiue CLVSIVM nomina-uere quia bello eius aulę patent pace claudūtur ut Macrobius tradit. Apud Ouidium ipē ita in-quit. Nomina ridebis. modo nāq; Patultius idē Et modo ſacrifiço Cluſius ore uocor. Scilicet al terno uoluit rudis illa uetuſtas Nomine diuer-ſas ſignificare vices. CONSVVIVS eodem Macro bio inq̄ auctore dictus fuit a conſerendo hoc eſt a propagine humani generis: quæ Iano auctore conſeritur. QVIRINVS quaſi bellorum potens ab haſta quam Sabini Curim uocāt. IVNONIVS q̄ſi non ſolum Ianuarii Sed omnium menſium in-greſſum tenēs. Inditione. n. Iunonis ſunt omnes kalendę PATER quaſi deoꝝ deus. Iuue. Reſpon-des his Iane pater. CLAVIGER. namq; cum claui & virga figuratur quaſi omnium portarū cuſtos ac rector viarum. Ouidius. Clauigerum uerbis alloquor ipſe deum. GEMINVS ꝑpter ancipitem imaginem. de qua Ouidius Tum ſacer ancipiti mirandus imagine Ianus. eadem cauſa BICEPS

& BIFRONS. Oui. Iane biceps anni tacitè labentis origo Solus de ſuperis qui tua terga vides. Ab Oratio MATVTINVS uocat̃ a mane quæ potior eſt diei pars. Nam bon⁹ a mane (ut dicitur) dies incipit, ut nõ iniuria ab Heſiodo pręcipiat̃: Mane operi adſurgas. opis pars tertia mane cõficitur. Qui aliquid bene incipiũt matutino tempore incipere conſueuerunt ut ait Acron Oratii interpres. Ianus autem rebus incipiendis preeſt. Ideo ab aliquid ordientibus inuocatur ſicut ab Oratio cuius hoc ſit carmen. Matutine pater ſeu Iane libétius audis Vnde homines operum primos vitęq; labores inſtituunt. Sic diis placitum tu carminis eſto Principium.

DE COGNOMINIBVS IOVIS.

IVPITER a iuuando nomen accepit ut ſit Iupiter iuuans pater teſte. M. T. Cicerone græce ζεὺς in genitiuo διὸς Homerus ὄναρ ἐκ διός ἐστιν hoc eſt ſomnium a Ioue eſt: a noſtris maioribus hic IOVIS in nominãdi caſu dictus eſt. Cecilius. Nõ nouus qdem deus reptus eſt iouis. Vnde DIIOUIS & Veiouis de quibus infra. Abeiſdem ueteribus OPTIMVS MAXIMVS uocabatur. optimus ꝓpter beneficentiam Maximus propter vim. A poetis uariis nominib⁹ fertur PATER quia ſingulorum beneuole ſuſceperit curam. uel dux fuerit hominibus beneuiuendi, ut Diodorus teſtatur. Orati. Iam ſatis terrę niuis atq; diræ Grãdinis miſit pater. SATOR & CREATOR. Vergi. Olli ſubridẽs hominum ſator atq; deorũ. Valerius ſoranus eum

Iupiter hospitalis: xenius [illegible]philius: [illegible]
p[illegible]fratrius: [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] 227 Homogn[illegible]

non modo GENITOREM ſed etiã genitricem uocauit: ſic.n.ait, Iupiter omnipotẽs regum rex ipſe deumq; Progenitor genitrixq; deum deus unus & omnis IMPERATOR & REX ob imperii amplitudinem. CONSVLTOR & PROVIDVS ꝓpter conſulendi prudentiam eiuſdem quem paulo ante citaui teſtimonio Diodori. OMNIPOTENS Verg. Iupiter omnipotẽs p̃cibus ſi flecteris ullis. Oui. At pater omnipotens ingentia mœnia cæli Circuit. Nam (ut ait Terentius) templa cæli ſumma ſonitu concutit. SVMMVS DEVM. Ouidi. Quid o tua fulmina ceſſant Summe deum? REX SVPERVM. Oui. Rex ſuperũ trepidare uetat. REX DEORVM. Vergi. Sic fata deum rex ſortitur. MVNDI DOMINVS. ĩ opere obſceno, Fulmen habet mũdi dominus. SATVRNIVS quia Saturni filius. Oui. Que pater ut sũma vidit ſaturnius arce. CAELI RECTOR. idem Vaſti quoq; rector olympi. OPITVLVS quod opem indigẽtibus ferat uti a diuo traditur Auguſtino. ALVMNVS quia (idem ut refert) omnia alat. DIESPITER quoniã diei pater Aulo Gellio & Acrone auctoribus. uel (ut ait Auguſtinus) quod partũ perducat ad lucem. Oratius. Namq; dieſpiter igni coruſco nubila diuidẽs. LVCETIVS. quod luce quaſi uita adficiat ac iuuet: quo (uti Gellius refert) Cn. Neuius in libris belli punici Iouem appellat. quem ſi legiſſet Seruius enarrans illud maronianum Lucetium portæ ſubeuntem & reliqua non ſcripſiſſet Lucetium a Vergilio dictum in nullo alio loco inueniri. de Lucetio ꝓ Ioue meminit etiã Pompeius Feſtus. FERETRIVS a ferendo. quia (ut Feſtus idẽ

eſt auctor) pacem ferre putaret. ex cuius templo ſumebant ſceptrum per qđ iurarent. Et lapidem ſilicem quo fœdus ferirent. DIIOVIS quod die: ſicut Lucetius de quo paulo ante, quod nos luce iuuaret. VEIOVIS a particula ue diminutiua, qa non iuuandi poteſtatem ſed nocendi vim habe ret. nam deos quoſdam ut prodeſſent quoſdam ut non obeſſent colebant. Propterea eius ſimula chrũ ſagiptas tenebat: ut ſcribit Gellius. his ad-datur quod Macrobius memorat nimirum huic rei faciens Deos ſcilicet ex cõtrario in eadem re duplici cenſeri & poteſtate & nomine. ut Apolli nem ἰήιον a ſanãdo. & παιᾶνα a feriendo. ſic & Ne-ptunnũ Enoſycthona & Aſphalionem ut infra ſuo in loco dicemus. Quidam Veiouem Apolli-nem eſſe tradunt. Martianus capella Plutonem: Oui. in faſtis Iouem iuuenem ſine fulmine: dcũ: quaſi paruum Iouem. ut Vegrãdia farra coloni, Que male creuerũt ueſcaq; parua uocãt. STATOR Liuius Templum Ioui ſtatori uouet Romulus: ſi conſtitiſſet a fuga romana acies: dictus a ſtando eſt ꝙ Romanos a Sabinis fugiẽtes ſtare fece-rit. etſi Laurentius Valla a ſiſtendo dici maluit Seneca ſtatorem tantum dici vult quia ſtant be-neficio eius omnia. de Iouis statoris tẽplo Oui-dius. Tempus idẽ Statoris erit quod Romulus olim Ante Palatini condidit ora iugi. AMMON idẽ Ouidius. Duxq; gregis dixit ſit Iupiter unde recuruis, Nunc quoq; formatur. Lybs eſt cũ cor-nibꝰ Ammon. Auſoniꝰ Gallus, Ammonem lybiæ cõſuluere deum. Nominis originem refert Ser-uius ita ſcribẽs Liber pater cum per lybyam ex-

ercitum duceret fatigatus ſiti Iouis patris auxi-
lium implorauit: & ſtatim uiſo ariete fons ſequu
tus eſt. Vnde factũ fuit Ioui Ammoni ab arenis
dicto ſimulachrum cum capite arietino αμμοσ .n.
græce arenã latine ſignificat. Herodotus Ammo
nem tradit Aegyptiorũ nomẽ eſſe: quo ita illi Io-
uem appellent. Vnde Ammonii populi dicti ſint
Aegyptiorũ coloni. HOSPITALIS p quem Phala-
ris in epiſtola ad Steſicorum iurat. & vergiliana
Iuno hunc inuocat ita precans. Iupiter hoſpiti-
bus nam te dare iura loquuntur. Iupiter. n. hoſpi
tibus preeſſe dictus eſt uel propter Lycaonem q̃
cum ſuſceptos hoſpites necaret a ſuſcepto Ioue
poſtq̃ epulas humanas appoſuit in lupum con-
uerſus oſtendit hoſpitii iura uiolanda non eſſe.
uel quia ab illo planeta religio & iuſtitia eſt atq;
omnis humanitas. græce ξένιοσ hoſpitalis uoca-
tur. Vnde Xenia Martialis alterum ex libris diſti
chorum uocauit quia Xenia hoſpitũ ſint mune-
ra. Sed idem græce deus ζην uocatur & ζεὺσ ut ſu
pra diximus. LATIALIS cui a Romanis & latinis
cõmunia ſacra fiebãt in monte albano teſte Dio-
nyſio/Lactantius humano ſanguine coli ſolitum
tradit. ANXVRVS Vergili⁹. Quis Iupiter Anxurus
aruis præſidet. ibi Seruius circa tractum inquit
Campanię qui eſt ad Rutulos & Circeos coleba
tur Iupiter puer q Anxurus dicebatur quaſi ανευ
ξυρὸσ .i. ſine nouacula quia barbam nunq̃ raſiſſet.
AEGIOCHVS ab οχη & αιξ quia nutritus ſit a capra
uel ab εχω teneo & αιγισ. quoniam ægide uteretur.
Harum poſtremam deriuationum Lactantius ſe-
quit̃ ſcribẽs Iouem Amalthęę capręcorio uſum

eſſe pro ſcuto contra Titanes dimicantem. Pro-pterea a poetis Aegiochũ appellatũ. ELICIVS ab eliciendo teſte Varrone & Ouidio qui dicit Eliciunt cælo te Iupiter, unde minores Nũc quoque te celebrant Eliciumque uocant. Liuius ſic loquitur de prodigiis ad ea elicienda e mentibus diuinis Ioui Elicio aram in Auentino dicauit. Hũc Plautus PRODIGIALEM nominauit. eius uerba ſũt Sed mulier poſtq̃ experrecta es prodigiali Ioui mola ſalſa aut thure comprecatam oportuit. PISTOR cui Lactantius aram a Romanis dicatã refert qñ eos inqete monuiſſet ut ex omni frumẽto quod habebant panem facerent atque in hoſtium caſtra iactarẽt. eoque facto ſoluta eſſet obſidio deſperãtibus Gallis inopia ſubigi poſſe Romanos. PRAEDATOR a præda. Vt enim ſcribit Seruius honoratus romani moris fuit ut bella geſturi aliqd de parte prædę numinibus pollicerẽtur adeo ut Romę Iouis prædatorii templum fuerit non q prædę preeſſet. Sed quod aliqd ex prędа ei deberetur. HERCEVS ἀπὸ τοῦ ἕρκεος quod eſt ſeptum. qa intra ſeptum domus colebatur. quem deũ etiam PENETRALEM uocabãt ut Feſtus auctor eſt. Oui. Cui nil hercei profuit ara Iouis. VLTOR cui pantheon ab Agrippa factũ Plinius ait. OLYMPIVS Valerius detracto etiã Ioui olympio magni ponderis aureo amiculo. Dictus ab olympia loco iuxta alpheum fluuium in agro Piſano ſub ditione Eleorum, ubi Iouis olympii templum fuit cum ſimulachro ex ebore a Phidia facto, de quo Plinius, uel olympius dictus eſt ab Olympo præfecto a quo eruditus fuit teſte Diodoro. ELLVS ab

predator et pistor. Jovis cognomina apud Galeottum [illegible] · Statorem. Dapalis [illegible] · a Catone [illegible] · c. 132

Elide.nã (ut diximus) Olympia eſt ſub ditione Eleorũ.Sta. Atticus Elei ſenior Iouis. DICTAEVS Vergi. Ante etiam ſceptrum dictæi regis. a Dicte mõte & urbe i Cretá ubi fuit enutritus templũq; habuit. Strabone ác Seruio auctorib⁹. CAENEVS a Cæneo promontorio Euboeę ubi hercules ab oechalię expugnatione reuerſus aram ſtruxit. dicẽte Ouidio Victor ab Oechalia cęneo ſacra parabat Vota Ioui. Seneca Qua tẽpla tollens ara cęnei iouis auſtro timendum ſpectat euboicum mare. LYCAEVS a lyceo monte Archadiæ ubi tẽplũ ei fuit auctore Strabone. DODONEVS pro pelaſgico. de quo Strabo idem. Et priapei carminis illud, ſatis notum Dodona eſt tibi iupiter ſacrata. TROPHONIVS cuius oraculum in Lebadea cõſtructum eſt hiatus ſubterranei deſcenſum habẽs ex auctoritate Stabonis ATABYRVS huic Atabyrim mõtem altiſſimum Rhodi ſacrũ eſſe Strabo idem teſtatur. CASIVS a Caſio Aegypti mõte ubi ędem habuit. Hic ille mons in quo Pompeii magni corpus iacet. ſi Strabonem ſequimur auctorem. LARYSIVS & ENESIVS. de qbus Strabo: TRIPHYLLIVS in cuius templo columna fuit aurea: ubi Iupiter ſua geſta deſcripſit. tradente Lactantio. huius meminit etiã Euſebius de præparatione euangelica. LAPIDEVS per quem ſanctiſſimum iuſiurandũ fuit auctore Gellio. Cicero ſic quomodo inquit tibi placebit Iouem lapideum iurare? cum ſcias iratũ eſſe Iouem nemini poſſe. Videtur autem Lapideus dictus a lapide quem in faciendis fœderibus iuraturi tenebant (vt ſcribit Feſtus) ita loquẽtes Si ſciẽs fallam me Die

piter ſalua vrbe arceq́ bonis eiiciat:ut ego hunc lapidem. PLVVIVS apud Tibullum Arida nec pluuio ſuplicat herba Ioui. Nam Seneca memoriæ (vt arbitror) lapſu verſiculum hunc Ouidio aſſcribit. ELEVTHERIVS liberator cui templũ fuit apud græcos Plateis ſtructum ab eis occiſo Mardonio cum.ccc.millibus Perſarum. eiq́ ſacra inſtituta Eleutheria appellata. ſi Straboni credimus grauiſſimo authori NICEPHORIVS ex cuiꝰ reſpõſo habuit præſumptionem imperii Hadrianus. vt Spartianus memoriæ tradit. PAPEVS. quẽ Herodotus rectiſſime appellatum ait. arbitror qa παππα eſt pater PANOMPHEVS uel quod omnium uoces audiat. uel quod omnium uoce loquatur. namq́ παν omne & ὀμφη uocem ſignificat. Ouidi. Ara panompheo uetus eſt ſacrata tonanti. quod ſane ab Homero accepit. ille.n. ſic ἔνθα πανομφαίῳ ζηνὶ ῥέζεσκον ἀχαιοί. Lactātiꝰ meminit de Ioue ATHABYRIO. LABRYANDO. LAPRIO. MOLIONE. ſunt & q uelint Iouem eſſe quem Arabes ASSABINVM uocant teſte Plinio.

✤ DE NEPTVNI COGNOMINIBVS. ✤

¶ NEPTVNVM Varro latinæ decus linguæ a nubendo dici uoluit qđ terras nubat ideſt operiat. Cicero uero & ipſe latinarum literarum ſidus a nãdo paulum primis literis immutatis. hic a poetis. REX AQVARVM. Deus aequoreus. Pelagi rector. Profundi domitor & moderator. Maris genitor appellatur. Oui. Mulcet aquas rector pelagi. Idem. Cumq́ tridẽtigero tumidi ge

nitore profundi. Sta. Ante domum tumidæ moderator cærulus vndæ. Idem. Tunc ductor aquarum inuitat curru. A græcis ENNOSIGEVS & Enoſichthon. i. terriquaſſo & Tellurimoto ut Aulus Gellius interpretatur. quod aquarum ſubter in terrarum cauis vndātium fluctibus pulſibus ue terremotus fiant. Iuuenalis Ennoſigæum pro mari poſuit uel pro deo ipſo Xerxem deridendo Perſarum regem dum ait. Ipſum compedibus qui vinxerat Ennoſigæum. Item ASPHALIO. i. terram ſtabiliens. nomen contrarium ſuperioribus. nec mirum. numina enim (ut ſcribit Macrobius & nos etiam ſupra in Ioue memorauimus) ſæpe ex cōtrario eadem in re duplici tam nomine ꝙ poteſtate cēſentur. HIPPIVS. i. equeſter dictus eſt. etiā uel ꝙ Pegaſus ex eo & Pegaſide natus ſit, uel ꝙ equleus eius loco ſuperpoſitus Saturno fuerit: quem pro Neptuno deuoraret. uel ꝙ tridentis ictu terra equum excierit. cui quaternos equos ob hoc in Illyrico iaciebant nono quoq; anno in mare. ut author eſt Sextus Pompeius Feſtus. hic & CONSI nomen habet auctore Seruio. cui ſuffragaṫ Auſonius Gallus dum ait. Tum Iouis & Conſi germanus tartareus Dis. & alibi idē Cenea mutauit proles ſaturnia Conſus. nam qui mutauit Cenea ſiue Cenida Elatei filiā ex puella in uirum: fuit Neptunus Saturni filius. ut Ouidius docet. Idem POSSIDON appellaṫ. Vnde Athenarum urbs quam ipſe cum Minerua condidiſſe ferṫ Poſſidonia dicta eſt ut Strabo cōmemorat. TAENARIVS apud Propertium. Nō ſic Aemonio Salmonida mixtꝰ Enipheo Taenarius facili pſſit

amore deus. a taenaro Laconiæ promontorio, ubi deo ſacra ſtructa eſt ædes tradēte Strabone. Ad hoc refertur illud in Priapeis Vndæ Taenaros æquoriſq; regi. HELICONIVS. cui⁹ templum Strabo inqt ſua ætate ab Ionibus precipius honoribus adorari. AEGEVS eiuſdem Strabonis teſtimonio ab Aegis inter Euboeam ſitis ubi templum illi fuit. ISTHMIVS ab Iſthmo de quo Strabo idem. SAMIVS cuius ſacellū fuit inter Lepreū & Amnium. in quo Homerus ait Thelemacum Pylios offendiſſe dum ſacrificio operam darent ut a Strabone refertur. Inuenio a græcis etiam CYANOCAETEN. i. crines cæruleos habentem uocari. Scythæ (ut mentionem facit Herodotus) THAGYMASAM uocitant. Apud nos Statius Ioue ſecūdū Neptunum appellauit eo uerſu ductorq; ſecundi Quod ſupereſt complexa Iouis.

DE PLVTONIS COGNOMINIBVS.

PLVTO a diuitiis nomen habet quas græci πλοῦτον nominant. Vnde a noſtris teſte Seruio DIS atq; DITIS uocatur. quod (uti Cicero inqt) terrena uis omnis ac natura Diti patri dicata eſt quia & recidant omnia in terras: & oriantur ex terris. Ad eū Parcae apud Claudianū ſic. O maxime noctis Arbiter: vmbrarumq; potens, cui noſtra laborant ſtamina, qui finem cunctis & ſemina præbes. Naſcēdiq; vices aliena morte rependis. Qui vitam letūmq; regis. nam quicqd ubiq; Gingit materies hoc te donante creat Debeturq; tibi certis ambagibus æui. & ſi quidam (ut oſtē

dit Quintilianus) a contrario interpretantur qa
minime ſit diues. Vergilius græco uſus eſt nomi
natiuo Odit & ipſe pater Pluton. odere ſorores
Tartareum mõſtrum. Dis apud Auſonium. Tum
Iouis & Conſi germanus tartareus Dis. & Tibul
lus inqt Interea nigras pecudes promittite Diti
ORCVS idem cognominatur & qdem ab urgen-
do mortem. c. enim antiqui pro. g. frequẽter po-
nebãt ut author eſt Feſtus. qui & orcum ſine aſpi
ratione ſcribendum innuit ꝑ Seruio contra Pro
bum. Apuleius q̃ pulchre in peculio inquit Pro-
ſerpinæ & orci familia numeratus. Tibullus Me
uocet ĩ uaſtos amnes nigramq; paludem Diues
in ignara luridus Orcus aqua. Ab antiqs QVIE-
TALIS dictus auctore Feſto. arbitror quia mors
erumnaꝝ ſit quies. Item SVMMANVS quaſi ſum-
mus Manium ut Martianus Capella interpreta-
tur FEBRVVS. cui menſe februario ſacrificaret̃ ut
Seruius ſcribit. SORANVS eiuſdẽ Seruii teſtimo-
nio ſuꝑ Maronis illud Summe deum ſancti cu-
ſtos Soractis Appollo. AGESILAVS de quo Lactã
tius firmianus faciat mentionem. VEDIVS & Ve-
iouis teſte Martiano capella. VRAGVS ab urgen-
do qđ is deus nos maxime urgeat de quo Ver-
rius Flaccus. ſunt qui exiſtiment Plutonem Sera
pim eſſe ut Diodorus ſiculus refert. a Poetis no-
ſtris uocatur DVX HEREBI. Sta. Dux herebi popu
los poſcebat crimina uitæ. Nil hominum miſe-
rans iratuſq; omnibus ymbris. Iupiter iniquus.
Idem. hunc igitur (ſi digna loquor) rapiamus
iniquo Nate ioui. ELYSIVS TYRANNVS. Idẽ Ely-
ſii lucebat ſponſa tyranni. DEVS NIGER Ouidius.

Et pulſata nigri regia cœca dei. ANIMARVM RE-CTOR. Clau. Iamq́ per anfractus animarũ rector opacos. Idem Proſerpinæ raptũ ſic ordiť Inferni raptoris equos & reliqua de Plutone intelligens IVPITER STYGIVS. Naſo. Sæpe tibi eſt ſtygii regia uiſa Iouis.

DE NOMINIBVS IVNONIS

IVNONEM a iuuãdo dici auothres ſunt. M. Varro. Martianus capella. & Donatus Terentii interpres. pluribus & hæc nominibus nominatur. SATVRNIA a patre. Ouidius. Excipit hos. uolucriſq́ ſuæ saturnia pennis Collocat. Vergi. Fariq́ uetat saturnia Iuno. Lucina. Luceſia. Fluonia. Februalis. Februata. Iterduca. Domiduca. Vnxia. Cinxia. Socigena. Populonia. Curitis. Aeria. teſte Martiano capella. & q̄dem LVCINA ſiue LVCESIA ut ait ꝙ lucem naſcẽtibus tribuat FLVONIA ꝙ mulierum ſanguinis fluorem in conceptu cõtineret. FEBRVALIS uel FEBRVATA quia mulieres februabat. i. purgabat ITERDVCA & DOMIDVCA quoniam nuptaꝝ iter protegeret: eaſq́ duceret in optatas domos. VNXIA ꝙ poſteis vngens fauſtum omen affigeret. CINXIA ꝙ nuptæ cingulum ea duce in thalamis poneret. SOCIGENA quia mares & fœminas ſociet iungatq́ connubio. POPVLONIA ꝙ ex virorum mulierumq́ coniunctionibus ab ea factis populi procreentur. CVRITIS a curi quæ Sabinorũ lingua haſtã ſignificat. Iuno. n. haſta curruq́ utiť AERIA ab aeris regno. Iuno enim (quod & Macrobius

ait) aer eſt: vnde Iouis hoc eſt cæli ſoror fingitur cum iiſdem ſeminibus cælum & aer, pcreati fuerint. Vocatur etiã OPIGENA auctore Feſto quod opem in partu laborantibus ferret. IVGA quoniam (ut idem ſcribit) matrimonio coniungat, a q̃ Romę vicus iugarius nomen ſumpſit, in quo ara fuit Iunonis iugæ. vergilius qđ ad hanc rem facit hoc ſcriptum reliquit carmen Iunoni ante omneis. cui vincla iugalia curæ. LACINIA a Lacinio promontorio Italiæ ad Magnam Græciam, ubi teſtimonio Strabonis tẽplũ habuit locupletiſſimũ. de quo Vergilius Hinc ſinus herculei (ſi uera eſt fama) Tarenti Cernitur, attollit ſe diua Lacinia contra. De Iunone Lacinia meminerunt etiã Valerius Maximus & Lactantius firmianus. ACREA oraculũ habens inter Lecheum & Pagas tradente Strabone. ARGIVA ab Argis ubi nata eſt eiuſdẽ Strabonis teſtimonio, ut propterea charos Iunoni Argos Vergilius dixerit. habuit Argiua Iuno templum in Italia poſt Silarim fluuium ab Iaſone conſtructum ut Strabo alibi memorat PELASGA quod apud pelaſgos magno in honore fuiſſet, de hac Propertius An contempta tibi Iunonis tẽpla pelaſgæ. PROSYMNIA a Proſymna urbe Argiuorũ auctore Strabone. Stati⁹ Hinc celſæ Iunonia templa Proſymnæ. CVPRA cuius templum in Piceno eſſet thuſcorum ædificium, ut ait Strabo. MONETA Romę a monendo arbitror: namq; (uti Cicero ſcribit) cum non multo ante urbem captam a Gallis terremotus factus eſſet ferũt extitiſſe uocem e templo Iunonis quæ in arce erat ut ſue plena pcuratio fieret. Quo cir-

ca Iunonem illam appellatã monetam. Aedem autem Iunonis fuiſſe i arce tradit etiam Solinus. ædificatã uero a Camillo Ouidius in Faſtis. Lucanus CASTRENSEM uocauit Iunoné monetam ingens Numina miſcebat caſtrenſis templa monetæ. CALENDARIS etiam Iuno dicta eſt a calendis quæ illi deæ tributæ fuerũt, ut tradit Macrobius ex Varronis & pontificalis auctoritatis ſententia. Item CAPROTINA cui ancillæ pariter ac liberæ nonis Iuliis ſacrificabant ſub caprifico, a q̃ tam deæ q̃ nonis ipſis eſt nomen, ut idé Macrobius auctor eſt. Liuius meminit Iunonis SOSPITAE cuius ſimulachrum Lanuuii lachrymauerit. Apud Rutulos & Circeos Seruio referente colebatur Iuno uirgo quæ FERONIA dicebat, de qua Vergilius Viridi gaudens Feronia luco. Strabo Feroniam haud ſane Iunonem Sed deam nũcupari quandam ait, quo etiam nomine urbs ſub mõte ſoracte appelletur. Græci Iunonem ΗΡΑΝ ideſt heram uocant.

DE CERERIS COGNOMINIBVS.

¶ CERES (ut uoluit Cicero) dicta eſt tãq̃ gerẽs caſuq; itidem prima littera mutata ut a græcis. nam ab illis quoq; DIMETER quaſi gemeter nominata eſt. hanc LEGIFERAM appellarunt latine. græce THESMOPHORAM qa leges quas græci θεσμοὺς uocãt ipſa dicitur inueniſſe. teſte Seruio & Ouidio. q de Cerere loquens ait Prima dedit leges. Vergilius. Mactant lectas de more bidentes legiferæ Cereri. Item ELEVSINAM ab Eleuſi

urbe Atticæ ubi téplum habuit & phanum myſticũ authore Strabone. Vergi. Atq; eleuſinæ matris uolétia plauſtra ACTEAM. Statius Tuq; actea Ceres, curſu cui ſemper anhelo Votiuam taciti laſſamus lampade myſtæ. ab Acte quę regio etiã Actica dicitur MILESTAM de qua Lactantius firmianus. ENNEAM ſiue Ennenſem ab Enna urbe Siciliæ umbilico ubi colebat̃ ut Cicero cũ Strabone ſcribunt. Clau. Enneæ Cereri proles optata uirebat vnica. CATINENSEM quoq; Cererem nominauere. Lactãtius firmianus de Cerere catinẽſi & Ennenſi meminit. quarum alterius tanta religio fuerit ut adire templi eius ſecreta penetralia uiris nefas eſſet. Alterius antiquitas tanta ut oẽs hiſtoriæ loquant̃ ipſam fruges in Ennæ ſolo reperiſſe. LYBYSSAM a libyco campo argeo ꝙ in eo primum fruges ex Libya allatæ ſint. ut author eſt Feſtus. LIBERAM ſicuti diuus Auguſtinus teſtatur. AMEAM unde ꝑuerbium Ἀμαῖα τὴν ἀζησίαν μετῆλθεν. Amaea ad Azeſiam acceſſit & re diu multum quæſita. Ab eiſdem græcis Δηὼ Ceres nominatur Vnde Diois Proſerpina. ut ibi dicemus. A poetis noſtris FRVGVM MATER. Oui. Placentur frugum matres telluſq; Cereſq;. Idem Et te flaua Ceres frugũ mitiſſima mater. DEA TEDIFERA. Idẽ Et ꝑ tediferæ myſtica ſacra deæ. Dea fertilis. Idẽ Geminos dea fertilis angues curribus admouit. Dea laudanda nimirũ ob merita quæ cõtulit in mortaleis. Tibullus. Non ego tẽtaui nulli temeranda deoꝝ Audax laudãdæ ſacra docere deæ.

DE COGNOMINIBVS VESTAE.

VESTA unde dicatur & quid ſit docet ingeniosus poeta ita cõcinens Stat ui terra ſua. vi ſtãdo Veſta uocatur. Alibi idem Veſtam ait ignem eſſe Nec tu aliud veſtam q̃ uiuam intellege flammam. Nataq; de flamma corpora nulla uides. cui ſuffragatur Cicero. Ciceronis uerba ſunt. Veſtæ nomen a græcis: nam ea eſt quæ ab illis heſtia dicitur. Vis autem eius ad focos & aras pertinet. Seruius honoratus Veſtam pro ſententia Ouidii tam terram q̃ ignem eſſe ſcribit. & quando pro terra capitur Veſtam dici: qđ uariis rebus ueſtita ſit. Quãdo uero pro igni ἀπὸ τῆς ἑστίας hoc eſt a foco in quo ignis alitur, ut bigambos ſit adiecta. ſicut Er Ver Enetus Venetus. Veſtam Vergilius potentem uocauit illo uerſu manibus uictas Veſtamq; potentem Aeternumq; adytis effert penetralibus ignem. Ouidius FLAMMAE CVSTODEM dum ait Cum flammæ cuſtos æde recepta dea eſt. alibi Iliacam. Vidimus iliacæ trãſferri pignora Veſtæ.

DE APOLLINIS COGNOMINIBVS.

APOLLO dictus eſt ἀπὸ τοῦ πάλλειν τὰς ἀκτῖνας hoc eſt a iactu radiorum ut Plato uoluit. Sunt & plures huiuſce nominis interpretationes, quas apud Macrobium legas, ſi eſt cordi. Nos deorũ cognomina (quod noſtrum eſt inſtitutum) referemus, ſane is modo Phœbus modo Phœbus Apollo a poetis uocatur. Vergi. Phœbe graueis Troiæ ſemp miſerate labores. Idem Quæ Phœbo pater omnipotẽs mihi Phœbus Apollo Præ

dixit. eſt autem imitatus Homerum qui ſic ait ἐχώρησε φοῖβον ἀπόλλων, & mox ὅς περὶ φοῖβος ἀπόλλων. Phœbum Macrobius ex Cornificii ſententia dici putat ἀπὸ τοῦ φοιτᾶν βίᾳ, qđ ui fertur. uel a ſpecie & nitore. i. καθαρὸν καὶ λαμπρόν. Idem uocat PAEAN. Iuuenalis Parce precor Pæan ἀπὸ τοῦ παίειν, i. a feriendo teſte Macrobio. ſicut eiſdem grecis ἰήιος nominatur ἀπὸ τοῦ ἰᾶσθαι hoc eſt a ſanando. Dii. n. (ut diximus in Ioue & Neptuno) ex contrario in eadem re duplici & nomine & poteſtate cenſentur ut Macrobius idem author eſt. DELIVS a Delo ubi natus eſt inſula teſte Acrone Oratii interprete. Vt uero Macrobio placet ἀπὸ τοῦ δῆλα καὶ φανερὰ πάντα ποιεῖν τῷ φωτί ꝙ illuminando omnia clara demonſtret. Ouidi. Delius hunc nuper uicto serpēte ſuperbus uiderat. CYNTHIVS a Cyntho Deli monte ut tradit Feſtus. Ora. Intonſum pueri dicite Cynthium. LATOIDES patronymica forma a Latona matre Priſciano etiam authore. Sta. Tenuit reuerentia cædis Latoiden. Item LATOVS & LATOIVS & LATONIGENA Ouidius Quem tritoniaca Latous arūdine uinctum. Idē Laomedonteis Latoius aſtitit aruis. Idem Et dare Latonæ latonigeniſq; duobus Cum prece thura pia. PYTHIVS a Pythone ſerpente quem occidit, ſiue is ſtatim poſt diluuium natus fuerit, ut uult Ouidius, ſiue alius qui Dei cunas cum inuaſiſſet ab Apolline in prima infantia eſt interemptus ut Macrobius tradit. Hinc & ludi in dei honorem dicti ſunt Pythia, ſicuti latius dicemus ubi de ſacrificiis fuerit ſermo. TITAN ſecundum eos qui dicunt ex uno Titanum eſſe

genitum, ut ſunt. M. Varro & Diodorus ſicu-
lus. Ille autem fuit Hyperion. quod ideo fi-
ctum quia ſolis motum primus obſeruauit.
Quinetiam HYPERION ipſe quandoque uo-
catur. Ouidius Placat equo Perſis radiis Hy-
periona cinctum. & alibi Perque leues auras hy-
perionis æde potitus Ante fores ſacras hype-
rionis æde reponit. DELPHICVS Ouidi. de
Coronide. placuit tibi Delphice certe. dictus
uel a Delphis oppido ſub Parnaſo ubi Apolli-
nis phanum & oraculum fuit. teſtimonio Pli-
nii atque Pomponii melæ. uel (uti Macrobius
ex Numerii ſententia refert) quia ſit [illegible] hoc
eſt vnus. Vnde & noſtri SOLEM appellant
quia tantam ſolus claritatem obtinuit uti Ma-
crobius ipſe alibi ait. Nominatur & CLARIVS
Ouidius ut Clario miſſa legenda deo. a Claro
oppido in finibus Colophoniorum quod illi
ſeruiuit ipſius teſtimonio dei apud Ouidium
ita iactantis mihi delphica tellus Et Claros &
Tenedos Patareaque regia ſeruit. De phano
Apollinis Clarii etiam Plinius meminit. THYM-
BREVS a Thymbreo monte ut Feſtus, ut Ser-
uius campo Troiæ ubi templum habuit: de
quo Strabo faciat mentionem. Vergilius Da
propriam Thymbree domum. GRYNEVS
a Gryneo nemore in finibus Ioniis ei conſecra-
to: ut ſcribit Seruius enarrans. tum illud Ver-
gilianũ grynei nemoris dicat origo. tum illud
Sed nunc Italiam magnã Gryneus Apollo gry-
neum Strabo Mirineorum oppidum eſſe ait cum
Apollinis phano & oraculo peruetuſto. CYRRHE-

vs a Cyrrha urbe ſub Cyrphin rupem delphicam authore Strabone, quam ſane urbem Apollini dicatam docet Lucanus ita cōcinens nec te ſi pectore uates Accipiam cyrrhea uelim ſecreta mouentem Sollicitare deum. Propterea Iuuenalis Apollinem ſignans ait dominū Cyrrhæ. alibi Cyrrhei ſpicula uatis. PATAREVS a Patara Lyciæ oppido Apollini ſacra, ut ſupra oſtendimus in Clarii interpretatione ex Ouidii ſententia. id quod Acron & Porphyrio etiam docent oratianum illud exponentes qui Lyciæ tenet dumeta natalemq́ꝫ ſiluā Delius & Patareus Apollo. Quæ ſane uerba & hoc demonſtrant Apollinem LYCIVM a Lycia nominatum. Oratio ſuffragatur Pompei⁹ Feſtus. Is enim ſcribit Lycii Apollinis oraculum in Lycia maximæ claritatis eſſe. hoc oraculum Maro ſignificans lycias dixit ſorteis. Macrobius. quem breuitatis cauſa miſſum facio; aliter id nomen interpretatur. Sane Lycium penultima modo correpta Propertius Prouiſum eſt Lycio uota pbante deo. modo producta inuēnio. Sta. Ad patrias ſi quando domos optataq́ꝫ Pæan tēpla Lycie dabis. AGYIEVS ἀπὸ τῶν ἀγυιῶν hoc eſt a vicis in quibus ei ſacrificia fiebant ſtatutis altarib⁹ ex ipſius dei reſponſo. Oratius Doctor argutæ fidicen thaliæ phœbe. qui Xanthi lauis amne crines dauniæ defende decus camœnæ Leuis agyieu. et ſi pleriq́ꝫ id nomē aliter hoc eſt perperam tam ſcribunt q̃ prouncīāt. A Lydis poſt finitam peſtilentiam LOEMIVS appellatur referente Macrobio. nam λοιμὸς peſtem latine ſonat. A Pachinum ſiciliæ promontoriū incolen-

tribus (ut Macrobius idem tradit) LIBYSSINVS immiſſa hoſtib' peſte. & pene cunctis ſubita morte interceptis. Græci alio nomine VLION uocant ideſt ſanitatis authorem (quemadmodũ idem Macrobius docet. & Strabo) ἀπὸ τοῦ οὔλω. qđ eſt ualeo. Hinc & ARTEMIS quoq; dicitur ex eo qđ integros faciat. Id. n. apud nos ſignificat ἀρτεμής integrũ ſcilicet atq; incolumen. LOXIAS teſte Macrobio ex ſententia Cleantis qđ obliquum pergit iter ἀπὸ τοῦ λοξοῦ quod eſt obliquo. PHANETA ἀπὸ τοῦ φαίνειν ἐπειδὴ φαίνεται νέον quia sol quotidie renouat ſe. ut eiuſdem Macrobii ſunt uerba. NOMIVS ἀπὸ τῆς νομῆς. i. a paſcuis nõ quia ſpoliatus diuinitate propter interfectos Cyclopas pauerit arméta Admeti regis ĩ Theſſalia ut fabula canit: Sed quia sol paſcit omnia ſicuti Macrobio placet. Seruius tamen fabulam ſequitur, explicans Maronis illud Te quoq; magna Pales & te memorãde canem' Paſtor ab Amphryſo. ubi Apollinem poeta dubio procul intellegat. Aut Nomius ἀπὸ τῶν νόμιων. i. a legẽ cordarum dicetur. ARGYROTOXVS quod naſcens per ſummum orbis ambitum ueluti quidam orbis figuratur alba & argentea ſpecie. unde radii immedium emicant ſagittarũ. ut ad litaram Macrobius tradit. ſane Argyrotoxus argẽteum arcum apud nos ſonat. ſiquidem ἄργυρος argentum & τόξον arcum ſignificat. CHRYSOCOMVS a fulgore radiorũ. qa ſolis aureæ ſunt comæ. huius idem eſt Macrobius author. χρυσὸς grecis aurum eſt & κόμη coma. ACERSECOMES ꝙ nunq̃ radii poſſunt a fronte lucis auelli. ut Macrobius idem pergit. Acerſecomes

autem (ſi latine interpretari uelis) intonſum ſi-gnificat. SMYNTHEVS. Ouidi. Talibus intonſum compellat Smynthea dictis. Idem. Conſulitur Smyntheus. nomen hoc a muribus qui σμίνθαι a græcis uocantur Strabone auctore. ſicuti Idem a Rhodiis ERETHIBIVS quoniam illos erethi-bia ideſt rubigine. a Bœotiis PERNOPION dicit. quia illos pernopionibus hoc eſt culicibus libe-rauit. Quod ſi Strabonis etymologia tibi non placet lege Macrobium aliter id nomen inter-pretatem. SCIALLIVS ὅτι ταχεῖ κινήσει ἐλλοίας ποιεῖ no-bis ab auſtro currens. quemadmodum ad lite-ram Macrobius inquit. PHILESIVS (ut Idem ſequitur) quia lumen eius exoriens amabile ami-ciſſima ueneratione conſalutamus. Sane grecis φιλέω eſt amo & θεὸς deus. ut ſit φιλήσιος amabilis deus. HECEBOLVS & HECATOBOLVS ſcribente Macrobio radios e longiſſimo atq; altiſſimo in terram uſq; demittens. ἑκὰς enim ſiue ἑκατὴ à lon-ge. & βόλος iactum ſignificat ἀπὸ τοῦ βάλλω quod eſt iacio ac percutio. Homerus. στέμματ᾽ ἔχων ἐν χερσὶν ἑκηβόλου ἀπόλλωνος. Idem paulo poſt ἀζόμενοι διὸς υἱὸν ἑκηβόλον ἀπόλλωνα. Idem HECATEBELETES nominatur. Hinc illud apud Suetoninm Dum Cæſar cytharam tendit dum cornua Parthus. Noſter erit Paean. ille hecatebeletes. DIDYMEVS q; geminam ſpeciem ſui numinis præfert illu-minando formãdoq; lunam. ſicuti a Macrobio traditur. Didymeus enim latine (nam & hoc quoq; græcum eſt) geminus ualet interpretari. unde Didymotis geminatio. Apud Strabonem inuenies Apollinem SALENVNTIVM cum oracu

lo MARMORINVM a Marmario oppido. ubi caryſtiarum columnarum eſt latomia. PHYLLEVM a Phyllo in Theſſalia. LATHRAIVM prope Calydonem. EGIETVM cuius templum in Anaphe inſula. CATAONEM a Cataonibus populis Cappadociæ. CYLLEVM a Cylla loco in agro adrumentino prope Thebam. LARYSSEVM a Laryſſa agri Epheſii in Cayſtriano agro ſita. Inuenies apud Plinium Apollinem SOSIANVM e Selucia Romam adductũ. Apud Liuium Apollinem GERVNTINVM in finibus Eniorum. Apud Diodorum ſiculum TELCHINIVM a Lydis uocari. Apud Strabonem TENEATVM a Teneo plagæ Corithiæ uico. THILPHOSSIVM a Thilphoſio monte haud longe a Tyreſiæ ſepulchro. LEVCATEN a Leucate ꝓmontorio Epiri ubi ſalt? ad ſedandos amores, quo in loco prima Sappho dicit̃ ſe deieciſſe ab excelſa petra ſtimulante cupidine. ACTIVM ab Actio loco Acarnanũ ad sinũ ambratiũ. Hinc & ludi actii in dei honorẽ. de qbus aũt eoꝶ ſitibus Maro. Actiaq; iliacis celebrabat litora ludis. Idẽ nec actiũ Apollinẽ ſuo in poemate omiſit Actius hec cernẽs arcũ tẽdebat Apollo. Et Suetonius auctor eſt Auguſtũ ampliaſſe tẽplũ uetus Apollinis Actii. Oui. ACTEVM & LEVCADIVM uocat inqẽs Phœbus ab excelſo quantũ patet aſpicit æquor. Actæum populi Leucadiũq; uocant. Idẽ THEMITES cognominatur a Themi dea fatidica: qua cum authore Strabone ſimulachra comparare decreuit. etſi quidam Themẽniten non Themitem uocant ex Cicerone ac Suetonio. Apud quos Themenites uidelicet tetraſyllabon legat

tur Apollo amplitudinis quidem & artis eximię e Syracuſis Romam aductus. Pompeius Feſtus auctor eſt Apollinem APERCAM dici. quoniam patente cortina reſponſa pbebat. Suetonius tranqui lus docet Rome Apollinem & TORTOREM nomine fuiſſe cultum. Claudianus græcos imitatus, PHAETONTEM pro sole poſuit dicens Quo phæton irrorat equos. fecit idem Silius Italicus Primoq; nouo Phætonte retecti Seres lanigeris repetebat uellera lucis: & Martialis Iam prono Phætonte ſudat Aethon: Exarſitq; dies. Scythæ Apollinem OETOSYRVM uocāt teſte Herodoto. Perſæ MYRRHAM ut Strabo teſtat. Aſſyrii ADAD. hoc eſt unum tradente Macrobio. Phœnices HELIOGABALVM ut ſcribit Iulius capitolinus. Apud Aegyptios auctore Macrobio Apollo uocatur HORVS. ex quo & horæ. xxiiii. quibus dies & nox conficitur nomen habent.

DE BACCHI NOMINIBVS

BACCHI nomen a bacchis mulieribus quę illum ſectabantur ortum fuit. ut Diodorus siculus & Euſebius de præpara. euange. ſcribunt. nomen grecis & latinis cōmune. Illis. n. Βάκχος dicitur. Unde βακχικός id eſt Bacchicus quo & nos utimur nomine. Sed non ſolū hunc Bacchum Poetæ uocant uerum etiam Bromiumq; Lyeumq; Ignigenamq; Satumq; iterū: Solūq; Bimatrem. Additur his Nyſeus: indetonſuſq; Thyoneus. Et cum Leneo: genialis cōſitor vuæ. Nyctelius. Eleleuſq; parens, & Iacchus. & Euan ut canit Oui

dius. BROMIVM dixere ἀπὸ τοῦ βρόμου hoc eſt ab
ignis ſonitu: qui in eius ortu contigit Euſebio
& Diodoro auctoribus. LYEVM ἀπὸ τοῦ λύει. hoc
eſt a ſoluendo quod curis ſoluat. Baccho enim
ideſt vino triſtitiæ cura hebetatur. ut inquit Pli-
nius. Et Naſonis illud notum eſt Cura fugit mul-
to diluiturq; mero. Vergilius Lyeum pro lyeio
poſuit dicens laticemq; lyeum. IGNIGENAM. ꝙ
ex igne uidelicet fulminis natus ſit. Sed hoc no-
ſtrum eſt nomen. Græci Pyrogenen dicunt eadē
cauſa. ſiquidem πῦρ ignis eſt & γένος genus. SATV-
MITERVM. primum in uentre ſemeles. deinde in
femore Iouis. ut fabulæ ferunt. Propterea gręcis
DITHYRAMBVS appellatur ꝙ per duas ianuas
exierit vterum Semeles & Iouis femur. δὶς enim
bis & θύρα portam ſignificat. BIMATREM. ꝙ. duas
matres Semelem & Iouem habuerit. NYSEVM a
Nyſa antro inter Phœniciam & Arabiam ubi fu-
it educatus ſicuti ſcribit Diodorus e ſententia
Homeri. Diodoro ſuffragatur Strabo. Quidam
tamen tantoꝵ viroꝵ maieſtate cōtempta Nyſeū
a Nyſa Cytheronis uertice in Boeotia dictū ma-
lunt. THYONEVM a Semele quæ Thyone etiam
dicta fuit. ut Porphyrioni & Lactantio Papinii
interpreti placet. Quidam ἀπὸ τοῦ θύω ideſt impe-
tum facio. quod ſit ꝓprium temulentoꝵ Thyo-
neum dici aſſerunt. LENEVM ἀπὸ τοῦ ληνοῦ ideſt tor-
culari. ut oſtēdit Diodorus. nam Donatus ab eo
quod mentem leniat dici uoluit. quod teſte Ser-
uio non procedit. quia græcum nomen latinam
etymologiam non recipiat. Vergilius leneum ꝓ
leneio poſuit ut ſupra lyeum pro lyeio. ſic. n. ait

Gens epulata thoris leneũ libat honorem. CONSITOREM VVAE. ſiquidem uitem & uini uſum adinuenit ut Euſebius de præpa. euang. & Diodorus ſiculus memoriæ tradiderũt. NYCTELIVM quaſi noctu celebratum. Vergil. Nocturnuſq; uocat clamore Cytheron. νὺξ enim noctem ſignificat. cuius genitiuus eſt νυκτὸς. unde Nyctelia Bacchi ſacra. quę populus ROMANUS excluſit (ut Seruius ait) cauſa turpitudinis. ELELEVM. ἀπὸ τοῦ ἐλελεῦ hortãtis aduerbio: qua uoce ad orgia celebranda conſerendamq; pugnam utebantur IACCHVS ἀπὸ τοῦ ἰαχέω quod eſt clamo. Bacchanalia enim noctu accenſis facibus uino ſtrepituq; attoniti faciebant. ut ſcribit Liuius. EVANTEM. a uoce Bacchantium. Statius Et tu Baſſaridum rotator Euan. Et Pæan & euantiæ ſorores. Vergilius mulieres phrygias quę baccharentur euantes dixit Illa chorum ſimulans euantes orgia circum ducebat phrygias. Prçterea uocatur EVHYIVS. Oratius Diſſipat Euhyius curas edaces. latine bonus filius. εὖ namq; bene & υἱὸς filium ſignificat. Accepit autem id cognomen quia Ioue pugnante contra gigantes Bacchus in Leonem conuerſus primus gigantem interemit. ꝑpter qđ eum Iupiter blande affatus eſt Euhyie dicẽs hoc eſt bone fili. ut ſcribit Acron Oratii ĩterpres BRYSEVS ſpecie qdem barbata ac ſenili. ut ille, quem græci iidem Pæana uocitant. quemadmodũ a Macrobio traditur. Sunt qui Bryſeum ἀπὸ τοῦ βρύειν quod eſt inundare & madefacere. Alii a Bryſa urbe Laconiæ ubi colebatur dictũ uelint. Perſius principale poſuit pro deriuatiuo Eſt nunc

bryſei quem uenoſus liber Acci? pro bryſeii ut Vergilius laticem lyeum & honorem leneum pro lyeio & leneio. BASSAREVS apud Oratium Non ego te candide Baſſareu inuitum quatiam. Ibi interpres Acron ſcribit Baſſareum dici a Baſſari baccharum ueſte demiſſa uſq; ad pedes. Vnde & ipſæ Bacchæ baſſarides appellantur. Nonnulli baſſareum ἀπὸ τοῦ βάζω: quod eſt clamo propter bacchantium clamorem deducunt. OREVS a montibus auctore Feſto in quibus ei ſacra fieri ſolebant; ὄρος enim græce mons eſt. TRIAMVVS, vnde triumphus denominatur authore Varrone. Grecis tamen θριαμβευτὴς triũphator & θρίαμβος triumphus dicitur. niſi hoc etiam ideſt θρίαμβος ſeruiat deo. ſcribit Diodorus Bacchum uocari triumphatorem quia primus omnium de Indis triumpharit. MITROPHOROS a mitra qua ſi quãdo ex potu agitaretur caput alligabat. ut apud eundem eſt Diodorum. DIONYSIVS ἀπὸ τοῦ Διοῦ ideſt diuo: & νύσσα. i. nyſa ubi fuit educatus ut ſupra diximus in Nyſei enarratione. Macrobius Bacchũ Solem eſſe diſputans alias affert huiuſce nominis interp̃tationes. Apud Auſo. gallum ita loqtur hic deus Ogygæ me Bacchum nominãt. Oſyrim Aegyptus putat. Myſtæ Phanacem nominant. Dionyſium Indi exiſtimant. Romana ſacra Liberũ. Arabica gens Adoneum. Lucaniacus Pantheum. LIBER appellaĩ a liberãdo q̃ mares in coeũdo p ei⁹ beneficiũ emiſſis ſeminibus liberenĩ. ut Auguſtinus. uel q̃ vinũ aĩos a curis liberet uti Seneca ſcribit. Seruius ẽt liberũ a libertate dici auctor eſt. Plutarchus tradit Bacchum a ue-

teribus liberum dictum. quia pro Boeotiæ liber/ tate pugnauit, cui fauere Diodorus uidetur. Is. n. ſcribit Bacchum in Boeotia iuſſiſſe in patriæ gratiam omnes urbes liberas eſſe. ciuitate ſui nomi/ nis condita quam & Liberam pronũciauit. Ouidius AONIVM DEVM Bacchum uocauit nimirũ ab Aonia. i. Boeotia ubi Thebæ Bacchi patria. Ouidii uerſus eſt Fertur ut aonio cõcita baccha deo. Neapolitani in Campania Bacchum cele/ brãt EBONA nomine. ut Macrobius docet. Thra/ ces SEBADIVM eiuſdem Macrobii teſtimo/ nio appellant.

MERCVRII COGNOMINA

¶ Chriſtianorum Ariſtoteles Auguſtinus i libris quos fecit de ciuitate cæleſti ita scribit ab literã Mercurius ſermo eſt. nam ideo MERCVRIVS q̃ſi medius currens dicitur ꝙ ſermo inter homines currat. Seruius honoratus Mercurium quia mer cibus præeſt appellatum ait. hic HERMES dictus eſt quia sermo uel interpretatio quæ ad ſermo/ nem pertinet hermenia dicitur ut inquit Augu/ ſtinus. Eſt. n. ſm Mithicos nuncius & interpres deorum. Vnde ad eum Oratius Te canam ma/ gni Iouis & deorum nũcium. & ipſe apud Oui. Ego ſum qui iuſſa per auras Verba patris porto. pater eſt mihi Iupiter ipſe. Seruius (qđ ad hanc rem facit) Mercurium ethruſca lingua CAMIL/ LVM q̃ſi miniſtrum uocari auctor eſt ARGIPHONTES nominatur quoniam argum centoculum q Iunonis iuſſu Io Inachi filiam cõuerſam in uac/

Hermes graece anostris Mercurius ... [illegible]

cam cuſtodiebat morti ὅδιτ ἀπὸ τοῦ ἄργου & φονέω, interficio. Nec ignoro Mercurium a Macrobio diſceptante ſolem eſſe aliam dari huic nomini etymologiam. CADVCIFER quaſi caduceum ferens. Ouidi. Hinc ſe ſuſtulerat paribus caducifer alis CYLLENIVS ut vult Feſtus quod omnem rem ſermo ſine manibus conficiat. quibus q carent κύλλοι, hoc eſt mutilati uocanť. Ideoq; Quadratum eum fingunt. Alii uolunt (ut Feſtus idem ait) quod in Cyllenia ſit nutritus. Alii quod in Cyllene Archadiæ monte ſit natus. dicente Vergilio Vobis Mercurius pater eſt: quem candida Maia Cyllenæ gelido conceptum uertice fudit. ATLANTIADES ab Atlante materno auo. Ouidius Sedit Atlantiades. MAIVGENA a Maia matre Atlantis filia. Martianus capella licet in Maiugenæ officium properare uideretur. Idem reſpondit ipſe Maiugena. DEVS ALES propter talaria quæ habet. de hoc obſcœni auctor operis loquitur Sub tunica uirgā numdeus ales habet? DEVS ALIPES. Oui. Alipedis de ſtirpe dei. uerſuta propago. TEGEATICVS a Tegea oppido Archadiæ Sta. Et de Mænalia uolucer tegeaticus umbra. Idē Nūciat e celſis ales Thegeaticus aſtris. Item TEGEEVS. Statius Tu quoq; muta feræ uolucer Tegeæe ſonoræ. Clau. Atlātis Tegeæ nepos cōmune pfunidis Et ſuperis numen. ARCAS. Statius Vocalis cytharæ repertor arcas. Martialis Cum quibus Alcides & pius Arcas erat. Auſo. petaſoq; ditis Arcados uect⁹ uola. ubi Mercuriū diuitem dixit quia diuitiis præeſt. docet hoc Auſonius ipſe alibi dum Occaſionem facit ita lo-

quentem Mercurius quæ fortunare ſolet trado ego cum uolui. Idem oſtendit Oratius inquiens nihil amplius oro Maia nate niſi ut propria hæc mihi munera faxis. Aegyptii & Galli TEVTATEM uocant quos Galli humano ſanguine illi ſacrificabant. Lucanus Equibus inuitis placatur ſanguine diro Teutates horrenſq; feris altaribus Hæſus. Sunt qui Mercurium TRIMEGISTRVM eſſe pro explorato habeāt uirum immo heroem ſumma ſcientia & uirtute. quem Lactantius prophetis sibylliſq; adnumerat. ut non iniuria dictus fuerit Trimegiſtrus hoc eſt ter maximus. quod philoſophus maximus: ſacerdos maximus: rex maximus uixerit.

❧ DE COGNOMINIBVS MINERVAE.

MINERVAM Cicero uel a minuēdo uel a minando dictam oſtendit. eſt. n. Dea tam literarum q̃ belli. illa minuit uires corporis ſtudio ut dignus uenias hederis & imagine macra. hæc prœlia & cædes minatur. vnde & BELLONAM cognominarunt. Ouidi. Polluroſq; ſimul multo bellona penates Sanguine perfudit. renouataq; prœlia miſcet. Idem Bellica Pallas adeſt. Idem Bellatricemq; Mineruam cum Ioue diiſq; uocāt Auſo. Præſes Tritonia bellis. forſitan hinc natū. quia bellum ipſa iuuenit. ſi credimus. M. T. Ciceroni. Martianus capella clypeū & haſtam (utrū q;. n. gerit) Palladi datum eſſe ſcribit. Sapientia quod regat orbem. Vel ratiōis opem q; ſpumea prœlia poſcant. Haſta etiam uibrans penetrabi-

le monſtrat acumen. Idem caput meduſeum qđ Minerua in medio ægide portat homines in ſaxa conuertens hoc dicit ſignificare Quod pauidum ſtupidet ſapiens ſolertia vulgus. Eſt. n. Minerua non ſolum belli uerum etiam (ut innuimus) ſapientiæ dea. Propterea fingitur ex Iouis capite nata. Scio alias huiuſce figmenti rationes afferri. quas aliis explicandas relinquo. Nos noſtrum inſtitutum deorum cognomina recēſendi ſequamur. eo prius relato quod Porphyrio ſcrībit uires abſq; prudentia non modo uanas eſſe ſed ſibi aduerſari. Iccirco Mineruā belloꝝ deam & prudentiæ dictam. Minerua igitur (ut etiam lippis & tonſorib⁹ notum eſt) PALLAS uocatur ἀπὸ τοῦ πάλλειν τὸ δόρυ ideſt ab haſtæ concuſſione. uel ꝙ Pallantem gigantem occiderit. ut Seruius uel q̄a nata eſt in Pallante palude ut Feſtus enarrat. Verg. Aegidaq; horrificam turbatæ Palladis arma certatim ſquamis ſerpentum auroq; polibant Connexoſq; angueis ipſamq; in pectore diuæ Gorgona deſecto uertentem lumina collo. TRITONIA & TRITONIS. Verg. Iam ſummas arceis Tritonia, reſpice, Pallas Inſedit. etiam ſine Palladis adiectiōe. ut Nec dubiis ea ſigna dedit Tritonia monſtris. Idem Effugiunt ſæuæq; petūt Tritonidis arcem. Item TRITOGENIA. Feſtus Tritogenia inquit Minerua a ripa Tritonis fluminis dicta, ubi primo ſit uiſa. Lactantius ſiue Lutatius Papinii interpres & Pomponius Mela fluuium hunc libyæ aſcribunt. Diodorus ſiculus cretæ. Euſebius chronicus lacum uocat ubi regnante Argis Phoroneo uirgo apparuerit, quam Græ-

ci Mineruam appellant. Catullus haud rapidi
Tritonis hera dixit de Pallade loquens. Ouidi-
us urbem Tritonida athenas ſignificans, namq;
Athenæ Palladis urbs eſt. Vnde illud Pallas
cecropias tuetur arceis. hoc & nomen ipm oſten
dit, ſiquidem Athenæ a Pallade nominatæ fue-
runt quæ græcis modo ἀθηνα modo ἀθηνη dicitur
Vnde apud nos Statius Acteam uirginem dixit
Palladem notans Monſtrabunt acres Mauors
acteaq; uirgo. Eiſdem græcis GLAVCOPIS uoca-
tur. quod Minerua. i. aer glauco ſit aſpectu ut ait
Diodorus. Sed diuus Auguſtinus Mineruã æthe
ris non aeris partem ſublimiorem habere ait. &
hac occaſione poetas fingere ꝙ Iouis capite na-
ta ſit. Sane Glaucopis noctuæ uiſus latine inter-
pretatur. γλαὺξ enim noctuam & ὄψις uiſum ſigni
ficat. Glaucopis ergo ab oculis noctuarum Pal-
las dicta. quæ oculos habeat glaucos. i. ceſios q̈-
ſi cælicos a colore cæli. etſi Euſebius hanc nomi
nis interpretationem deridet. Obſcœni auctor
operis dixit Minerua flauo lumine, uenus peto.
ITONIA a loco ſic appellata ut Feſti codices ha
bent. locum Strabo reddit Itonem ſcilicet mon-
tem extitem ſuper Amphryſum flumen in Theſ-
ſalia. OPERARIA ꝓpter plurima quæ inuenit ad
uaria opificia inſtrumenta ut Diodorus ſiculus
perhibet. græce ἐργανη ἀπὸ του ἐργαζομαι: quod eſt
operor. Apud Strabonem legitur Pallas IONIA.
NEDVSIA. LYNDIA. CYRISTIS. SCILLVTIA.
ELAEA. SCYRAS. & POLIAS ideſt urbana. Hero-
dotus meminit de Minerua ASSESIA. a Laconi-
bus auctore Suida CHALCIOECA uocabatur qđ

χαλκοῦν οἶκον ideſt aeream ædem adepta ſit. uel ꝙ à Calcidenſibus eius ædes fuerit ædificata. Chalciocæ Plutarchus etiā meminit. Propertius Minernam CAEAM cognominauit inquiens Eurypiliq; placet caeae texura Mineruæ. propter Cææam ueſtem ő quā alibi Et tenues cæa ueſta moueres ſinus. Fuit. n. Minerua multarum artium & im primis texturæ dea. ſiue cæam dixit quod ĩ Cæa inſula coleretur. a Martiale uocata eſt MEDVSEA propter Meduſæ caput quod ægide (ut ſupra diximus) ferebat. Martialis carmen eſt Accipe belligeræ crudũ thoraca Mineruæ. Ipſa meduſeæ quo tumet ira deæ. a Martiano capella VIRAGO quia uiroꝝ conſultis proſit. Ouidius uero dixit belli metuenda uirago. Statius virginem paternam uocat dum ait annuat illa uirgo paterna tibi. Ennius DAEDALAM a uarietate artificioꝝ cum Græci δαιδάλλειν uariare ſignificent ut Feſtus refert. Conſueuerunt Mineruam in portis urbium pingere. Propterea PYLETIS uocata eſt græcis ἀπὸ τῆς πύλης hoc eſt a porta. Porphyrio Oratii interpres Mineruam tradit cum Marte certaſſe eoq; uicto appellatam NERINEN forſitan quia nero Sabina lingua fortem ſignificat Suetonio & Gellio auctoribus:

DE VENERIS COGNOMINIBVS.

¶VENEREM noſtri nominauere quod ad res omneis ueniret ut ſcribit Cicero. uel quod ꝑ eam omnia ueniāt. i. orianť. Venerem. n. gignendi vim uocant. Vnde Lucretius naturam rerum

ſcribere aggreſſus Veneris auxilium implorat. Huius quoq; plura ſunt cognomina DIONE uel DIONEA a Dione matre ſm Homerum. Auſo. Aut reſtingue ignem quo torreor alma Dione. Sta. Cedat equus, latiæ qui contra templa Diones. Vergilius. Sacra Dioneæ matri diuiſq; ferebam APHRODITE atq; APHROGENIA quoniam e ſpuma genita fuit quæ a græcis ἀφρὸς appellatur. Saturnus enim (ut Heſiodus meminit) uirilia cælo amputauit: quæ in mare lapſa ſpumam fecerunt unde Venus dicitur procreata. utrumq; nomen apud ipſum Heſiodum inq̃ latinitate Donatum ſic legitur unico uerſu Nunc Aphrodite, nũc dicitur Aphrogenia. Sunt & qui diuam merito PHILOMEDEA dicunt (ut idem ait) Quod dea teſticulis quoniam ſit nata marinis. nam φίλος amicus & μήδεα genitalia uel pudẽda ſũt. CYPRIS Auſonius Emeriam pelagi nuper genitalib⁹ vndis Cyprin apellei cerne laboris opus. & alibi Idem Vera venus fictam cum uidit cyprida dixit. CYPRIA Feſtus Cypria inquit Venus dicta eſt ꝙ ei primum in Cypro inſula templum ſit conſtitutum. Tibul. Et faueas concha Cypria uecta tua CYPROGENIA. Heſiodus quod ſata ſit Cypri dea Cyprogenia uocatur. Cypris (ut Heſiodus ſecum & cum Feſto concordet) equidem expono in mari Cyprio ſiue cytheriaco. quia mater amoris Nuda cytheriacis edita fertur aquis. ex quo concha uecta Cyprũ ſiue (ut Feſtus) Cytheram appulit. Propterea eius ſimulachrum concham gerebat. & a poetis conchæ venereæ dictæ Martialis Leuior o conchis galle cytheriacis.

Propertius Et uenit e rubro concha erycina ma-ri. Eadem CYTHEREA cognominatur Vergi. Par-ce metu Cytherea. ab vrbe Cythera: in qua pri-mum deuecta eſſe dicitur auctore Feſto & Heſio-do: q ait Cythéream dictam quod admotis pri-us appulit orta Cytheris. Tortelius. Cytheram dicit eſſe vrbem Cypri. Strabo & Plinius Inſu-lam cum urbe. Sic & Pomponius Mela & Ser-uius inſulam eſſe aiunt. Strabo etiam in numero multitudinis hæc Cythera. ut Heſiodus ac Ver-gilius qui ait Super alta Cythera Aut ſuper Ida-lium sacrata sede recōdam. Item CYTHAEREIA pētaſyllabon. Oui. Exigit indiciis meritam Cy-thereia pœnam. Item CYTERE. Auſo. Nec bis cin-cta Diana placet nec nuda Cythere. Item CYTHE-RIS. Oui. Mercurio puerū diuaq; Cytheride na-tum. Nominatur & PAPHIA ac CNIDIA. a Papho Cypri teſte Seruio & Cnido urbe Cariæ ut Stra-bo ait. Ora. O venus regina Cnidi Paphiq; ſper-ne dilectam Cypron. Vergil. de venere loquens Ipſa Paphum ſublimis adit. Sedeſq; reuiſit læta ſuas. Marti. Ne uioles teneras præduro dente columbas Tradita ſi Cnidiæ sūt tibi sacra deæ. IDALIA. Vergilius Tunc uicina aſtris eryci-no in uertice ſedes Fundatur Veneri. dicta ab Idalio ſiue Idalia Cypri nemore de quo Vergi-lius quod paulo ante citaui Aut ſuper Idalium sacrata sede recondam. & mox fotum gremio dea tollit ī altos Idaliæ lucos. ACIDALIA Vergi-lius At memor ille Matris Acidaliæ. ab Acida-lio fonte in Orchomeno ciuitate Boeotiæ ubi ſe gratiæ lauant teſte Seruio ERICINA ab Eryce Si-

ciliæ monte ubi ei⁹ templum fuit. docet Oui. ita ſcribens Eſt prope collinam templum uenerabi/le portam. Appoſuit téplo nomina celſus Eryx. de templo Vergilius Tum uicina aſtris erycino in uertice ſedes fundatur Veneri. de Erycina Oratius Siue tu mauis Erycinia ridens Quã io/cus circũ uolat & Cupido. CLVACINA quæ Ro/me ſigna habuit illic ubi Romani & Sabini paci ficati fuere depoſitis armis cum pp raptas uirgi nes dimicare uoluiſſent. Dicta a cluendo hoc eſt pugãdo ut ſcribit Plinius. MYRTEA quæ poſtea murtia dicta fuit Plinii tépore ut ipſe ait. nomen Myrteæ a myrto cadit. quæ arbor Veneri sacra eſt auctore Seruio. Propterea Vergilius myrtos paphias ait. VERTICORDIA cuius ſimulachrum ut Rome conſecraretur Sulpitia Seruii Paterculi filia. Q. Fuluii Flacci uxor cenſuit, quo facilius uirginum mulierumq; mens a libidine ad pudi/citiam conuerteretur. ut a Valerio maximo tradi tur. De uerticordia meminit & Priſcianus scri/bens verticordiam a uertendo æque ac vertũnũ dici. Meminit etiam Iulius obſequẽs dum refert ædem Veneri Verticordiæ factam quando tres uno tempore ueſtales virgines nobiliſſimæ cum aliquot equitibus Romanis inceſti ſubierunt pœ/nas LYBENTINA ſeu LIBITINA utrumq;. n. dici/tur a libendo ut vult Varro. & Cicero quoq; de/monſtrat scribens Cupidinis & voluptatis & li/bentinæ Veneris uocabula uitioſarum rerũ neq; naturalium eſſe. Rome (ut Plutarchs eſt auctor) in æde Veneris Libentinæ ea quæ pertinent ad sepulturam ex Numæ Pompilii cõmentis uen/

dere atq; emere conſueuerunt. quod illa principium & finem vitæ in poteſtate habeat. quippe ingredientibus vitam ue! decedẽtibus præſidẽs. Eſſe autem Libitinam Venerem & hoc oſtendit. quod Delphis EPITYMBIAE Veneris ſtatua cernitur ad quam Manes & libationes eliciant. ut Plutarchus ait. Epitymbia latine ſupra ſepulchrum ſonat ἀπὸ τοῦ ἐπὶ ꝙ ẽ ſupra & τύμβου ſepulchrũ. Libitinam dixit Oratius Non omnis moriar multaq; pars mei uitabit libitinã. et ſi Acron libitinam exponit lectum quo mortui efferuntur alibi uero locum. dum exponit illud eiuſdẽ poetæ Autumnuſq; grauis libitinæ quæſtus acerbæ. CALVA Rome propter tormenta quæ capta a Gallis urbe Romani in Capitolio obſeſſi ex fœminarum capillis egerunt teſte Lactantio firmiano. VENVS ARMATA Lacedamone ex euentu quo Lacedemonii bello quod gerebant contra Meſſenios armati cum uxoribus coiuerunt. ex quibꝰ ſunt Parthenii nati ut ſcribit Lactãtius idem. Ad hanc Venerem puto refertur illud Auſonii galli Armatam Venerem uidit Lacedemone Pallas. SYRA a Syris apud quos morata eſt tradente Diodoro MYLITTA ab Aſſyriis. ab Arabibꝰ ALITA a Perſis MITRA nominatur teſte Herodoto. Apud Strabonem memoratur Venus PYRENEA Venus COLIAS. Venus APATVRIA. Venus ACRAEA cum templo mirabili. Eſt inuenire venerem ISTHMIAM apud Papinium ita dicentem Quiſquis collibus iſthmiæ Diones. a græcis etiam EROTROPHOS nũcupatur. ἔρος namq; amor & τροφὸς nutrix eſt.

❧ DE DIANAE NOMINIBVS ❧

¶ DIANA dicta eſt (ut ſcribit Cicero) quaſi diem noctu efficiat ſm eos qui dicũt Lunam eſſe Proptereaq; appellari NOCTILVCAM quod ſola noctu lucet ut ait Varro. Oratius Rite creſcẽtem face Noctilucam. PROSERPINAM ſub terris ut idẽ ait Varro quod ſub terris ſerpens modo in dextram modo in ſiniſtram partem proſerpat. Item IVNONEM LVCINAM a iuuãdo & luce quam dat partui, a quo parientes eam inuocãt. Terentiana Glycerium Iuno Lucina fer opem, ſerua me obſecro. Vergil. Caſta faue Lucina, tuus iam regnat Apollo. Oui. Gratia Lucinæ. dedit hæc tibi nomina lucus. Aut qa Principium tu dea lucis habes. Parce precor grauidis facilis Lucina puellis Maturumq; utero molliter aufer onus. ad eam Catullus Tu Lucina dolentibus Iuno dicta puerperis. A græcis εἰλείθυια hoc eſt ILITHYIA nominatur. q̃ tamen & noſtri dictione ut aliis pleriſq; utantur. Oui. Tunc cum matura uocabis Præpoſitam timidis parientibus Ilithyiam. Orat. Rite maturos aperire partus Lenis Ilithyia tuere matres. Siue tu Lucina ꝓbas uocari ſeu genialis. Eadem DEA MONTIVM Ora. Montium cuſtos nemorumq; uirgo Quæ laborantes utero puellas Ter uocata audis adimiſq; leto Diua triformis. Item DEA VENATIONIS Verg. Qualis in Eurotæ ripis aut periuga Cynthi Exercet Diana choros. quam mille ſequutæ Hinc atq; hinc glomerãtur Oreades. illa pharetram fert humero, gradiẽſq; deas ſupereminet omneis. Ouid. Phœbe uenati-

bus adſit. Iuue. Per calamos uenatricis pharetrāq; Dianæ. Vnde PHARETRATA dicta eſt ab Oui. Cæde pharetratæ ſpargitur ara deæ. hoc & Dictynnæ nomen demonſtrat. namq; a retibus ad uenandum compertis quæ a græcis uocantur δίκτυα DICTYNNA eſt cognominata. Tibul. Perq; ſuas impune ſinit Dictynna ſagittas Affirmes. eſt & Diana FONTIVM DEA ut Catullus in carmine ad eam canit qđ legas DEA VIARVM auctore Feſto. vnde & uirginem eſſe uoluerũt. qđ uia nihil pariat. ſicut ſcribit Auguſtinus. hæc TRIVIA dicta. qm̄ in triuiis colebať auctore Varrone. Verg. Iam ſubeunt Triuiæ lucos atq; aurea tecta. Mart. Nec Triuiæ templo molles Laudentur honores Propterea treis facies habere ficta eſt. Verg. Tria uirginis ora Dianæ. Clau. Ecce procul ternis hecate uariata figuris Auſo. Tergemina eſt hecate. tria uirginis ora Dianæ. Oui. Ora uides hecates in treis uergentia parteis ſeruet ut ĩ ternas compita ſecta uias. Nam Diana HECATE nominatur quod hecaton ideſt cẽtum habeat poteſtates: uti Seruius atq; Euſebius tradunt: propter uarias corporis figuras: quas Luna a Solis diſtantia ſumere uidetur. OMNIVAGA. non a uenando Diana etiam dicitur Sed quod in ſeptem numeratur tamq; uagantibus. ut uerba ſunt Ciceronis. PHOEBE nomen habet. Clau. Qui uariam phœben alieno iuſſerit igne Compleri. Soleniq; ſuo. a lucendo. nam φοίβη lucidam græce ſignificat. uocatur & DELIA a Delo inſula ubi cum Phœbo una eſt orta. Ouidius Iam mihi prima dea eſt arcu præſignis adunco De

lia. CYNTHIA a Cyntho Deli monte. ut Cynthius Apollo ei⁹ frater. Oui. I procul hinc dixit Sacros nec pollue fontes Cynthia LATONIA a Latona matre. Vergi. Aſtrorum decus & nemorum Latonia cuſtos. Catul. O Latonia maximi Magna progenies Iouis. TITANIA uel (ut Varro scribit) TITANIS ſm eos q dicunt illam ex uno Titanum hoc ē Hyperione natam. Oui. Dumq; ibi perluit̃ calida Titania lympha. Græce ARTEMIS nominat̃ Vnde Artemiſiū. i. Dianium templum Dianæ epheſiæ in hiſpania frequenti religione cultū. quo Sertorius ad res maximas uſus eſt receptaculo ut Strabo literis tradidit. Silius Italicus deam hāc THOANTEAM uocat a Thoante arbitor qui eius templo in Taurica Scythiæ regiōe præfuit. Silii carmen eſt Mille Thoanteæ sedes faſcellina diuæ. Videtur autem Ouidium imitatus, nam is ante illū dixerat Quiq; Thoanteæ taurica sacra deæ. Silii uerba ō faſcellina ſede me admonet ut his adnectam ea quæ tradit Seruius enarrans illud vergilianum Sanguine placaſtis uētos & virgine cæſa. Is enim ait Iphigeniam cum Oreſte fratre & Pylade una occiſo Thoante rapuiſſe ſimulachrum Dianæ Tauricæ abſcōditum faſce lignorum. Vnde & FASCELIS dicitur & in Italiam Ariciam detuliſſe. ibi cum templo nemus deæ dicatum. de quo Statius Fumat Aricinum Triuiæ nemus. sane deam hanc Lucanus propter Iphigeniam Agamemnonis filiam cui patria Mycenæ fuerit MYCENEAM uocauit dicens Parua myceneæ quantum sacrata Dianæ Diſtat ab excelſa nemoralis Aricia Roma.

Ouidius ab Oreſte ORESTEAM Sacraq; Oreſteæ gemitu queſtuq; Dianæ. Quinetiã AVENTINA dicitur ſeu AVENTINENSIS a mõte Auentino. Mar. Laudat Auentinæ uicinus ſura Dianæ. Valerius maxi. Quiſquis Auentinenſi Dianæ immolaſſet. Cretes Dianam colebant, quam ſua lingua BRITOMARTEM hoc eſt dulcem uirginem appellabant auctore Solino, nec ignoro Diodorũ ſiculũ quis cõſimilia aliter tamen ſcribere. Apud Strabonẽ eſt Diana AETHRVA. CINDIAS. COLOENA. ELDEA. ASTYRIA. OLYMPIA. SARPEDONIA. ALPHEONIA. BRAVRONIA. ELAPHIA ideſt ceruaria. DAPHNIA. i. laurea. LEVCOPHRYENA cui⁹ phanuʒ (ut ait) magnitudine & mltitudine rerũ ab epheſio ſuperatur, artificio & ſtructuræ concinnitate longe præſtat. Apud Diodorum Diana CRESIA Diana TAVROPOLIA. Diana PERSIA a locis circa quæ uerſata eſt. Apud Lampridiũ legiť Diana LAODICEA. Apud Solinũ PTERANNEA & SVSIA. Apud Macrobium non ſolum ꝑ Dianæ comite ſed ꝑ ipſa etiam dea. Apud Ouidium Arethuſa eandem ORTYGIAM uocari ſignificat.

DE PROSERPINA

¶PROSERPINAM mythici. i. fabuloſi ſcriptores Iouis ex Cerere ſorore filiam eſſe dixerunt a Plutone inferoruʒ deo raptam & a matre quæſitam. M. Varro referente Auguſtino Proſerpinam fœcũditatem ſeminum eſſe ait, quæ quodam cũ tẽpore defuiſſet & terra ſterilitate mœreret exortam eſſe opinionem quod Cereris filiam

hoc eſt fœcunditatem quæ a proſerpendo Pro-ſerpina dicta ẽ Orcus abſtulerat & apud inferos detineret. Quæ res cum fuiſſet publico luctu celebrata qa rurſus eadem fœcunditas rediit Proſerpina reddita lętitiam exortam eſſe. atq; ex hoc ei ſolennia inſtituta. a græcis PERSEPHONE nominatur ſed quo & latini utantur. Propert. Hæc tua Perſephone maneat clementia, nec tu Perſephones coniux ſæuior eſſe uelis. Tibul. At mihi Perſephone nigram denunciat horam. Item PERSEPHONEA. Heſiodus. prædoni qua Perſephonea marito Iungitur. Apud Euſebiũ de Præp. euang. ſi codices mendoſi non ſunt PHAREPHARTE. In græco lexico PERSEPHASA legiẽ Proſerpina grȩcis dicta. Item Βριμω idest BRIMO. & DIOIS a matre Cerere quæ sane a græcis δηω, i. Dio cognominatur. Auſo. Virgineas inter choreas Dioida raptam ſubſtulit emerſus ſtygiis fornacibꝰ Orcus. Oui. Mnemoſynen paſtor. uarius Dioida ſerpẽs etſi vulgo aliter lectitatur. AZESIA, unde prouerbium apud græcos Αμαῖα τὴν ἀζησίαν μετῆλθεν Amæa ad Azeſiam acceſſit. de re diu quæſita. Amaea. n. hoc eſt Ceres diu Proſerpinam toto terraꝶ orbe quæſiuit. a Latinis LIBERA nominaẽ teſte Tullio in Verrinis. Dea hæc Cyzicenoꝶ fuit cuʒ eorum inſulam fortunarit tradente Stephano. hinc in opere obſcœno illud Raptam Cyzicos oſtreoſa diuam. etſi antea ſecus legebaẽ. hæc Locris templum q̃ ditiſſimũ habuit LOCRENSIS dicta. Templum a Pyrrho Epirotaꝶ rege ſed non impune ſpoliatum. de quo Valerius maxi. & Lactantius firmianꝰ. A poetis noſtris modo IVNO INFERNA

Vergi. Iunoni infernæ dictus ſacer. modo IVNO INFERA. Sta. Iam complexa manu crinem tenet infera Iuno. modo IVNO PROFVNDA. Clau. Caligáteſq; pfundę Iunonis thalamos. modo AVERNA. Silius italicus. Has inter formas coniux Iunonis Auernæ. modo DITIS DOMINA. Vergi. Hi dominam ditis thalamo deducere adorti.

DE MARTIS COGNOMINIBVS.

¶ MARS dictus eſt ab eo qđ maribus in bello præeſt. aut qđ a Sabinis accept⁹ ibi eſt MAMERS. ſcribit hoc vir doctiſſimus vndecunq; Varro ad literam. ad Martem pulchre Oui. Bellice depoſitis clypeo pauliſper & haſta Mars ades. & nitidas caſſide ſolue comas. Idem MAVORS appellatur qa magna uertit. ſi credimus Tullio literaru; latinaꝝ parenti. Vtrũq; nomen Mars & Mauors in opere obſcœno Enſe potens Mars eſt. & alibi Nec Mauors illum per quem ualet oculit enſem. Item MARSPITER. de quo Macrobius & Priſcianus. GRADIVVS. a gradiendo in bello ultro citroq;. uel ab haſtę uibratione. quod Græci dicũt γραδαινειν, uel potius qa gramine ortus fuerit. qđ ideo fictum quia ĩ rei militari corona graminea maximæ eſt uenerationis auctore Feſto. Vergili. Gradiuumq; patrem geticis qui præſidet aruis. Martem. n. Getæ Thraceſq; religioſius coluere. quoniam ea natio bellicoſa ſemper fuit. Auſo. Mars nullo de patre ſatus: quem threſſa colit gens. Ide; bella horrida Martis Odryſii. i. thracii ab Odryſarum gente Thraciæ. de qua Plinii

us.Rome MARTIS VLTORIS templum fuit cum foro quod Cæſar Auguſtus bello philippẽſi pro paterna ultione ſuſcepto uouerat.ut ſcribit Suetonius.Ad hoc refertur Martialis illud Vltoris prima Martis ĩ æde ſedet.Eſt inter nomina Martis ENYALIVS Macrobio referente.Aciani hiſpaniæ populi ſimulachrũ Martis radiis ornatum colunt NECYN uocantes,ut idem tradit.

DE VVLCANI NOMINIBVS

VVLCANVM Seruius honoratus a uolando dictum auctor eſt quaſi uolicanum.quod ignis per aerem uolet.Ignis.n.ait e nubibus naſcit᷑. Vnde & Homerus eum dixit de cælo.i.aere præcipitatum in terras.qđ omne fulmen de aere cadit.& hoc phyſice.Homerus mythice eum ex Ioue & Iunone.Heſiodus e ſola Iunone uti Mineruam e ſolo Ioue natum ait.unde ἀπάτωρ hoc eſt ſine patre a Theocrito nominatur.Ouidi.noſter IVNONIGENAM appellauit dicens Iunonigenæq; marito Furta thori.furtiq; locũ monſtrauit. Vulcanum ſuo ſic in poemate poſuit Iuuenalis ſiccato nectare tergens Bracchia Vulcanus liparea nigra taberna. hic Mulciber. hic Ignipotens.hic Lemnius uocitat᷑ MVLCIBER.Oui.Mulciber in Troiam.pro Troia ſtabat Apollo.dictus a mulcendo ferro,mulcere.n.lenire eſt ſeu mollire.ut tradit Feſtus. IGNIPOTENS qa ignis eſt (ut ait Seruius) exponens illud vergilianum haud ſecus ignipotens. Sacerdotes Aegyptii Vulcanũ ignis inuentorem fuiſſe uolunt auctore Diodoro

LEMNIVS. a Lemno inſula ei dicata. Oui. Lemnius ex templo ualuas patefecit eburnas. Quod autem Lemnos fuerit in tutela Vulcani oſtendit illud in opere obſcœno Tutela Lemni diſpares mouet greſſus. & alibi Tardo ĝtior æſtuoſa Lemnos oſtendit & poeta ingenioſus inquiens Vulcanum tellus hyſipilea colit. Seruius ſcribit Vulcanum e cælo in Lemnum cecidiſſe. idq; fingi qa Vulcanus. i. fulmen ſeu ignis ĩ Lemnon inſulam frequẽtius iacitur. a Græcis ʼηφαιστοσ. i. EPHESTVS uocatur. vnde Epheſtiades inſulæ: quæ a Latinis Vulcaniæ: & Aeoliæ nuncupantur tradente Plinio. Itez κυλλοποδίων hoc eſt CYLLOPODION. nam κυλλὸσ claudus eſt & πουσ pes. hic Veneris maritus fuit. propterea Iuuenalis apud nos ignem ſignificans ait & quæ componis dona Veneris Theleſine marito. De hoc Martianus capella ita ſcribit Quidam etiam claudus faber uenit: qui licet crederetur eſſe Iunonius: totius mundi ab Heraclyto dictus eſt demorator.

DE HERCVLIS COGNOMINIBVS.

HERCVLES prius ALCEVS ab ortu dictus fuit. Poſtea cum adhuc infans duos ſtrãgulaſſet angues utraq; manu faucibus appræhenſis quos Iuno ad ipſum perdendum miſerat. ʼηρακλησ ideſt HERACLES. latine Hercules uocatus eſt. ut ſcribit Diodorus. arbitror qa heræ ideſt Iunonis inuidia magnã adeptus eſt gloriam. κλέοσ. n. gloriam græci dicunt. Nec ignoro alibi Diodorum aliter ſcribere. qui & Omitren repræhendat huius in

cerptationis quam hic uidelicet in quinto Bibliotheces libro ſeqtur auctorem. Poetæ noſtri Herculem Alceum raro ALCIDEN frequẽter uocant. idq; ab Alceo Amphitryonis patre. non autem ἀπὸ τῆς ἀλκῆς hoc eſt a uirtute uti quidam referẽte Seruio uolunt. Vergi. Magnum quid memorem Alciden? Sene. Quæris Alcidæ parẽ? nemo eſt: niſi ipſe. bella iam ſecũ gerat. Oui. Laudem Alcides uicta traxit ab Oechalia. Clau. Sed poſtq̃ inachiis Alcides miſſus ab Argis. Et ſicuti ab auo Alcides ita a patre putatiuo Amphitryone Amphitryoniades. Propert. Amphitryoniades quã tempeſtate iuuẽcos Egerat a ſtabulis o Erythrea tuis. Idem TYRINTHIVS a Tyrintha ciuitate Argis uicina ubi eſt educat⁹ teſte Seruio. Vergi. Laurẽtia uictor Gerione extincto Tyrinthius attigit arua. Oui. Paruus erat manibuſq; ſuis Tyrinthius angues Preſſit. & in cunis ia; Ioue dign⁹ erat. Item CLAVIGER a claua quã ei ſubtrahere vnum de trib⁹ impoſſibilibus putari Macrobius tradidit. Ouid. Ecce boues illuc Erythreidas appulit heros Emenſus longi Clauiger orbis iter. Idem hoſpes auentinis armentũ pauit in herbis Clauiger. & tanto eſt Albula pota deo. Sane Properti⁹ clauam herculis illo uerſu ſignificauit Mænalio iacuit pulſus tria tempora ramo Cacus. OETEVS DEVS ab Oeta Theſſaliæ monte: ubi pyra ſtructã ſe combuſſit. Propertius. Troia bis oetei numine capta dei. hinc Senecæ Tragœdia: cui titulus ſit hercules oeteus. DEVS THEBANVS a Thebis ciuitate Boeotiæ eius patria. Propert. Cymbala thebano cõcrepuere deo. MONOECHVS q templum

habuit apud Monœcum portum Italiæ nobiliſſimũ. de quo Vergi. Aggeribus ſocer alpinis atq; arce Monœci Deſcendẽs. dictus auctore Strabone ac Seruio qđ ſolus illic habitet. nam μόνος eſt ſolus & οἰκέω habito. Rome tradente Macrobio VICTORIS herculis duæ fuerũt ædes. Varro Victorem herculem putat dictum qđ oĩum animalium genus uicerit. Ad qđ ſane Vergil. reſpiciens proprie hæc inquit Limina uictor Alcides ſubiit Ab Oratio hercules VAGVS dict⁹ illo uerſu Hac arte Pollux & Vagus hercules Innixus arces attigit igneas. Cauſa; Acron inquit eſſe qm̃ omnem terram peragrauit & (ut ait Seruius) ſemper pedes. tectus pelle nemeei ſeu cleonei leonis. ut dẽtes & rictus capite reliqua ſupra humeros ferret. Eius arma claua fuit. vnde clauiger nominat̃ ſicuti ſupra demõſtrauimus. Sed idem arcu etiam fuit uſus teſte uel Iuuenale q̃ ait Addit & herculeos arcus. & Diodorus auctor eſt herculẽ ſtymphalidas aueis partim ſagittis parti; tabulæ aereæ ſonitu expuliſſe. a Græcis nunc BVTHENAS uocat̃. qđ vna mẽſa bouem comederit. βοῦς nãq; bos eſt & ἐσθίω comedo. nunc TETRATHEOS hoc eſt quarta luna natus. vnde adagium ἐν τετράδι γεννηθῆναι hoc eſt quarta luna nati. de eis qui parum feliciter nati ſunt. nam cõſtat Herculem natum hac luna. cuius uita omnium uoluptatũ fuit expers: ac laboꝝ plena. vel in eos hoc dcm̃ eſt q aliis tantũ laborãt non ſibi. uti Herculem feciſſe lectitam⁹. apud Strabonẽ legit̃ Hercules MACYSTVS. Item CONOPIVS que; Otei colunt. qa eos a Culicibus liberauit: quos illi conopas nomi-

nant. Sabini ſcribente Varrone SANCTVM quem Herculem græci appellant. ad eum Propertius Sancte pater ſalue. cui iã fauet aſpera Iuno. Sancte uelis libro dexter ineſſe meo. Nunc quoniam manibus purgatum ſanxerat orbem. Sic ſanctũ taciæ compoſuere Cures. de hoc Silius italicus intellexit quãdo Sabinorum milites ſcribens ait & læti pars ſanctum uoce canebãt. Auctoré gen/tis. Nec ſolum ſanctum ſed FIDIVM ẽt ac SEMI/PATREM eundem cognominabãt. cui qdem tri/nomio deo ædem in monte Quirinali conſtitue runt. dicente Oui. Quærebã nonas Sancto Fidio ne referrem An tibi Semipater. tunc mihi Sanct⁹ ait. Cuicũq; ex illis dederis, ego numen habebo. Nomina terna fero. ſic uoluere Cures. Hunc igit̃ ueteres donarunt æde Sabini. Inq; Quirinali cõ/ſtituere iugo. hinc MEDIVSFIDIVS iurandi ad/uerbium. Quintilianus nõ alio mediusfidius ui/tio dicentius. Pompeius Feſtus ſcribit eſſe com/poſitum: & ſignificare Iouis filium Herculem. qa Iouem græci δία dicunt. nos fidium ꝑ filio. nam ſæpe. d. littera pro. l. utebantur. Quidam medius fidius tres eſſe dictiones malunt. & me quidem accuſandi caſum. in duab⁹ reliquis adiuuet ſub/audiri. ut ſit me hercules adiuuet. Hercules etiã MVSAGETES appellatur. i. comes duxq; muſa/rum. nam Muſarũ quies herculis defenſione iu/uari debet. & uirtus herculis Muſarum uoce or/nari. Sta. Dic age Caliopes ſocius tibi grãde ſo/nabit Alcides. Plutarchus refert quemadmodũ herculi & muſis cõmunem aram Romani ſtatue runt. qa Euandrum literas Hercules docuit. nam

Herculem teſte Seruio philoſophum fuiſſe conſtat & propterea omnia monſtra uiciſſe dicitur. Item Aſtrologum. vnde. xii. ei labores aſſignant propter agnita. xii. cæli ſigna. De hercule muſagete ſine illius æde intellexit Ouid. dum ait. Veniſſe uidemus herculis ante oculos uirgineumq; chorum. Ab Apuleio hercules eleganter dicitur Luſtrator orbis. Purgator ferarum. Domitor gentium. Sub herculis nomine Domitianus cultus fuit. appellatuſq; nunc Alcides nunc maior Alcides a poetis adulatoribus. Quinetiam Commodus & ipſe imperator uocatus eſt hercules Romanus. eiq; ſtatuæ factæ habitu herculis, ut ſcribit Lampridius.

DE NOMINIBVS MVSARVM

MVSA græcum eſt nomen. ἡ μοῦσα τῆς μούσης. quo quidem nomine & noſtri paſſim utunt. Verg. Muſa mihi cauſas memora. Latine cantus interpretatur a μουσίζω quod eſt canto. Nam ſunt muſæ poetarum deæ, quorum canere eſt & fingere ac delectare. Vergilius Aeneida ſic ſuam orditur Arma uirumq; cano. Idē alibi ait Incipe Calliope precor aſpirare canenti. Idem Pandite nunc Heliconа deæ cantuſq; mouete. Apollo apud Ouidium ſic ait per me concordant carmina neruis. Idem alibi Ouidius Nec mihi, diſpoſitis iungam quæ carmina neruis, Proueniūt uacuæ carmina mentis opus. Quin & pro ipſo cantu muſam Vergilius poſuit Paſtorū muſam Damonis & Alphaſibei. Aldus vir oppido eruditus cuius morte

Muſæ tam græcæ q̄ latinæ maximam nuper ia-ēturam fecerunt muſſam videlicet duplici ſſ ſcribi uoluit. Græci tamen per unum & latini etiam. ſi credimus Martiano capellę ita ſcribenti. Scribimus muſarꝝ primam ſyllabam duabus literis: Græci tribus. Vocanť & Muſæ pluribus modis. CAMOENAE a cantu auctore Seruio quod canūt (ut ait Feſtus) antiquorꝝ laudes. Vergil. Alternis dicetis, amant alterna Camœnæ HELICONIDES Perſius. Heliconidaſq; pallidamq; Pirenen. ab Helicone Boeotiæ monte auctore Feſto. ubi Muſis natale aſſignant ut Plinius tradit. Propterea muſas boeotia numina Auſonius uocat. ab Ouidio virgineus helicon dictus fuit propter muſas quas uirgines & quidem doctas ut Catullus ait pentametro illo ſeuocat a doctis Ortale uirginibus. Illic fons muſarꝝ que; Pegaſus alatus equus inſeſſore Bellorophonte auctore Strabone effudit. Propterea Græcis Hippocrine ἀπὸ τοῦ ἵππου quod eſt equus & κρήνης fons. a Latinis Caballinus. Pegaſeus. Bellorophonteus uocatur. Auſo. ſi uera fama eſt Hippocrine: quam pedis pulſu citatam cornipes fudit fremens. Oui. Dicite quæ fontes Aganippidos Hippocrines Grata meduſei ſigna tenetis equi. Perſi. Nec fonte labra prolui caballino. Ide; Aonius nominatur ab Aonia quæ teſte Seruio Boeotia eſt. Ouidius de Pegaſo loquens Cum leuis aonias ungula fudit aquas. Et qa de Muſarꝝ fonte ſermo incidit: ſciendum Muſas pluribus in locis fontem habuiſſe. unum infra uerticem Acrocorinthi, ſic. n. uocať Corinthi arx, ſub templo Veneris. & hic pirene uoca-

Muſarum Fons.

Muſarum plures Fontes

tur. depræhenſo ibi Pegaſo equo cum potaret a Bellorophonte. Alterum in Helicone illum de quo ſupra fecimus mentionem. De fonte Pirene apud Corinthū. Oui. Ephyre Pirenidas undas. Corinthus. n. alio nomine Ephyre nuncupatur. hæc illa Pirene quā Perſius pallidam inquit ab effectu arbitor quod poetas pallidos ꝓpter ſtudium reddat. Alibi namq; Perſius ait iuuat pallescere chartis. & Iuuenalis fuit utile multis Pallere & uinum toto neſcire decembri. etſi quidam aliter interpretatur. Politianus in epitaphio Domitii calderini dixit Hoc mutat ipſū ſæpe muſa Libethron Fōtemq; Siſyphi ac uirecta Permeſſi. ubi fontem Siſyphi pro Pirene poſuit. forſitan qa Siſyphus corinthiacū tenuit iſthmum. Nam & Silius italicus qñ Syracuſas deſcribit opus Corinthiorum Iſthmum Siſyphium uocat. Virecta uero Permeſſi dixit hippocrinen in Boeotia intelligens Martialis Quid tibi cum Cyrrha qd cum Permeſſidos unda? Eſt. n. Permeſſus Boeotiæ fluuius ex Helicone declinans. ſicut Olmeus auctore Strabone. vnde Olmei fons idem a poetis uocatur. Eſt & tertius fons libethros dictus in Magneſia regiōe Theſſaliæ adnexa teſte Plinio. ubi Muſæ (ut ait Seruius) colerent Libethrides ab eo cognominatæ. ut dicem⁹. Fuit & fons Aganippe licet in eadem regione Boeotia inq̄ tamen ſeparatus ab Hippocrine. ut tam Plinius q̄ Pomponis mela oſtendit. Iuuena. Cum deſertis Aganippes Vallibus eſuriens migraret in atria Clio. hæc illa Aganippe quam Vergilius Aoniam: Ouidi. Hyantheam uocauit. Fuit & fons Caſta

Corinthus Ephyre, Persij

Libethros fons,

lius apud Delphos ſub Parnaſo (ut ſcribit) mu/ſis eiſdem ſacer. de quo ita Oratius Qui rore puro Caſtaliæ lauit Crines ſolutos. hic Cyrrheus a Cyrrha oppido ſeu cyrrheis Phocidis campis ut Plinius tradit. hic fons Parnaſius a Parnaſo appellatur. Nam totus ille tractus Muſis dicatus erat. Helicon enim Phocidi ubi ſit Parnaſus cõfinis eſt auctore Strabone. Quid quod Muſaꝝ fontem hippocrinen ſeu pirenen meduſeum Poetæ cognominãt a Meduſa? ex cuius ſanguine Pega/ſus equus utriuſq; fontis auctor natus eſt. Ouid. uel cedite uictæ Fõte meduſeo & hyanthea Aga/nippe. Item Gorgoneũ a Gorgone meduſa. Pro/pert. Tingunt gorgoneõ punica roſtra lacu. Sed iam ſatis ſuperq; ſatis de fontib⁹ Muſaꝝ. Modo ad earum cognomina redeamus. Dicunt Muſæ PIERIDES. Tibul. Caſto naꝫ rite poetæ Phœbuſq; & Bacchus Pierideſq; fauent. Iuue. Narrate puel/læ Pierides. proſit mihi uos dixiſſe puellas. nimirum a Piera Theſſaliæ urbe parẽte & domo mu/ſarum. ut ait Pomponius Mela. ſiue a Piero mõ/te ut Feſto placet queꝫ in Theſſalia quoq; eſſe Plinius tradit. Item PEGASIDES a fonte quem Pegaſus (ut ſupra diximus) ungulæ ictu dicitur ape/ruiſſe. unde græce HIPPOCRINIDES nominantur auctore Feſto. Oui. At mihi Pegaſides blandiſſi/ma carmina dictant. AONIDES. Iuue. Aptuſq; bi/bendis Fontibus Aonidum. ab Aonia quam eſſe Boeotiam ſupra ex Seruii honorati ſententia me morauimus. Vergi. Aonio rediẽs deduci uertice muſas. PIMPLEAE ſiue PIMPLEIDES teſte Pom/peio Feſto a Pimpla Macedoniæ (ut a Strabone

ſcribitur) loco. Orati. O quæ fontibus integris gaudes apricos necte flores necte meo lamiæ co ronam Pimplea dulcis. Stati. Licet enthea uatis Excludat Pimplea ſitim. Apud Martialem Pimpleis in ſingulari numero Non urbana mea tantum Pimpleide gaudent Ocia. Strabo (qđ huic conuenit loco) auctor eſt muſicam totam fuiſſe Thraciam. idq; patere ex locis ubi Muſæ cultæ fuerunt. nã Piera. Olympus. Pimpla Libethrum olim Thraciæ fuerunt. Quiq; Muſis (ut ait) Heliconа ſacrarunt Thraces extiterũt Boeotiæ accolæ. CASTALIDES a Caſtalio: de quo ſupra diximus: fonte. Mart. Pergenius famæ Caſtalidũq; gregem. PARNASIDES a Parnaſo ſub quo diximus fuiſſe Caſtalium fontem. q non ſolum Apollini muſaꝶ duci ſed Muſis etiam ipſis ſacer fuit. ut ſcribit Acron Oratianum illud enarrans me gelidum nemus Nympharumq; leues cum satyris chori ſecernunt populo. Acroni Seruius ſuffragari uidetur nec non Maro ipſe dum ait Sed me Parnaſi deſerta p ardua dulcis raptat amor. MEONIDES Oui. Feliceſq; uocat pariter ſtudiiq; lociq; Meonides. & mox Meonides (cognorat enim) conſiſtite dixit. a Meonia regione. quæ ut Plinius Lydia ut Strabo ſcribit Myſia nominatur. Ouidii interpres forſitan rectius ſcribẽdum ait Myonides per ypſilon a Myone urbe Phocidis Muſarũ patria ut Pauſanias tradat. LYBETHRIDES a Libethro fonte Magneſiæ. de q̃ Vergi. Mymphæ noſter amor Libethrides aut mihi carmen Quale meo Codro cõcedite. Nam NYMPHAE auctorib⁹ Seruio & Acrone pro muſis ac

cipiuntur qđ nympha ideſt aqua currendo mu-ſicos ſonos efficiat. Orat. Bacchum in remotis carmina rupibus Vidi docentem: Credite poſteri: Nymphaſq; dicentes. Idē Me gelidu; nemus Nympharumq; leues cum satyris chori ſecerũt populo, Sed & Vergil. ipſe alibi nymphas Muſas eſſe oſtendit inquiēs Quæ nemora aut quos ſaltus habuere puellæ Naides indigno cum gallus amore periret? Nam neq; Parnaſi uos iuga, & reliqua. THESPIADES. Oui. Theſpiades certate deæ, a Theſpia ſiue Theſpiis in plurali oppido Heliconi ꝑpinquo ut Strabo ait. OLYMPIADES ab Olympo Macedoniæ monte, ut ſcribit Varro. Sed & Pomponius mela Olympum hunc a Piera muſarum patria: quæ ſupra nobis memorata eſt: haud procul eſſe demonſtrat. MNEMOSINIDES a matre Mnemoſine. hoc eſt memoria de qua ita Claudianus. Sic mitis in antro Mnemoſine docili tradit præcepta Thaliæ. Oui. de Ioue Aureus ut Danaen Aſopida luſerit ignis Mnemoſinen paſtor. ARDALIDES ab Ardalo q teſte Plutarcho Muſis ædem pulcherrimã condidit. Appellãtur etiam NOVEM SORORES ſeu puellæ. toe enim ſũt Heſiodo & Diodoro auctorib⁹ Clioq; Euterpeq; iuuans: & docta Thalia: Melpomene lætis & Terpſicorea coreis. His ſubeunt Erato, memoriq; Polymnia mente. Addimus Vranien, & quæ manet ultima quanq̃ Calliope cuncta ſupereminet unica muſas. Martialis dixit Doctæ ſic tibi ſeruiant ſorores de muſis intellegens.

DE NYMPHIS

MVSAS NYMPHAE rite ſequent̃ cũ ſit quedam inter eas ſimilitudo & nympharum nomen pro muſis uſurpetur. uti oſtendimus. Earum plura genera. Naides. Nereides. Oreades. Dryades. Amadryades. Napeæ. NAIDES nymphæ ſunt fluuiorum fontiumq́ꝫ. dictæ a νάω quod eſt fluo. & hæ proprie nymphæ. cum a lympha hoc eſt aqua nympha dicatur auctore Varrone. Oui. Naides ignorant. Idem Naides hæ fuerãt. In opere obſcœno Naidas antiqui Dryadeſq́ꝫ habuere Priapi. Sed hæc pluralis numeri ſunt exempla. illud ſinglaris Nais ab his tacuit apud Ouidiuꝫ. Sed idem Naias triſyllabon dixit Naias una fuit & alibi Carmina Naiadum nõ intellecta priorum. Sic & Vergil. Egle naiadum pulcherrima. Huius generis ſunt tradente Heſiodo. Pytho. Admete. Prymno. Vranie. Electre. Clymene. Zeuxo. Thoe. Callirhoe. Hippo. Paſithoe. Aſie. Rhodea. Pluto. Plexaure. Polydora. Melobosis. Galaxaure. Perrea. Metis. Eurynome. Xantha. Europe. Teleſto. Neera. Dine. Tyche. Cerceis Eudora. Acaſte. Perſeis. Meneſtho. Amphiro. Ocyroe. Creſeis. Clytie. Calypſo. Doris. Styx. NEREIDES nymphæ ſunt maris a Nereo patre. Eædem DORIDES appellantur a Doride matre. Oui. Vtq́ꝫ celer redeas uirides Nereidas oro. Idẽ Nereideſq́ꝫ deæ. Marti. Luſit Nereidum facilis chorus. & ĩ numero ſingulari Nereis ingreditur conſueta cubilia fluctu apud Ouidium. Ideꝫ Nerei te uereor. Sta. Fluctibꝰ inuitis iam Nereis imperat helle. Oui. Cæruleos habet unda deos. & ſubdit. Doridaq́ꝫ & natas. quaꝝ pars nare uidet̃

Pars ĩ mole ſedẽs uirides ſiccare capillos. Piſce uehi quædã. facies non oĩbus una. Non diuerſa tñ qualem decet eſſe sororꝶ. hæ fuerunt (ut canit Heſiodus) Eucrate. Thetis. Spio. Sao. Eudore. Glauce. Galene. Doto. Dynamene. Eunica. Cymothoe. Thalie. Amphitrite. Paſithee. Melite. Pheruſa. Proto. Erato. Eulimene. Agaue. Doris. Neſee. Galathea. Prothomedea. Panope. Hippothoe. Hipponoë. Cymodoce. Euagore. Pantoporea. Iſianaſſa. Laomedia. Eione. Cymo. Alimeda. Glauconome. Liagore. Polynome. Pronoea. Euarna. Pſamathe. Menippe. Autonoe. Neſo. Themiſte. Eupompe. OREADES autem montium ſunt nymphæ. quod & nomen oſtẽdit. Siqdem ὄρος unde Oreades inclinatur mõtem ſignificat. Verg. de Diana loquens ait quam mille ſequutæ Hinc atqꝫ hinc glomerãtur Oreades. Earum nomina Sypõtinus in Cornu copiæ ponit quæ tamẽ Nereidum ſint. ut docet Heſiodus. DRYADES ſunt ſiluaꝶ nymphæ δρῦς. n. vnde nomen id cadit apud ueteres Græcos omnis arbor dicebat. q̃uis poſtea pro quercu tãtum uſurpata ſit Verg. At chorus æqualis Dryadum. Oui. Aut quas semideæ dryades fauniqꝫ bicornes. Numine contactas attonuere ſuo. ubi semideas dixit quoniã amneis ſolaqꝫ rura colũt. ut alibi ait. Vnde & Iupiter apud eundem poetam in concilio ſic fatur deorum. Sunt mihi semidei ſunt ruſtica numina Fauni Et nymphæ satyriqꝫ & monticolæ Siluani. Quos quoniam cæli nondum dignamur hore Quas dedimus certe terras habitare ſinamus. AMADRYADES teſte Seruio cum arboribꝰ naſcun-

tur & pereunt. qualis illa quas Eriſithon occidit uti Ouidius docet. Hinc Auſonii Galli illud Nõ ſine amadryadis fato cadit arborea trabs. NAPEAE nymphæ uirgultorum ac florum uocantur auctore Lactantio dum illud exponit Papinianũ quas magno non impulit igne Napeas? Vident autem Napeæ dici ἀπὸ τῆς νάπης quod eſt ſaltus & locus ſiluoſus, ubi flores optime naſcunt. Has Vergilius uenerari præcipit dicens Facileis uenerare Napeas. Non omittẽdum talibus finem impoſiturus exiſtimaui quod ſcribit Feſtus QVERQVETVLANAS eſſe nymphas querqueto uireſcenti præſidentes.

DE FORTVNA

FORTVNAE Romani tantum tribuere ut ſexcentis eam templis totidemq; cognomentis uenerarentur. Nam Rome colebatur fortuna cognomento PRIMOGENIA. VISCATA. FORTIS. PVSILLA. MASCVLA. CONVERTENS. BENESPERANS. VIRGO BARBATA. ut Plutarchus tradit. Vergilius OMNIPOTENTEM fortunam dixit Fortuna omnipotẽs & ineuitabile fatũ. qa in omni re dominaretur hinc eius ſimulachrum auctore Lactantio cum copia & gubernaculo fingebant. tamq̃ opes tribueret: & humanarum rerum regimen obtineret. Philoſophi (ut Lactantius idem ſcribit) ſexum mutantes deum uocãt. eandemq; modo Fortunã modo NATVRAM nominant. ſm quos Seruius Sulpitius ad Ciceronem loquutus uidetur dum ait Caſus & natura in bonis domi

natur. Preneſte quæ Latii urbs eſt illuſtre habuit templuȝ. vnde certa reſponſa dabant ut ait Strabo. de quo Silius Italicus ait ſacriſq; dicatũ Fortunæ Preneſte iugis. De fortunæ Preneſtinæ reſponſis meminit Suetonius queȝ tu ipſe legas in vita Domitiani. Mihi locum oſtendiſſe ſufficiat. Fortunam PRENESTINAM intellexit Oui. dicens Et preneſtinæ moenia ſacra deæ. Apud Statium ita legebamus Et Preneſtinæ poterant migrare ſorores. ubi ſorores dixit quoniam Preneſte fortuna ſub duarum ſororꝝ imagine colebat. Antii etiam Fortunam religioſe cultaȝ hiſtoriæ docet. Propterea Oratius inquit fortunam alloquens O diua gratum quæ regis Antium Præſens uel imo tollere de gradu Mortale corpus uel ſuperbos Vertere funeribus triũphos vnde & ANTIANA fortuna appellata. Suet. monuerunt & Antianæ fortunæ ut a Caſſio caueret. Erat inſup fortuna BONA & MALA. Bonæ ſimulachrum in Capitolio fuit Praxitelis opus tradente Plinio. Malæ aram in exquiliis conſecratam ſe uidiſſe Cicero teſtatur. Eadem ĩ urbe fuit fortunæ EQVESTRIS ædes. quã Fuluius flaccus cenſor ædificauit Valerio maxi. & Lactantio firmiano demonſtrantibus. Fuit & templum fortunæ MVLIEBRIS. in Veturiæ ac Volumniæ honorem memoriamq; conſtitutum. quæ ſolae Coriolanum ciuem atq; hoſtem populi Romani placare potuerunt. ut a Plinio traditur de uiris illuſtribus. Fuit & templum Fortunæ REDVCIS a Domitiano erectum de quo Martialis Hic ubi fortunæ reducis fulgentia late Templa nitent, felix area nuper erat. Veteres

referente Euſebio de præpa, euang. fortunam in pila ſedentem pingebant eius mutabilitatē atq; inſtabilitatem ſignificantes. Huic alas quoq; ea dem cauſa tribuebant. Orat. Fortuna ſæuo læta negocio. & Ludum inſolentem ludere pertinax Transmutat incertos honores Nunc mihi nunc alii benigna. Laudo manentem ſi celeres quatit pennas. Cœca fingitur ut pote ī quoſlibet paſſim ſine ratione incurrens. vnde Martialis COECAM DEAM appellat inquiens At poſtq̄ decies tribuit dea cœca. Plinius q̄ pulchre nec minus uere. To to quippe mundo & locis omnibus omnibuſq; horis omnium uocibus fortuna ſola inuocatur. & una nominatur una accuſatur. una agitur rea. una cogitatur. ſola laudatur. ſola arguitur. & cum conuitiis colitur, uolubiliſq; a pleriſq; uero & cœca exiſtimata, uaga. inconſtans. incerta. ua ria. indignorumq; fautrix. huic omnia expenſa huic omnia feruntur accepta. & in tota ratione mortalium ſola utranq; paginam facit. Adeoq; obnoxiæ ſumus ſortis ut ſors ipſa pro deo ſit qua deus probatur incertus. Apud Martianum Capellā legimus fortunā ab aliis SORTEM a nō nullis NEMESIM. a pluribus TYCHEN aſſeri aut NORTIAM. de ſorte Auſo. gallus ita Res hoīum fragiles alit & regit & perimit sors Sors dubia æternūq; labans. & ante illu; Verg. dixerat Sors oīa uerſat. Quidā Nemeſim negant eſſe fortunā; aſſerentes ex Macrobio deam eſſe: quæ colit cō tra ſuperbiam. atq; a Rhamutē pago Atticæ: ubi auctore Strabone ſtatuam Diodori ſiue Agora critis opus cum tēplo habuit. Rhamnuſiam uo

cari. Ab Antimacho uero (ut Strabo ideꝫ refert) appellari ADRASTIAM. Tyche ſane græcum eſt nomen a τυχῶ qđ eſt conſequor & cõtingo. Vnde τυχηρὸς fortunatus. Nortiam Tertulianus ſcribit deum fuiſſe Volſinienſium peculiarem, quæ teſte Liuio eſt dea ethruſca. Sed fortunã eſſe Nortiam Martiano ſuffragari Iuuenalis uidetur dũ ait ſi Nortia thuſco Fauiſſet. Donat⁹ tradit (quæ ſane res a noſtro de fortunæ cognominibus inſtituto non ſit aliena) quod FORS eſt bona fortũna. Sed Nonius Marcellus duo hæc ita ſeparat. ut fors ſit caſus temporalis. Fortuna dea ipſa.

DE AESCVLAPII COGNOMINIBVS

¶AESCVLAPIVS modo PHOEBEIVS, modo CORONIDES a poetis uocatur nimirum a parentibus Phœbo & Coronide. Sta. Accipe laudatos iuuenis phœbeie crines. Oui. Vnde Coronidẽ circũflua tybridis alti inſula romuleæ ſacris adiecerit urbis. Martialis LATONAE NEPOTEM appellauit eo carmine Latonæ uenerãde nepos. qui mitibus herbis Parcarum exoras penſa breueſqꝫ colos. Græce Ἀσκληπιὸς, i. ASCLEPIVS dicitur. qua & noſtri dictione utantur. Martianus capella. aſcribit Aſclepio Græcia medicinam, hic in Epidauro Sarronici ſinus urbe religioſius colebatur. ut EPIDAVRIVS ab Ouidio nominetur: Sic. n. ait Afferat ipſe licet ſacras Epidaurius herbas Sanabit nulla uulnera cordis ope. Sta. quoqꝫ loquẽs de Aeſculapio inqt. hinc mecum Epidaurea proles, Idem Pergamuꝫ coluit Attali in

Aſia regia; ut DEVS PERGAMEVS dici queat. Sta. Dicitur Idalios Erycis de uertice lucos Dum petit & molles agitat Venus aurea cycnos Pergameas intraſſe domos. ubi maximus ægris Auxiliator adeſt. & feſtinantia ſiſtens Fata ſalutifero mitis deus incubat angui. Pergameum deum uocat Martialis Conſiliũ formæ ſpeculũ dulceiſq; capillos Pergameo poſuit dona ſacrata deo. Hic ſub angui ſpecie ex Epidauro Romam uect⁹ & in inſula tyberina collocatus peſtilentiam ſuo aduentu ſedauit. quod non fabulam ſed hiſtoriã fuiſſe Valerius maximus. L. Florus. & Plinius de uiris illuſtribus docent. Hinc & PHOEBEIVS ANGVIS dictus eſt ab Ouidio poſtq̃ illius in urbem acceſſum luculenter deſcripſit. Poetæ carmen eſt Huc ſe delata pinu phœbeius anguis Cõtulit & finem ſpecie cæleſte reſumpta Luctibus impoſuit uenitq; ſalutifer urbi.

DE CASTORE ET POLLVCE

CASTOR & POLLVX Tindari & Lædæ filii fuerũt teſte Homero. vnde patronymica forma TINDARIDAE a poetis uocantur. Proper. Qualis & Eurotæ Pollux & Caſtor habenis hic uictor pugnis ille futurus equis. Vide qd Propertius. Idem oſtẽdit Ouidius dum ait Tindaridæ gemini præſtantes ceſtibus alter Alter equo. ob eam rem Pollux PYXAGATHOS. quoniam optimus erat pugil. & Caſtor HIPPODOMOS quaſi equorum domitor nominatur. Nec ignoro quid mythici fingant natos ex ouo. q̃ Læda uel Ne-

meſis peperit ex Ioue in cygnum conuerſo. Seruius honoratus auctor eſt ambos licenter & Caſtores & Polluces uocitari. Eqdem Polluces nũq̃: Caſtores uero ſeu Caſtorem in numero ſingulari frequenter inuenio. Pli. Supra ædem Caſtorꝝ genitus pullus in oppoſitam ſutrinaȝ deuolauit. Martianus capella vterq; Caſtorꝝ ait. Sta. Donec ab Elyſiis ꝓſpexit ſedibus alter Caſtor. Suet. M. Bibulus euenire aiebat ſibi: qđ Polluci. Vt enim geminis fratribus ædes in foro cõſtituta tantum Caſtoris uocaretur. ita ſuam Cæſeriſq; munificentiam imius Cæſaris dici. Nam Vergil. Pollucem pro Caſtore poſuit poetico more inqens domitus Pollucis habenis Cyllarus cum equorũ domitor Caſtor fuerit. A græcis διοσκόροι hoc eſt DIOSCORI. quod Iouis ſint filii nuncupanť. nam διὸς Iouis & κόροι filii ſunt. Cicero (ſi codices ſunt fideles) DIOSCORIDAS uocat. in libris quos đ. deorꝝ natura ſcripſit. Iidem OEBALII FRATRES a patria uocitantur. Sta. Proferte benigna Sidera, & antennæ gemino conſidite cornu Oebalii fratres Eſt. n. Oebalia pars Laconiæ, ubi ſit Sparta ſiue Lacedemon eorꝝ natale ſolũ. A Catullo dicti ſũt FRATRES PILEATI. namq; de illis intellegit inquens Apileatis nona fratrib⁹ pila. Antiq. n. Caſtori & Polluci pilea dederunt tanq̃ Laconibus: qbus pileatis militare mos fuit. ut ſcribit Feſtus. Sũt q hos Geminos cæleſte ſignũ eſſe autument. quare alternatim uiuere dicti ſunt. qm̃ id ſignum adeo amplũ eſt ut altero oriente alter lateat. Strabo quidem LAPERSAS. i. geminos appellari tradit. Hos olim in mari periclitantes inuocabant. Cauſam

Diodorus & Plinius reddunt quis non itidem. Profecto Catullus ſic. Iam pce Pollucis iam Caſtoris implorata. Oui. Vos ꝙ Tindaridæ quos hic colit inſula fratres Mite precor duplici numen adeſte rati. Ora. Tindaridæ ſidus ab īfimis Quaſſas eripiūt æquorib⁹ rates. Idem ſic te diua potens Cypri Sic fratres Helenæ lucida ſidera Ventorūq; regat pater. nam fratres Helenæ ſunt Caſtor & Pollux. ſiue ex Tindaro & Læda nati oēs. ſiue ſm fabulas ex ouo uel uno ut ait Ora. in ſermonib⁹ uel duobus ut Idem in poetica oſtendit. uel tribus ut ſcribit Auſo. Gallus: quæ læde uel Nemeſis (uti uolunt Hyginius & Auſonius) peperit ex Ioue in Cygnum transformato. uti ſupra memorauimus. Dices ubi hoc Hyginius? nimirum in lib. ii. quādo olorem ſeu cygnum deſcribit. Vbi Auſonius? Profecto in Grypo ternario dum ait triplexq; Helenæ cū fratrib⁹ ouum. & alibi Iſtos tergemino ꝗs naſci cernis ab ouo Patribus ambiguis & matrib⁹ aſſere natos. Hos genuit Nemeſis ſed Læda puerpera fouit. Tindareus pater his: & Iupiter. hic putat hic ſcit.

DE PRIAPI COGNOMINIBVS.

¶ PRIAPVS græcū eſt nomē. qđ & Latinis ſit in frequētiſſimo uſu. Græce. n. πρίαπος dr̄. Hic teſte Diodoro ab aliis TYPHON ab aliis ITHYPHALLVS uocatˀ. Typhon (ut arbitror) ab impetu qđ ſcindat ut fulgur. uel ipſius teſtimonio qui ſic in opere obſcœno loquatur. Qui medium te vult ſcindere pictus erit & alibi At me terribilē mentula tenta facit. Græcis enim τυφὸν fulgur eſt. a τύφω quod eſt incendo. Ityphallus latine re-

ctum priapum ſonat. ſiquidem ιθὺ rectum ſignificat & φαλλὸς priapum. Columella numen uenerare Ithypalli. Euphanius poeta qui priapi res carmine decantauit Priapum ORNEATEM uocat deum. ab Orneis. Sunt autē Orneæ urbs Epiri: Quæ Priapi ſacellum habeat magna ueneratione cultum. ut inquit Strabo. A poeta epigrammatico dictus eſt deus CVSTOS illo uerſiculo Mentula cuſtodis luxurioſa dei. Nā (ut ſcribit Diodorus) nō ſolū Priapus intra urbes atq; in templis ſed in agreſtibus quoq; locis tamq̃ uinearū & hortorum cuſtos colitur: fructum caſtigās fures: ruber: membroſus: nudus: falcem dextra arundinem capite ferens: utrunq; ad terrorem: æque ac mentulam ſemper arrectam habens. Quare ipſe in opere obſcœno ſic ait. Sed rubor hortorum cuſtos membroſior æquo Qui tectum nullis ueſtibus inguen habet. Tibul. Pomoſiſq; ruber cuſtos ponatur in hortis Terreat ut ſæua falce Priapus aueis. Ora. nā fures dextra cohercet. Obſcœnoq; ruber porrectus ab inguine palus. Aſt importunas uolucres in uertice arundo Terret fixa. Ouidius aliter Qui rubro pauidas inguine terret aues. Columella ſic. Sed truncum forte dolatum Arboris antiquæ numen uenerare Ithyphalli. Terribilis membri. medio qui ſemper in horto Inguinibus puero prædoni falce minatur. Seruius illum ex Lamſaco helleſpōti oppido fuiſſe ait. Ideo LAMPSACENVS atq; HELLESPONTIACVS dictus eſt. In opere obſcœno ad eum hic uerſiculus legitur Mortales tibi Lamſacum dicarunt. Ouidius de aſino loquēs Helleſpontiaco uictima grata deo

aic. Vergilius Et cuſtos furum atq; auium cũ falce ſaligna Heleſpontiaci ſeruet tutela priapi. Sane hic a Iunioribus habitus eſt in deum. Namq; Heſiodus Priapũ nõ nouit ut Strabo inqt. Hinc & ipſe ĩ Priapeis ait Hac ego Penelope potui tibi lege placere. Illo ſed nõdum tpe factus eram.

DE NOMINIBVS PANOS

PAN latine INVVS ab ineundo dicit teſte Seruio honorato. Pan enim grecũ eſt. Vnde caſtrum Inui apud Vergilium quod ibi inuus coleretur. Seruio Pana a noſtris Inuum appellari tum Liuius tum Macrobius ſuffragat Oui. hunc FAVNVM uocat dum deſcribens Lupercalia ait. Tertia poſt eidus nudos aurora lupercos Aſpicit & fauni ſacra bicornis erunt. Pan autẽ apud nos idem ſignificat quod omne. Siquidem a ueteribus dictus eſt naturę deus. quã ſane rem illius effigies oſtendit tam a Seruio q̃ a Silio italico pulchre deſcripta. Eum precipue ARCADES uenerari fuere. ut dicat Vergilius Pan de⁹ Arcadiæ & Ouidius Pana deum ueteres pecudis coluiſſe feruntur Arcades. arcadiis plurimus ille iugis. Vnde & TEGEEVS uocat a Tegea Arcadiæ oppido. Vergi. Ipſe nemus linquens patrium ſaltuſq; Lycei Pan ouium cuſtos, tua ſi tibi mænala curæ. Adſis o Tegee fauens. Propertius Ergo muſarum & Sileni patris imago Fictilis & calami Pan Tegeee tui. Vbi calami Panos dicti ſunt a Propertio fiſtula ipſa: q̃ primus ex pluribus calamis coagmentauit, dicẽte Vergilio Pan primus

calamos cæra coniungere plures inſtituit. Pan curat oues ouiūq; magros. ſcribit Herodot⁹ Mēdeſios in Aegypto Pana inter octo deos: qui antiquiſſimi fuerint numerari. uocariq; ægyptiace MENDEM quo nomine Hircus ſignificatur. Propterea capros Capras ue & hircos ab omnibus uenerari. & Caprarios ſummo inter Mendeſios honore affici. Alii græcū uolūt. & Euſebius cæli & Saturni Cicero Mercurii & Penelopes filium tradit. Hic & Faunus a latinis dictus teſte Seruio & Ouidio qui ait Faunus in Arcadia templa Lyceus habet. & alibi Fauni ſacra bicornis eunt.

DE OSIRI

OSIRIS tum SERAPIS tū Dionyſius tum Pluto tum Ammon tum Iupiter dicitur. Alii Pana eūdem uocant. Multi exiſtimāt Serapim eſſe. hoc Diodorus ſiculus ad literam. ut hinc facile uideas quanta ſit inter auctores quandoq; uarietas quanta diſſenſio. Idem paulo ante ita ſcribit. Primi illi homines in Aegypto geniti hūc mundi ornatum conſpicientes: admiranteſq; uniuerſorum naturā duos eſſe deos arbitrati fuere Solem & Lunam. & hunc quidem Oſiridem hanc Iſidem certa nominis ratione appellauerunt. & Oſiridem quidem græca interpretatione: ut qui ſuis radiis ueluti pluribus oculis terram ac mare luſtraret oculos habentem dixere. Nam (ut Euſebius ait) ſi quis latinam ad linguam uerba transferat multioculus Oſiris dici poteſt. Sed Solem eſſe Oſiridem ab Aegyptiis creditum eſſe

ſcribit etiam Macrobius aſſerens eos quoties hierogliphicis literis solem exprimere uolunt ſceptrum ſculpere:in que eo ſpeciem oculi exprimere.& hoc ſigno Oſirim monſtrare ſignificantes hunc deum solem eſſe: regaliq; poteſtate ſublimem cuncta deſpicere.quia solem Iouis oculum appellat antiquitas. Apud Iuuenalem de Oſiri ſic legitur Exclamore libet populus quod clamat Oſiri Inuento. hoc ideo dixit quia in ſacris Iſidis Oſirim, qui APIS quoq; & SERAPIS uocatur, quot annis magno cum fletu & ululatu quærebāt.quo demum inuento populus mira lætitia plaudens magna uoce ſalutabat. eundemq; per urbem incedentem grex puerorum comitabatur carmen eius honori canentium.Sic enim Iſis fieri iuſſerat quæ cuʒ Oſirim uirum a Typhone fratre interemptum atq; dilaniatum diuq; in Aegypto quæſitum non inueniſſet forte demum bos apparuit. Exiſtimarūt hunc Oſirim eſſe & ut deum adorare cœperunt mutatoq; nomine APIM uocauere. quod eorum lingua bouem ſignificat. In hoc ergo ſenſu Tibullus dixit Te canit atq; ſuum pubes miratur Oſirim.Barbara memphitim plāgere docta bouem.& Ouidius nunq̄q; ſatis quæſitus Oſiris. Semper.n.perdunt ſemper & inueniunt. & alibi ideʒ ait.Et comes in pompa corniger Apis erat. hoc & Statius ſignificat dicēs aut quo ſe gurgite Nili Mergat adoratus trepidis paſtoribus Apis. Idem SARAPIS dictus per a literam in prima ſyllaba quoniam ſic græce σαραπις. Martialis penultimaʒ huiuſce nominis ſyllabam ꝑducit in-

quiens Vincebat nec quæ turba Sarapin amat. Contra Martianus Capella corripit illo uerſu Te Sarapin nilus. Memphis ueneratur Oſirim. Scio Calepinum ſuo i lexico aliter ſcribere. Sed male. Sane in templo Oſiridis non licet cantori neq; tibicini neq; pſaltriæ ſicuti deis aliis canere, ut auctor eſt Strabo.

DE ISIDE ET EI IVNCTIS NVMINIBVS ANVBIDE MACEDONE HARPOCRATE.

¶Sicuti de Oſiri ita de I S I eius uxore quæ fuerit dea auctores haud cõueniunt. namq; alii Cererem. Quidã Theſmophoram. alii Lunam. nõnulli Iunonẽ. alii alio nomine appellant ut Diodorus ſiculus ſcribit. Apud quẽ idquoq; legitur dignissimũ memoratu fuiſſe columnam Iſidi erectam cũ tali inſcriptione. Ego Iſis ſum Aegyptii regina a Mercurio erudita. Quæ ego legibus ſtatui nullus ſoluet. Ego ſum Oſiridis Ego ſum prima frugũ inuentrix. Ego ſum Hori regis mater. Ego ſum in aſtro canis refulgens. Mihi Bubaſtia urbs condita eſt. Gaude gaude Aegypte quæ me nutriſti. Idem auctor eſt Diodorus Iſidem græce antiquam interpretari ſumpto nomine ab eterno & ueteri eius ortu ſm eos qui dicunt eſſe Lunam. Huic interpretationi fauet Euſebius de præparatione euang. etſi alibi ille Iſon æquale exponit ſcribens Iſim cæleſtis telluris uirtutem eſſe. Poetæ noſtri preſertim Ouidius uolunt Iſim fuiſſe Io Inachi regis Argiuorũ filiam: quæ ex ho-

mine uacca ex pecude facta ſit dea Aegyptiorũ. Vnde ad eam Statius Iſi phoroneis quondã ſtabulata ſub antris Nunc regina Phari numenq; orientis anheli. Hinc & INACHIS forma patronymica uocitatur Mart. Nec petit Inachidos limina ne futuat. Oui. Inachis ante thorum pompa comitata ſacrorũ. Idẽ IVVENCAM NILIACAM dixit Neu fuge niliacae memphitica templa iuuẽcæ. Iuue. Si cãdida iuſſerit Io: Ibit ad Aegypti fineʒ, calidaſq; petitas A Meroe portabit aquas: ut ſpargat in ædem Iſidis: antiquo quę proxima ſurgit ouili. Namq; Iſis Rome templum habuit (ut Ouidii carmen paulo ante citatum Neu fuge niliacæ memphitica templa iuuencæ & Iuuenalis hic oſtendit) iuſta campum martium. de quo templo etiam ibi intellegit Aut apud Iſiacæ potius ſacraria lenæ. Hoc eſt qđ ait Lucanus Nos in templa tuam romana recepimus Iſim. Sunt q deam hanc SYRIAM eſſe exiſtiment. de qua meminit Apuleius de aſino aureo. Ad eamq; referãt Martialis illud Iuro p Syrios tibi tumores hoc eſt per Iſideʒ quæ tumores & furores ſuis ut Cybele ſacerdotibus incuteret. ac per quam grauiſſime iurari ſolitũ ſit. & quæ perfidiæ perfidos puniret. ut oſtendit Iuuenalis dum periurus apud illum ſic loquitur Iſis & irato feriat mea lumina ſiſtro. Hanc in ſententiã Ouidius quoq; ait Vidi ego linigeræ numen uiolaſſe fatentem Iſidis iſiacos ante ſedere focos. ubi LINIGERAM Iſidem dixit (ut hoc quoq; obiter enarremus) obueſteis lineas candidas tenueiſq; quibus Iſiaci ſacerdotes utebantur. Vnde illud de Iſide apud eũdem

poetam Nunc dea linigera colitur celeberrima turba. De hiſce ſacerdotibus Iuuenalis loquitur dum ait Qui grege linigero circũdatus & grege caluo plangentis populi currit deriſior Anubis. ubi Anubis qdem pro deæ Iſidis ſacerdote poſuiſſe uidetur. Ceterum ANVBIS & MACEDO teſte Diodoro Iſidis filii fuere. quoꝶ Anubis canem Macedo lupum inſigne armoꝶ tulit. Qua ex re animalia hæc in ſũmo honore Aegyptii habẽt. eorumq; formis apud illam gentem ipſi colebãtur/numina quidem Iſidi iuncta & quæ in eius pompa ferri ſolerent una cum Api uel Oſiri & Harpocrate ac ſerpente. De qua qdem pompa ingenioſus poeta ingenioſe & eleganter dicat Inachis ante thoꝶ pompa comitata ſacroꝶ Aut ſtetit aut uiſa eſt inerant lunaria fronti. Cornua cum ſpicis nitido flauentibus auro Et regale decus. cum qua latrator Anubis. Sanctaq; Bubaſtis uariiſq; coloribus Apis. Quiq; premit uocem digitoq; ſilentia ſuadet. Siſtraq; erant. nunq̃ que ſatis quæſitus Oſiris. Plenaq; ſomniferis ſerpens peregrina uenenis. Idem ad ipſam deam. Iſi paretonium genitaliaq; arua Canopi Quæ colis & Memphin paciferamq; Pharon Quaq; celer lato Nilus delapſus in alueo Per ſeptem portus in maris exit aquas Per tua ſacra precor per Anubidis ora uerẽdi. Sic tua ſacra pius ſemper Oſiris amet. Pigraq; labetur circum donaria ſerpens. Et comes in pompa corniger Apis eat. HARPOCRATES que; Ouidius uerſu a nobis paulo ante citato ſignificauit Quiq; premit uocem digitoq; ſilentia ſuadet qui fit quibus ue parẽtibus natus

multa erudite ac perq̃ docte Politianus ĩ miſcel-
laneis explicans catullianum illud ſi quid quam
tacito commiſſo eſt fido ab amico Cuius ſit pe-
nitus nota fides animi Me unuȝ eſſe inuenies il-
lorum iure ſacratum Corneli. & factum me eſſe
puta Harpocratem. Nos illis adiungimus qm̃
is deus indice ad os poſito ſilentium denunciat
ab Auſonio Gallo IGALIONEM ſiue SIGALEO-
NEM dictum eſſe: quaſi populo ſilentiũ indicen
tem. σιγαω .enim Sileo & λεως populus dicit̃. pfe-
cto ſic. Auſo. Tu uelut oebaliis habites taciturn⁹
Amyclis Aut tua Sigaleõ Aegypti⁹ oſcula ſignet.

DE PARCARVM NOMINIBVS.

PARCAE (ut ſcribit Aulus Gellius ex ſnĩa .M. Varronis) dictæ ſunt a partu una litera im-mutata. qđ hæ nobis naſcẽtibus bonũ malumq̃ cõferant ut ſcribit Heſiodus. hæ noſtræ ſũt præ-ſides uitæ quaȝ nendo ducant eandemq̃ finiant fila frangẽdo. Et qm̃ nulli parcũt dicẽte Martia-le Lanificas nulli treis exorare puellas Contigit obſeruãt quẽ ſtatuere diem Nil adicit penſo La-cheſis fuſoſq̃ ſoroꝝ Explicat. & ſemp̃ de tribus una necat, idcirco Seruius & Martianus capella Parcas a nõ parcẽdo p̃ aniphraſin dici tradidẽ. Eaꝝ noĩa ſunt. n. tria cũ officiis pulchre uno car-mine cõplectunt̃ neſcio cui⁹ ſȝ qđ a Lactãtio refe rat̃: Clotho colum baiulat. Lacheſis trahit. Atro-pos occat Dicunt̃ fila felicium alba: Infelicia ac miſeroꝝ nigra eſſe. quã ſane reȝ & Poetę oſtẽdũt. Iuue. poſtq̃ Parcæ meliora benignę Penſa manu

ducunt hylares & ſtaminis albi. Lanificæ. Stati. Ergo dies aderat Parcarum conditus albo Vellere. Mart. Si mihi lanificæ ducunt nō pulla ſorores Stamina. Quo ſint habitu Catullus demōſtrat inquiens. His corpus tremulum complectens undiq; ueſtis Candida. Sed eſſe anus Claudianus quoq; oſtendit eis caniciem præbens, ſic enim ait. Sed parcæ ueuere minas orbiq; timentes Ante pedes ſoluéq; Ducis fudere ſeuera; Caniciem genibuſq; ſuis cum ſuplice fletu Admouere manus, quarum ſub iure tehentur. Omniaq; quę ſeriem fatorum pollice ducunt Longaq; feriatis euoluunt ſecula penſis. vide ultra habitum quid Claudianus de Parcis latenter illas fata eſſe docet. huius opinionis Chryſippus etiam fuit teſte Euſebio. hinc illud Ferre autē longe p̄ſtat quodcunq; ſeueræ Et fixa & ſtabili ſtatuerunt lege ſorores. Eſſe etenim certum ſtabile inuiolabile ſemper Quicquid nent fuſis Parcę rex iuſſit olympi. & ab Homero literarum principe ac poetarum deo dictum fuit in hanc ſententiam. ipſe. n. græce ſcripſit. Non eſt qui fixas Parcarum auertere leges Poſſit. Vocantur Parcæ. TETRICAE deæ hoc eſt triſtes & ſeueræ. Martialis Ruperunt tetricæ cum mala penſa deæ.

DE CVPIDINE

CVPIDO à noſtris AMOR dicitur a græcis ἔρως per ω mega, nāq; per o micron ἔρος non impudicus ac flagitioſus ſed bonus ac ſanctus eſt amor. Hic VENERIS FILIVS, ynde ipſa apud

Vergi. Nate meæ uires mea magna potentia ſolus. Nate patris ſummi qui tela typhoia temnis. & Ouidius Cupidinē ſignificans ait Filius huic Veneris figat tuus omnia Phœbe Te meus arcus ait Vergilius dixit eſt mollis flamma medullas. FLAMMAM pro amore accipiens. alibi CVRAM uocauit At regina graui iamdudum ſaucia cura. alibi FVRIAS IGNEMq. Omne adeo genus in terris hominumq ferarūq Et genus æquorer pecudes pictæq uolucres In furias ignemq ruunt. amor omnibus idem. Vt non iniuria hunc non ſolum hominum & brutor ſed deorum etiam victorem domitoremq dixerim. vt enim Ouidius de ipſo ait Regnat & ī dominos ius habet ille deos. Tale amoris imperiū oſtēdit Papinius. hoc quoq demonſtrans plures Cupidines plures amores eſſe Veneris filios. poetę carmina ſūt. Fulcra thoroſq deæ tenerū premit agmen amorum. Signa petunt quas ferre faces quæ pectora figi Imperet. an terris ſæuire an malit in undis. An miſcere deos an adhuc uexare Tonantem. & ſubdit Hic puer e turba uolucrum cui plurimus ignis Ore manuq leui nunq̄ fruſtrata ſagitta Agmine de medio. & reliqua: illic quæ legas.

DE COGNOMINIBVS HYMENEI

HYMENAEVS alio nomine THALASSIO uocatur ſed primū nobis eſt cōmune cum græcis. ſm mere latinum eſt. Catullus Hymenei parentes ac patriam pariter & officium oſtendens ſic ait Collis o Heliconii cultor Vraniæ genus Qui rapis teneras ad uirum uirginem O hyme

næ: hymen O hymenæe hymen. Vbi & hoc do cemur quod non ſolum Hymenæus uerum et HYMEN uocatur. Eſt id quoq; nomen apud Ouidium Adfuit & ſertis tempora uinctus hymen. Sic nõ ſolum Thalaſſio ſed etiam THALASSIVS a Latinis cognominaт. Martialis Quid ſi me iubeas Thalaſſionenem verbis dicere non Thalaſſionis? Idem Nec tua defuerint uerba Thalaſſe tibi. Vergilius Hymenæos dixit numero multitudinis Pergama cũ peteret inconceſſoſq; hymenæos. ibi Seruius hymenæus qdam inquit Athenis inter ſæuiſſima bella uirgines liberauit. Quaз ob cauſam nubentes eius inuocant numen quaſi liberatoris uirginitatis. Hinc etiam apud ROMAnos Thalaſſio inuocatur. cum enim Sabinarum raptu plebeius quidam pulcherrimam duceret ne auferretur ab aliis eaз Thalaſſionis eſſe ducis ſimulauit. cuius nomine fuit puellæ tuta uirginitas. Hiſtoriam apud Liuium & Plutarchum habes. Quidam tradẽte Donato Hymenæum fuiſſe dicunt Bacchi & Veneris filium. q primus certas inſtituit nuptias. ideoq; nuptiis uirginalibus ob tale meritũ per laudem cantari. Alii qđ hymen dicatur membrana quædam qua ſit munita uirginitas: quæ primo coitu dirũpit: hymenæum dici exiſtimant. Libuit Hymenæum Hũc noſtrũ epigrammate claudere: qđ in LVCRETIAE Borgiæ Ducis Ferrariæ coniugis nũptiis olim luſimus. loquitur Hymenæus.

IVPITER omnipotẽs habeat ſibi tela Cyclopum
  Et regat auſpiciis aſtra polumq; ſuis.
Diſpater Infernis crudelius imperet umbris.
  Poſſideat glaucas Ennoſigæus aquas.

Militibus Mauors. medicis Phœbeia proles
Præſideat. Pæan ipſe futura canat.
Me thalami, tedæ, connubia læta ſequantur.
Connubii populus me uocet ore deum.
Dum datur ALFONSO LVCRETIA borgia coniux.
Et ſi non eſſem, nunc ego dicar hymen.
Eridane exultes. & tu Ferraria gaude.
Non hæc humano ſanguine nata, dea eſt.

DE PENATIBVS

M. Tulius Cicero quo aliũ eloquentiorem & forſitan doctioré fuiſſe non puto PENATES a penu dictos ait. eſt. n. penus omne quo ueſcimur. Siue ab eo quod penitus inſident. ex quo etiam PENETRALES a poetis uocatur. hoc ille. Qui aũt ſint habes apud Macrobiuȝ. Seruius tñ (neqȝ. n. contemnẽdus eſt) maronis illud exponẽs Aedibus in mediis nudoqȝ ſub ætheris axe ingẽs ara fuit. iuſtaqȝ ueterrima laurus Incumbẽs arae atqȝ umbra complexa penates tradit Penates omnes eſſe deos qui domi coluntur. vnde & pro domibus ipſis tam in ſoluta oratione q̃ in carmine id nominis uſurpatur. Seneca cuȝ penates ignis aſſumpſit: fundamenta: adhuc harena ponimus. Vergi. noſtris ſuccede penatibus hoſpes. Caſſius hemina Samothraces deos eoſdemqȝ romanorum penates MAGNOS DEOS dici ꝓprie aſſerit. quod ſciens Vergilius dicat Cum ſociis natoqȝ penatibus & magniis diis. Higini⁹ DEOS PATRIOS uocari tradit. neqȝ hoc Vergilium ignoratum reliquiſſe Dii patrii ſeruate domũ ſeruate nepotem. & alibi Patriiqȝ penates. Quidã GENETHLIACOS

quidam HERCEOS. Nonnulli ETHESIOS. Alii MYCHIOS penates nominãt teſte Dionyſio halicarnaſeo. Ouidius (neq; hoc ſit graue poſt Penatium cognomina legere) penatigerum Aeneam uocauit qui penates e Troia in Italiam tulerit. ſic enim ait Hæc helenũ cecinıſſe penatigero Aneę Mente memor refero.

DE LARIBVS

LARES ſunt dii domeſtici ut Penates. vnde LAR familiaris apud Plautum. Ouidius ſcribit Lares fuiſſe filios Mercurii & Laræ nymphę. qui cõpita ſeruant in urbe uigilantes. eoſdem PRAESTITES uocat. quod præſtant oculis omnia tuta ſuis. Plutarchus uero PRAESIDES q caninis pellibus ueſtianť cane aſſiſtẽte. cuius ſane rei cauſam apud ipſum legẽ. Neq; contrarium eſt quod ait Lactantius Larum matrẽ fuiſſe Mutam. qm̃ ei Iupiter ob garrulitatem linguã abſcidit teſte Ouidio. Proptereaq; muta eſt appellata. Eandem auctore Lactantio Larunda dicta eſt. id quod Auſonius etiam docet dicens Nec genius domuũ Larunda ꝑgenitus Lar. Macrobius tñ Larum matrem Maniam appellat. cui pro familiaꝶ ſoſpitate (ut ait) pueri mactabanť. Laribus Rome ædes in ſumma sacra uia fuit tradẽte Solino. Laribus bulla ſuſpendebatur a pueritiæ annos egreſſis. quemadmodu3 Puellæ uirginitati renunciantes Veneri pupas donabant. Perſius Bullaq; ſuccinctis Laribus donata pependit. Laribus primitiæ ponebanť. ut ſcribit Porphyrio ſuper illud Oratianu3 Et quoſcunq; feret cultus tibi fundus ho-

nores Ante Lares guſtet uenerabilior Lare diues.

DE GENIO

¶Nemini mirum uideri debet ſi Genium poſt Lares eueſtigio narrem. Id enim feci uel ab Auſonio monitus illo qdem carmine quod ſupra de Laribus agens citaui Nec Genius domuum Larunda progenitus Lar. Vbi Larem Auſonius Genium domuum dixit pro illorum ſententia qui GENIVM tradente Feſto uolunt unius cuiuſq; loci eſſe deum. Nam uarie ſunt auctorꝝ de Genio opiniones. Alii deum eſſe dicũt qui rerum omnium gingendarum uim habet. & hæc ipſa natura erit ſiue naturæ deus Humanæ: natale comes q temperat aſtrum. ut Oratius ait. Vnde indulgere Genio dicitur naturæ obſequi & uoluptati operam dare. Per contrarium defraudare genium apud Terentium eſt ſiniſtro genio uti. apud Perſium eſt naturam ſuam duriter uiuendo defraudare. Alii ueterum ſententia Genium animam rationalem uniuſcuiuſq; eſſe uolunt. Ideoq; eſſe ſingulos ſingulorꝝ. Apud priſcos maximum iuſiurandum erat per genium principis. per quez ſi quis peierafſet (ſicuti ſcriptũ eſt apud iureconſultos) grauiſſime puniebatur. ut non iniuria Tertullianus dixerit citius per omnes deos q̃ genium Principis peierarant. C. Caligula Suetonio auctore multos ſupplitio affecit q ſuum per genium deieraſſent. Plutarchus Genium eſſe ait deum q unicuiq; noſtrum ineſt. Seruius numen quod nobis naſcentibus datur. Cenſorinus deũ cuius in tutela ut qſq; natus eſt uiuat. quem PRAESTITEM quod præſit

gerendis rebus omnibus uocauerũt. Martianus Capella deum ſpecialem ſingulis mortalib⁹ admotũ. q tutelator fidiſſimuſq; germanus animas omnium mẽteſq; cuſtodit dictũ Genium ſeu qa ut gingamur curat. ſeu qđ genitos ſemp tueatur. Et qm̃ cogitationum arcana ſuperæ nunciat poteſtati: etiam ANGELVS nominaẽ. hos Græci DEMONAS. Latini MEDIOXIMOS dicunt. Euclides duplicem omnib⁹ Genium attributũ ait bonum uidelicet ac malum. Chriſtiana ueritas hos angelos nuncupat. non cum naſcente genitos ſed nato aſſociatos. quoꝝ alter bonus in bonum ſemp urget alter malus in contrarium nititur. hi quaſi bonoꝝ malorũq; noſtroꝝ obſeruatores admortem uſq; nobis aſſiſtũt. Quidam eoſdem eſſe Genios Lareſq; cum Penatibus putant. Perſius (qđ inter talia ſcribendum occurrit) Funde merum Genio ait. neq; ſine cauſa merum dixit non uictimam. qm̃ die natali abſtinebat cæde. ne qua ipſi die lucem accepiſſent aliis demerent. ut Cenſorinus interpretatur. Martialis genium pro lepore ac natiua gratia poſuit inquiẽs Victurus genium debet habere liber.

DE DIIS RVSTICIS SEV TERRENIS

¶ Terram Satyri tenent ſicut Fauni Siluani. Panes. Nymphæ. Fatui. Fatuæq; & Phanæ. hiq; oẽs poſt plixum æuum moriuntur ut homines. Sed præſciendi atq; incurſandi preſentiſſimam poteſtatem habent. auctor eſt Martianus Capella. Idẽ Ouidius quoq; oſtẽdit eſſe hæc terrena numina. dum apud eum Iupiter in concilio deoꝝ ita in

troducit loques. Sunt mihi ſemidei ſunt ruſtica numina Fauni. Et nymphæ: Satyriq; : & monticolæ ſiluani. Quos qm̃ cæli nondum dignamur honore: Quas dedimus certe terras habitare ſinamus. Hæc in cõmune. Quod ſeqtur priuatim dicet. SATYRI quales ſint docet Ouidius. Quid nõ & Satyri ſaltatib⁹ apta iuuentus Fecere? Idẽ Me satyri celeres: ſiluis ego tecta latebam: Quæ fierant celeri turba ꝓterua pede. Idẽ. in Venerem Satyrorum prona Iuuentus. Columella. Inter laſciuos Satyros. vnde & Satyri teſte Macrobio dicti ſunt quaſi ſathuni qꝺ in libidinẽ ſint proni. σάθων enim græce latine uirile membrum ſignificat. Oratius dixit aures capripedũ Satyrorum acutas FAVNI uero a fando dicti ſunt. qꝺ fari ſilueſtribus in locis cõſueuere. ut ſcribit Ouidi. De his Vergil. Et uos agreſtũ p̃ñtia numina Fauni. SILVANI a ſiluis nomen habẽt. Hos monticolas Oui. uocat. ut ſupra oſtendimus. Præter hos fuit & Faunus unitatis numero Pici filius & Saturni nepos. de q̃ Vergi. in. vii. Aene. lib. Hic ille arbitror quẽ Varro de lingua latina Latinoꝝ deum uocat. Oratius ſic Faunus agreſtium & ſiluarum deus ubi Acron inferũ & peſtilentem deum Faunum dici ait Seruius Infernum qa terram habitat qua nihil inferius. Pan etiam Faunus dicit ut ibi uidimus. Pari modo unitatis uidelicet numero celebrat Siluanus, Siluanus deus non ſiluaꝝ modo ſed etiã aruoꝝ ac pecoꝝ. qui Cypariſſum puerum in arborem ſui nominis uerſum adamauit. Vergi. Siluano fama eſt ueteres ſacraſſe pelaſgos Aruoꝝ pecoriſq; deo lucumq; diemq;. & alibi. Teneram ab radice ferens ſiluane cupreſſum.

Oratius illi tutelam finiũ tradit. dicens Qua ue-
neretur te Priape & te pater Siluane tutor finiuꝫ.
PANES ab Ouidio ſic deſcribuntur pinu præcin-
cti cornua panes. a Columella in hunc ꝓpe mo-
dum Inter laſciuos Satyros Panaſq́ʒ biformes.
Ouidius alibi Sic faueant Satyri montanaq́ʒ nu-
mina Panes. Statius auctore Lactantio Panas ſe-
mideos appellauit. quia partem habent deoruꝫ:
partem hominũ. Sic. n. Statius ait. Linquunt flen
tes dilecta locorum Ocia cana Pales. Siluanuſq́ʒ
arbiter umbræ: Semideumq́ʒ pecus. PALES auteꝫ
quæ a Statio cana dicta fuit dea eſt pabuloꝝ. de
hac Vergilius Ipſa pales agros atq́ʒ ipſe relin-
quit Apollo. hanc ideꝫ inuocat in georgicis ter-
tium exordiens librum.

✤ DE MARINIS DEIS ✤

ℭ Dii maris ſunt Neptunus. Oceanus. Tethys.
Nereus. Doris. Nereides ſiue Dorides. Triton.
Phorcus. Glaucus. Protheus. Thetis. Ino ſeu Leu
cothea. Palemon qui & Portunus. Cymothoe.
Salacie. Amphitrite. De Neptuno dictum eſt ſu-
pra. Sic & de Nereidibus ubi ſmo de nymphis
habitus fuit. nũc intactos aggrediemur. Sed pri-
us pauca de diis marinis generatim attingantur
ſcribit Donatus Terentii interpres enarrans il-
lud o cælum o terra o maria Neptuni ſcribit qđ
Neptunus qa medius ſit inter cælum & inferos:
dum utriuſq́ʒ regni particeps eſt: habet elemen-
toruꝫ omnium potior. Ideoq́ʒ Tridentem habet
pro numero elementoꝝ ut apud Vergiliũ Idcir-
co dicat Iam cælum terramq́ʒ meo ſine numine

uenti Miſcere: & tantas audetis tollere moles. Valerius flaccus pares ſuperis facit deos maris dum ait Dii quibus undarꝶ tempeſtatisq; ſonoræ Imperium & magno penitus par regia cælo. Seruius auctor eſt marinos deos ſenes eſſe: albereq; illorꝶ capita ſpumis aquarꝶ. ad qđ ſane Naſonis illud referri poteſt. Et ad canam deſcendit in æquora Tethyn. Oceanũq; Senem. Sed hæc haſtenus. Nunc ad priuata. OCEANVS maris eſt deus cæli terræq; filius & frater ac ideȝ Tethyos uir teſte Heſiodo. de quorꝶ auctoritate Oui. poſt illa: quæ allegauimus modo: ait, quorꝶ reuerẽtia mouit Sæpe deos. naȝ de Oceano & Tethy loquitur. Pro mari tñ qđ vniuerſam terram circuit uſurpat᷑. Plinius de mari noſtro, origo inquit ab occaſu ſolis & gaditano freto: qua irrumpens oceanus atlanticus in maria interiora diffundit᷑. Catullus Oceanumq; mari totum q̃ amplectitur orbem. Hic ẽt AMPITRITE uocat᷑. Oui. nec bracchia longo Margine terrarꝶ porrexerat Amphitrite. cum ſit Amphitrite dea de qua infra. Oceanus aũt dictus eſt ἀπὸ τοῦ ὠκέος qđ eſt uelox. Heſiodus e mari nata omnia cecinit. qđ ſciens Vergil. dixit Oceanumq; patrem rerum. TETHYS ẽt pro mari pariter ponitur. Mart. Et quem ſupremæ Tethyos unda ferit. gręcũ id nom̃ ἡ τηθὺς τῆς τηθύος NEREVS ex Ponto ſiue mari & Terra nat⁹ eſt grãdæuus & Senior uocatus. ut ſcribit Heſiodus. Huic DORIS nupſit Oceani & Tethyos filia ut ab eodem Heſiodo tradit᷑. Ex q̃bus maris nymphæ NEREIDES & DORIDES appellatæ fuerũt. ut diximus. Eos Oui. oẽs uno loco poſitos ita deſcribit Ipſum quoq; Nerea fama eſt Doridaq; &

natas tepidis latuiſſe ſub undis. TRITON. patrem Neptunum; matrem habuit Amphitriten Heſiodo auctore. Seruius matre Salacia natum ait exponens illud uergilianum Cymothoe ſimul & Triton adnixus acuto Detrudũt naueis ſcopulo. Hic Neptuni tubicen cæruleus/murice tectus/cõcham pro tuba gerens. Oui. ſupraq; pfundũ Extantem atq; humeros innato murice tectũ Cæruleum Tritona uocat: conchaq; ſonanti Inſpirare iubet. Et ſubdit. Caua buccina ſumitur illi Tortilis: in latũ q̃ turbine creſcit ab imo Buccina: quæ in medio cõcepit ubi aera ponto Litora uoce replet ſub utroq; iacentia Phœbo. &c. Sed de eius forma Vergil. Hunc uehit inmanis Triton conchaq; ſonanti Exterrens freta. cui laterum tenus hiſpida nanti Frons hominẽ præfert. in piſtrin deſinit aluus. Quod ſane nõ fictũ eſſe ſed uerum Plinius ait. Oui. a conchæ ſono CANORVM TRITONEM dixit Cæruleos habet unda deos. Tritona canorũ. Alibi equos huic cæruleos præbet dicens Cæruleis Triton per mare currit equis. De buccina Tritonis aliqua Hyginius quem legas. PHORCVS de hoc ita Seruius enarrans illud maronianũ Tritoneſq; citi phorcuſq; exercitus omnis: Phorcus inquit Thooſæ nymphæ filius: ut aũt Varro tradit rex fuit Corſicæ ac Sardiniæ. q cum Atlante rege nauali certamine cum magna exercitus parte fuiſſet uictus & obrutus: finxerũt ſocii eum in deum marinũ fuiſſe conuerſum. De hoc alibi Vergili. Nereidum Phorciq; chorus. GLAVCVS piſcator hic fuit Anthedonis filius auctore Strabone. q (ut canit Ouidius) cum piſces captos ſup herbam quæ in litore erat recenſendi

gratia poſuiſſet: atq; illi ſtatim tacto gramine exi-
luiſſent dubius ne nutu alicuius dei an herbarũ
guſtu id factum eſſet, cœpit gramen paulatim gu
ſtare. quo facto mente ſtatim alienatus ſe in mare
piecit. Sed eum dei maris miſerati in marinum
tranſmutarunt deum, q̄ poſtea Scyllam Phorcĩ
filiam adamauit. Papinius. Subitis q̄ pdidit in-
guina monſtris Glaucus adhuc quoties patriis
allabitur oris Litoream blanda feriens Anthedo
na cauda. Strabo Anthedonem patrem. hic pa-
triam ait. Vtrũq; cõſtat. Siqdẽ Anthedon Boeo-
tiæ urbs ab Anthedone Glauci patre nomen ha-
bet. Clau. Sic Glaucuȝ feries extrema biformem.
qa pars eius inferior in piſcem ꝯuerſa eſt, ut hoc
ſit q̃d Statius a nobis modo citatus ait Subitis
cum perdidit inguina mõſtris. PROTEVS ab He-
ſiodo filius Oceani ac Tethyos tradit̃. marinus
hic belluarũq; marinaꝝ paſtor. Item uates & q̄ ſe
uarias in formas mutaret. Patriam habuit Palle
nen in Theſſalia, uerũ ea relicta in Carpatho in-
ſula regnauit. de quo ita Vergi. Eſt in carpathio
Neptuni gurgite uates Cæruleus protheus: ma-
gnũ q̄ piſcibus æquor Et iuncto bipedum curru
metitur equoꝝ. Hic nunc Aemathiæ portus pa-
triamq; reuiſit Pallenen. hunc & nymphæ uene-
rant̃ & ipſe Grandęuus Nereus. nouit namq; oĩa
uates Quæ ſint quæ fuerint quæ mox uentura ſe-
quant̃. Quippe ita Neptuno uiſum eſt. immania
cuius Armenta & turpes paſcit ſub gurgite Pho-
chas. Et paulo poſt Tum uariæ eludunt ſpecies
atq; ora ferarum. Fiet enim ſubito ſus horridus.
atraq; tygris Squamoſuſq; draco & fulua ceruì-
ce leęna. Aut acrem flammæ ſonitũ dabit. atq; ita

vinclis Excidet. aut ī aquas tenues delapſus abibit. Propterea Ouidius Protea ambiguū dixit. & Oratius Quo teneam vultus mutātem Protea nodo ? in eos q facile ſententiā uertunt. Item alibi Effugiet tñ hæc ſceleratus vincula Proteus. Hinc apud græcus adagiū πρωτέοσ μεταβολικοτερος. Proteo mutabilior in uafrū & uerſipellem. THETIS. hoc nomine dicta fuit ſupra uxor Oceani. Sed differunt literaꝶ poſitura & ſyllabæ quantitate. Hæc Nerei & Doridis filia fuit ac Pelei uxor teſte Heſiodo. Vnde Achilles natus eſt/græcoꝶ fortiſſimus. qđ qdem futurū Proteus ſignificauit ita loquens apud Ouidium Concipe. mater eris iuuenis. q fortibus armis Acta patris uincet. hoc Iupiter audiens canit eam uxorem ducere. Idem & Ouidius tetigit Iupiter æquoreæ Thetidis cō nubia uitat. Eadem Nereis a patre uocaī. Ouid. Nereis ingreditur conſueta cubilia fluctu. INO Cadmo & Hermione ſata eſt nutrix & matertera Bacchi. ei⁹ dei uires atq; laudes cū ſupra modū ſupbiens ubiq; terrarum extolleret. necnon hinc alumni hinc mariti. nupſerat. n. Athamāti Aeoli filio. hinc felicitate filioꝶ tumeſceret in Iunonis odium incidit & qdem tantum Dea furorem in Athamanta iniecerit. q̄ ille filiū Learchum occidit. Ino aūt viri furorem fugiēs e Scyronis ſaxo qđ eſt in Attica cū Melicerte altero filio ſe in mare præcipitauit. q Veneris p̃cibus a Neptuno in deos marinos conuerſi fuere. atq; illa a Græcis LEVCOTHEA hoc eſt alba dea. a nobis MATVTA ideſt bona ut Feſtus docet. Filius uero græce PALEMON latine PORTVNVS dictus fuit. Fabulam ſcribit Ouidius in metamorphoſi. ſed in Faſtis

proverbiu, Proteo mutabilior,

etiam ait Læta canâm gaude defuncta laboribûs
Ino Dixit & huic populo proſpera ſemp ades.
Numen eris pelagi. natũ quoq; pontus habebit.
In noſtris aliud ſumite nomen aquis. Leucothee
graiis. Matuta uocabere noſtris. In portu nato ius
erit omne tuo. Quem nos Portunum ſua lingua
Palemona dicet. Eſte precor noſtris æqus uterq;
locis. CYMOTHOE nympha eſt maris ſupra a no
bis dicta cum de nymphis ex Heſiodi ſententia
loqueremur. De hac Vergi. Cymothoe ſimul &
Triton adnixus acuto Detrudũt naues ſcopulo.
latine interp̃tari queat uelox fluctus. nam κυμα flu
ctus & θοὸς uelox eſt. SALACIA. hæc Tritonis ma
ter (ut ſupra diximus) fuit ab aqua ſalſa ſic ap
pellata Seruio auctore. AMPHITRITE. oſtẽdimus
Amphitriten in titulo de nymphis Heſiodi teſti
monio marinam eſſe deam Nerei filiam. Vnde
NEREIA a Claudiano uocat. ſic. n. ait Nereia Glau
co Neptunum gremio cõplectit Amphitrite. quẽ
ſane locum interpres ridicule exponit. Ouidius
in metamorphoſi regiã Solis deſcribẽs AEGEO
NA etiam ponit inter deos marinos.

Claudiani locus.

DE DIIS INFERIS

INFEROS DEOS explicaturus unde
potius ordiar q̃ ab Ouidio? apud quẽ Orpheus
ita loquatur O poſiti ſub terra numina mũdi In
quem decidimus qcqd mortale creamur. uel ab
illo Claudiani de raptu Proſerpinæ Dii quibus
innumerũ uacui famulant auerni vulgus iners:
opibus quoq; donatur auaris Quicquid in orbe
perit. quos ſtyx liuẽtibus ambit Interfuſa uadis.

& quos fumantia torquens Aequora gurgitibus Phlegeton pluſtrat anhelis. Vergilius eos ita inuocat Dii qbus impium eſt animaꝝ umbræq; ſilentes Et chaos & Phlegeton. Scribit Plinius in Aphrica populos eſſe nomine Augylas q tãtum Inferos colunt. Apud Latinos Soracte mons in uia flaminia Manibus conſecratus fuit teſte Seruio. Namq; Inferi (ut idem ait) MANES uocant per antiphraſin qa boni non ſunt. Manum.n. vnde Manes dicunt bonum ſignificat. Sed Nonius Marcellus Manes dici tradit qđ ſint boni ac proſperi. qa melior mors ſapiẽtibus quã uita pbet: Vergi. Vos o mihi Manes Eſte boni qm̃ ſuperis auerſa uoluntas. Iuue. Eſſe aliquos Manes & ſubterranea regna Et contum & ſtygio ranas in gurgite nigras Atq; una tranſire uadũ tot millia cimba Nec pueri credunt. Vergi. Illa qdem nimium Manes expta ſeueros Ora. Iam te premet nox fabulæq; & Manes. Et domus exilis plutonia. Dei inferi ſunt Pluto & Proſerpina de quibus ſupra ALECTO, TISIPHONE & MEGERA furiæ eſſe deas uel maro demonſtrat q de Alecto loquens ait At ſæua e ſpeculis tp̃s dea nacta nocẽdi. Sed & Seneca ẽt õ illis intellegẽs inqt Adeſte ſceleris ultrices deæ. Luctatius Papinii interp̃s Furias noctis & Herebi filias eſſe pdit. Ei Vergilius ſuffragat inquiens Dicunt geminæ peſtes cognomine Diræ: Quas & tartaream Nox intẽpeſta Megeram Vno eodemq; tulit partu. Quæ ſane uerba ẽt hoc docẽt furias DIRAS cognominari. Sic alibi alas eiſdem attribuens At procul ut Diræ ſtridorem agnouit & alas. de Iuturna loqtur quæ furiã cerneret. Alibi AVES OBSCOENAS appellauit dicens

Nec me terrete timentẽ Obſcœnæ uolucres alaꝝ uerbera noſco. Eaedem EVMENIDES nuncupanť p antiphraſim q̃ inmites atq; implacabiles ſint Seruio auctore. [illegible] enim mitem beneuolũq; ſignificat. Vergi. Eumenides tenuere faces a fune re raptas. Sta. enicos. i. ſingulariter. Eumenis in furias animumq; redire priorem Impulit. Item ERINNYDES. Oui. Ferte faces in me quas fertis Erinnydes atrae. Et in ſingulari nũero ERINNYS Vergili. tot Erinnys ſibilat hydris. Oui. At mihi nec Iuno nec hymen ſed triſtis Erinnys Prætulit infauſtas ſanguinolenta faces. Propert. Erinnydes tragicas dixit hoc eſt terribiles & quales tragici poetæ (ut eſt apud Senecam ex noſtris legere) deſcribunt. Sic. n. ait. Tume uel tragicæ uexetis Erinnydes. ALECTO Vergi. ita deſcribit Luctificã Alecto dirarum a ſede ſoroꝝ Infernaſq; ciet tenebras & triſtia bella. Iræq; inſidiæq; & crimina noxia cordi. Odit & ipſe pater Pluton. odere ſorores Tartareum monſtrum. tot ſeſe uertit in ora Tam ſæuæ facies tot pullulat hydra colubris. TISIPHONEN ſic. Cõtinuo ſontes ultrix accincta flagello Tiſiphone quatit inſultans. toruoſq; ſiniſtra Intẽtans angues uocat agmina ſæua soroꝝ. Oui. Nec mora. Tiſiphone madefactã ſanguine ſumit Importuna facem. fluidoq; cruore rubentem Induitur pallam. tortoq; incingitur angue Egrediturq; domo. luctus comitať eũtem Et metꝰ & terror trepidoq; inſania uultu. De MEGERA. Claudianus Improba mox ſurgit triſti de ſede Megera Quã Penes inſani fremitus animiq; profanus Error & undãtes ſpumis furialibꝰ iræ. Non niſi quæſitum cognata cæde cruorem Illici

tumq; bibit: patrius quem fuderit enſis Quem dederint fratres. Eſt pręterea apud Inferos Charon. Cerberus. Minos. Aeacus. Rhadamantus. CHARON ſenex é ſquallore terribili, cana barba, oculis igneis, ſordida ueſte, q defunctoꝝ animas ad ripam alteram uehit dicente Vergil. Portitor has horrendus aquas & flumina ſeruat Terribili ſquallore Charon. Cui plurima mẽto Canicies inculta iacet. ſtant lumina flamma. Sordidus ex humeris nodo dependet amictus. Ipſe rate3 cõto ſubigit ueliſq; miniſtrat Et ferruginea ſubuectat corpora cimba Iam ſenior. Sed cruda deo uiridiſq; ſenectus. Iuuenalis quem latini portitorem græce PORTHMEA nominauit dicẽs tetrũq; nouitius horret Porthmea. nec ſperat coenoſi gurgitis alnum Infelix nec habet quem porrigat ore trientem. ſane hic ille triens ſiue obolus eſt quem charon a ſingulis colligit priuſq̃ naues ingrediant᷑ ut ſcribit Lucianus. CERBERVS græcoꝝ eſt nomen. græcis.n. κέρβερος dicit᷑. Seruius tñ exiſtimans cerberũ terram eſſe dictum tradit quaſi κρέοβορον ideſt carnem cõſumẽtem. Hic triceps. hic tergeminus. hic meduſeus canis. hic ianitor orci appellat᷑. TRICEPS ꝓper tria capita & totidem colla quoꝝ medium cathenas portet teſte Oui. TERGEMINVS hoc eſt ternus. id namq; ſignificat tergeminus ternu3 & tres uno partu editos. quo ſenſu tergeminos Oratios & Curiatios hiſtoria enarrat. MEDVSEVS a Meduſa auia. ſi quidem ex Meduſæ ſanguine Chryſaor. ex illo Gerion. Ex Gerione & Echidna Cerberus auctore Heſiodo natus eſt. IANITOR qa inferni regni ſit cuſtos ſtupendæ quidem immanitatis: & iubas colubris

lambẽtibus horrendus. hæc omnia Poetæ oſtendunt. Vergil. tenuitq; inhians tria Cerberus ora. Ide3 Cerberus hæc ingẽtis latratu regna trifauci Perſonat aduerſo recubans immanis ĩ antro. & alibi ad Herculem Te ſtygii tremuere lacus te Ianitor orci Oſſa ſup recubans antro ſemeſa cruento. Sene. hic ſæuus umbras territat ſtygius canis. Qui terna uaſto capita cõcutiens ſono Regnum tuet. ſordido tabo caput Lambunt colubræ. uiperis horrent iubae. Longuſq; torta ſibilat cauda draco. Par ira formæ. ſenſit ut motus pedum Attollit hirtas angue uibrante comas. ḋ illo Tibullus eo uerſiculo loqtur Cui tres ſunt linguæ tergeminũq; caput. Apud Ouidiũ Orpheus ſic ait. Tartara deſcendi nec uti uilloſa colubris Terna meduſei uincirem guttura monſtri. MINOS, AEACVS & RHADAMANTVS. filii Iouis & Europæ fuerunt teſte Diodoro etſi alibi ide3 ſcribit Aeacum ex Ioue & Aegina Aſopi filia natũ. hi Seruio honorato auctore tantã ĩ terris uixere iuſtitia ut animaꝝ apud Inferos traditi ſint a Plutone delecti iudices: atq; ita (ſicuti Plato ſcribit) ut Aeacus europeos Rhadamantus aſiaticos iudicet. Minos uero tantũ diiudicet ſi qd aliis ambiguum fuerit ut iudiciũ iuſte procedat recteq; fiat tranſmiſſio animaꝝ. De Minoe Vergil. Quæſitor Minos urnam mouet. ille ſilentum Cõciliumq; uocat uitaſq; & crimina diſcit. Clau. quæſitor in alto Conſpicuus ſolio pertentat crimina Minos Et iuſtis dirimit ſontes. De Aeaco Proper. & me Inferno damnes Aeace iudicio. hic tormẽtis utitur ad ueritatem eruendam. Propterea Iuuenalis dixit quas torqueat umbras Aeacus. Id qḋ etiam

demonſtrat Oui. dicens Noxia mille modis lacerabitur umbra. tuaſq; Aeacus ad poenas ingenioſus erit. De Rhadamanto. Vergi. Cnoſius hęc Rhadamantus habet duriſſima regna. Caſtigatq; auditq; dolos ſubigitq; fateri Quæ qs apud ſuperos furto lætatus inani Diſtulit in ſeram cõmiſſa piacula mortem. Claudianus hunc tortorem eſſe docet id qđ ét fieri ab Aeaco diximus ut noxios urgeat confiteri. Claudianus ſic ait loqtur de Minoe. quos nolle fateri Viderit ad malā mox trāſmittit uerbera fratris. Nam iuſta Rhadamantus agit. Hoc & Vergi. demonſtrat ipſe: dum ait ſubigitq; fateri modo a nobis allegatū. Inuenio STYGEM quoq; apđ Inferos habere numen teſte Vergilio q dicat Cocyti ſtagna alta uides Stygiāq; paludem: Dii cuius iurare timent & fallere numen. Auſo. Gallus ſcripſit epigramma de monoſyllabis deoꝝ. ibi inter alios deos Styx legitur hoc uerſu Quæq; piat diuum periuria noxficolor Styx. Ouidius deum appellauit dum de illa loquens inquit timor eſt deus ille deꝝ. Dii enim duplicis ſunt ſexus auctore Seruio. Et apud græcos θεὸς ideſt deus cõis generis eſt. vnde Vergil. de Venere dixit Deſcendo ac ducente deo flammam inter & hoſtes Expedior. Sed ad ſtygem ut redeamus ſcribit Heſiodus iurare deos per Stygem decreto Iouis ꝑpter opem quam una cum filiis Potentia & Victoria bello giganteo deis tulit. Styge; ſequunť COCYTVS. ACHERON. LETE. PHLEGETON de quoꝝ parentibus & natura ſcribit apud nos ex recentioribus Ioannes Boccacius: Chriſtiani Manes ſiue Inferos DIABOLOS & DEMONES uocitant. Nam ſunt Demones boni &

mali. Lactantius Diabolum dicit eſſe demonum principem: & propterea DEMONIARCHEN a Trimegiſtro appellari, eſſeq; malos Demones malignos ſpiritus maloꝝ quæ geruntur auctores.

DE IRIDE

IRIDEM Heſiodus Thaumantis & Electræ filiam fuiſſe ſcribit, vnde THAVMANTIS forma patronymica & THAVMANTIAS nominatur. Oui. Morphea q peragat Thaumantidos edita ſomnus Eligit. Idē. Roratis illuſtrat aquis Thaumantias Iris. hæc deoꝝ nuncia ſicut Mercurius. niſi quod ille ad ꝯcordiam. hæc ad diſcordiam diſturbationemq; mittitur. Vnde Iris quaſi ἔρις hoc eſt lis & contentio dicta eſt auctore Seruio. Vergi. Irim de cœlo miſit Saturnia Iuno. Idem. Aeream cælo nam Iupiter Irim Demiſit. germanę haud mollia iuſſa ferentem. & alibi. Ergo Iris croceis per cælum roſida pennis Mille trahens uarios aduerſo ſole colores. Deuolat & ſupra caput aſtitit. Cicero Irim cæleſtē arcū eſſe ſcribit. qui qm̄ admirationis cauſam habet Thaumanti de dicit̄ nata. hoc ideo Cicero qa θαῦμα græce miraculum & θαυμάζω miror ſignificat. Sed age alia que nunc occurrūt poetaꝝ de Iride carmina hiſce ſubiiciam⁹. Sta. Imbrifera potit̄ Thaumātide Iuno. Verg. Ad quē ſic roſeo Thaumātias ore loquuta ē. Clau. Iupiter interea cinctā Thaumātida nymbis Ire iubet. toto q̄ deos accerſere mūdo. Illa colorato zephyros trāgreſſa uolatu Numina ꝓclamat. Oui. Nūcia Iunonis uarios īduta colores. Cōcipit Iris aquas alimētaq; nubib⁹ affert.

DE AVRORA

AVRORA módo PALLANTIS modo PALLANTIAS modo TITHONIA a poetis cognominatur. Pallantias, ſiue Pallantis a Pallante patre ut ait Ouidii interpres illud exponens Tradendum Phœbo Pallantias inficit orbem. Sed Heſiodus Auroram Hyperionis atq; Theæ fuiſſe filiam tradit. Idem Oui. inquã ſextæ Pallantidos ortu Italiam tenuit. Statius trepidas ſubito Titonia nubes Diſcutit & reduci magnũ parat æthera phœbo. a Tithono marito. Vnde & Verg. dixit Te potuit lachrimis Tithonia flectere coniux Idẽ Et iam prima nouo ſpargebat lumine terras Tithoni croceum linquens aurora cubile. Hæc Memnonis mater fuit. cui⁹ Manibus Memnonides illius ſorores nũc aues ad ſepulchrum quot annis cõuenientes inter ſe dimicantes parentant teſte Ouidio in metamorphoſi. Vnde alibi poeta Idem in elegeia ad Auroram ſic ait Iam ſuper Oceanum uenit a Seniore marito Flaua pruinoſo quæ uehit axe diem. Quo properas Aurora? mane, ſic Memnonis umbras Annua ſolenni cædeparentet auis. Græce Aurora ἠὼς hoc eſt eos dicitur, qua dictione utuntur & noſtri. Oui. Tres ubi luciferos ueniens præmiſerit Eos. & alibi Proxima uictricem cum Romam inſpexerit Eos Vnde Eous. Vergi. Eoaſq; acies & nigri Memnonis arma. Propert. Siue illaʒ heſperiis ſiue illam oſtendet eois Vret & eoos uret & heſperios. ubi prima ſyllaba tam correpta q̃ lõga id nomen dixit. qa longum eſt ab ἠὼς, breue ab ἠὼς qđ ſignificat lucem deriuat. Et hanc ẽt ut deam eſſe aucto-

ribus oſtēdamus audi Ouidianum Paridem ad Helenam ita ſcribentem Phryx erat Auroræ coniux, tñ abſtulit illum Extremum noctis quæ dea finit iter. Dea auroram ſignificat. quæ (alio ut in loco Ouidius ait) luce noua noctis confinia ſeruat. nam illud Vergilii roſeis aurora quadrigis Iam medium ætherei curſus traiecerat axem. ſm Ethruſcōs dictū fuit. apud quos diei ortus a ſexta diei fuerit hora. Ortus. n. diei Auroram habet Siue ſm Donatum q dicit Auroram cum quadrigis poſitā ſolem ſignificare, ut refert Seruius honoratus. De aurora eſt illud quoq; apud eūdem poetam Poſtera phœbea luſtrabat lampade terras. Humentemq; aurora procul dimouerat umbram. Item illud Aurora in roſeis fulgebat lutea bigis. ubi Vergi. Auroræ bigas tribuit cum quadrigas dederit ſupra. Ibi Seruius ab Homero auroram interdum ῥοδοδάκτυλον. Interdum κροκόπεπλον uocari ſcribit. Hæc græca Auroræ cognomina me monent ut ēt hoc adiūgam a græcis deam hanc ἠριγένειαν quia mane gingitur appellari.

DE HEBE

HEBE IVNONIA dicta eſt ab Oui. illo uerſu Hoc illi ōderat Iunonia muneris Hebe. uidelicet a matre. Fuit namq; iunonis filia. ſine patre. vnde & paulo mox eam Iouis priuignam & nurū uocat. ut quę herculem iamdem factū Iouis filium maritum cæperit. Ouidii carmen eſt Iupiter his monitus priuignæ dona nuruſq; Præcipiet. Heſiodus tñ ex Ioue & Iunone natā ait. Iuue, Heben ſignificans herculeam dixit uxorem. ſic. n. inquit

Nec puer illiacus, formoſa nec herculis uxor.
Hæc Iuuentutis dea pulchros pedes habens. ueluti Homerus canit. ut haud iniuria Iuuenalis formoſam heben appellauerit. a quo ſane neq; nomen abhorret. ἥβη namq; pubertas eſt. Caper grammaticus non pœnitendus tradit qđ Iuuentus eſt ætas. Iuuenta uero dea que & Hebe Iunonis filia: atq; Herculis eadeȝ uxor appellat. Apud Oui. Iuuentæ aras Medea ſtatuit: quæ ſit Hebe. De connubio Herculis atq; Hebes Properti⁹ noſter Nec ſic cæleſtem flagrans amor herculis Heben Senſit in oeteis gaudia pma iugis. Martialis ad herculē Nūc tibi Iuno fauet. nūc te tua diligit Hebe. Seneca. Deus Alcides poſſidet Heben. Nec Iunonis iam timet iras Cuius gener eſt q fuit hoſtis. In phliuntia Sicyone eximie colitur Hebe: quam appellant DIAM. ut Strabo cōmemorat.

DE GRATIIS

Quas Gratias Latini uocant: Charites nominantur a Græcis Iouis & Eurynomes filię. Aglaie prior Euphroſine Thalieq; ſequunt. Ex oculis pulchrū aſpiciunt. iucundus ab harum Sidereis irrorat amor de more pupillis. ut ſcribit Heſiodus. Heſiodo ſuffragatur Diodorus ſiculus aſſerens Iouem eis una cuȝ pulchritudine beneficiū etiam & gratiæ retributionē dediſſe. Seruius honoratus tradit Gratias Venere ac Libero natas: neq; id inmerito dici. qa Gratiæ (ut ait) per horum fere numinum munera conciliantur. eſſeq; nudas: quoniam Gratiæ ſine fuco eſſe debent: Item connexas. qa inſolubiles eſſe Gratias decet

ynam uero auerſam pingi duabus nos reſpiciéti bus qa ꝑfecta a nobis Gratia duplex reuerti de=bet. Hinc Orati. Solutis Gratiæ Zonis dixit. qm̃ amicoꝝ animi ſecũ ſoluti eſſe debent ac nudi. Et alibi idé ait Gratia cũ nymphis geminiſqꝫ ſoro=rib⁹ audet Ducere nuda choros. Idé Iam Cythe=rea choros ducit Venus. imminéte Luna Iũctæqꝫ nymphis gratię decétes Altero terrã quatiũt pe=de. Oui. Protinus accedũt Charites nectũtqꝫ co=ronas Sertaqꝫ cæleſtes implicatura comas. Haꝝ oĩa pulchra ſunt opa, ut Strabo teſtaẛ. & Home=rus canit Gratias Veneri ambroſiũ peplũ elabo=raſſe. Primus (ut Strabo refert) Gratiis deabus templum Etheocles rex Orchomenoꝝ extruxit. Quare? niſi qđ uir erat ad bñficentiã natura ꝓnus atqꝫ inſtitut⁹? In Orchomeno aũt ciuitate Boeo=tię gratias habuiſſe fonté ubi ſe lauabãt auctor eſt Seruius hono. in ꝑ Aene. cõmétario quem legas.

DE SOMNO

¶Deorum hucuſqꝫ cognomina ſcripſerã eo ani=mo ut libellũ hunc noſtrum: qualiſcunqꝫ & quã=tuſcũqꝫ foret: Gratiæ clauderent. Verum heſterna nocte dormienti mihi ſomnus adeſſe uiſus fuit querenti fil'is quamobreꝫ ſe ſilentio tradidiſſem. non ne ego aiebat deus ſum? non mihi numen? non filii? quæ ſane oĩa cum me clam eſſe reſpon diſſem. quis. n. putaſſet Somnũ eſſe deum filioſqꝫ habere? Ergo tuum inqt Ouidium parũ legiſſe uideris atqꝫ Papiniũ. Horum. n. uterqꝫ Somnum non modo deum ſed deoꝝ etiaꝫ placidiſſimum uocat. Mihi Herebus cum Nocte parentes. Ego

Sortis Mortiſq;. Ego Parcarum atq; heſperidu;. Ego illius qui culpas hominum carpit delictaq; Momos qđ Aſcreus poeta docere te potuit Sum frater. Meo ſub numine Somnium eſt: viſioq;: & oraculum. Ego in ſomnia facio & phantaſmata: cum illudere Mortalibus libuit. Me auctore qe-ſcentes inuadit ac ſuo pondere preſſos INCVBVS ſiue (ut Græci uocãt) ἐφιάλτης grauat. Ego mil-le filiorꝝ ſum pater. Ex qbus Morpheus non illo quiſq̃ ſollerti⁹ alter Exprimit inceſſus vultumq; ſonumq; loquendi. Adiicit & ueſtes & conſue-tiſſima quæq; verba. Sed hic ſolos homines imi-tatur. at alter Fit fera fit uolucris fit longo corpo-re ſerpens. hunc ICELON ſuperi. mortale PHEBE-TORA uulgus Nominat. eſt ẽt diuerſa tertius artis Panthaſos. ille in humum ſaxumq; undamq; tra-bemq; Quæq; uacãt anima fallaciter omnia trã-ſit. ut ueſter tam uere qui elegãter Ouidius canit Huic ego legeram dixi talia apud Ouidiũ ſæpe. Verum ego non Argus q omnia circũaſpiciam. Neq; mihi ulla de te cognomina occurrebant: quæ me tui facerẽt reminiſci. Eſt. n. meũ de deorꝝ cognominibus non claris natalibus ac poteſtatẽ dicere inſtitutum. Tunc ille & mihi ẽt inqt non minus honeſta q̃ aliis ſunt cognomina. Si qdem ego ALES VOLANS. Ego RAMIFER AC VIGIFER DEVS. Ego PAX ANIMI. TRANQVILLITAS MEN-TIS. LABORIS EXPVLSOR. CORPORIS REPARA-TOR. INSTAVRATOR VIRIVM. ANIMALIVM VI-TA. QVIES RERVM appellor. Ad quæ ſane uerba expergefactus ſomniũ ſiue potius uiſionem de-ſcripſi. que age ultimam huic opuſculo ma-num imponat.

PETRI IACOBI MONTIFALCHII DE SACRIS CELEBRITATIBVS. LIBELLVS

COGNOMINIBVS Deorum Sacras celebritates adnectere exiſtimaui nõ eſſe alienum. Eſt enim Sacra celebritas auctore Macrobio uel cum ſacrificia deis offeruntur, uel cum diis diuinis epulationibus celebratur, uel cum ludi aguntur in honorem deorum, uel cum feriæ obſeruantur. Sacrificium eſt uictima & quecũq; in ara cremantur. Siue laus & hymnus ut Lactantius mauult. Ide; Sacrum: atq; Initium: & myſterium uocatur, res antiqſſima & a Iano ut Macrobius ut uero Lactantius tradit a Meliſſeo Cretenſium rege inſtituta. Lactantio Salluſtius Suffragari uidetur ſcribens referẽte Seruio honorato religionem hoc eſt dei cultum a Cretenſibus inuentum eſſe. Proptereaq; Iouem natum apud illos fingi. Sunt q putent teſte M. T. Cicerone religionem ab Athenienſibus ortam & ad omnes terras diſtributam fuiſſe. Sacrificare inquit Nonius Marcellus eſt ueniam petere Litare uero ueniam impetrare. Hinc plautinum illud me Iupiter faciat ut ſemper ſacrificem nunq̃ litem. Sacrificiorum

O

tradente Feſto alia ſunt publica que pro populo. alia priuata que pro ſingulis hominibus & familiis agebantur. Item alia ſtata quę certis diebus fiebant. alia ſolennia que omnibus annis præſtari debent ut idem ait. Hinc illud eſt Valerii maximi maiores ſtatas ſolenneſq; cerimonias &c. que ſequuntur: ſunt aũt cerimoniæ (ut hoc quoq; non omittamus) ritus ſacrificiorum. Rurſus aliqua (ut Strabo refert) feſtiua cum animi remiſſione agitantur. aliqua cum numinis afflatiõe quam Græci Enthuſiaſinon uocant. nõnulla cũ muſica: nõnulla ſine. Quedã myſtica hoc eſt occulta ſignificatione. quedã aperta. Hoꝝ oĩum multa genera: que (ut lectorib⁹ lectio ſit facilior cõmodiorq;) per ordinem literaꝝ digeſſimus.

DE AGONIIS SIVE AGONALIBVS

Agonia ſacrificia erant: quæ in agonibus id eſt montibus fiebant. Vnde mons Quirinalis Rome Agonius. & porta collina Agonenſis dicta. ut Pompeius feſtus auctor eſt. Varroni placet Agonia dici potius a Saliis ſacerdotibus: q agonenſes uocarentur. Ouidius tum Ianuario menſe fieri; tum etiam Iani eſſe docet. affertq; plures huiuſce nominis cauſas. ſiue Agonia dici propter miniſtri uerba qui hoſtiam ante aras percuſſurus Semper agat ne rogat nec niſi iuſſus agit. Vel qa non ueniant pecudes ſed agantur ab actu Vel qa præuiſſos in aqua timet hoſtia cultros uidelicet ἀπὸ τῆς ἀγονίας. i. a metu. Sed erant etiam Agonia altera. xii. Kalen. maias uti Oui. idem meminit.

Vel agonalia quaſi agnalia ut prius dicebant uel Agonia a græco uidelȝ ἀγωνίζω qđ eſt certo. Agonalium repertorem tradẽte Macrobio Numam Pompilium regem fuiſſe Valerius Antias refert. Apud eũdem quem ſupra citaui Feſtum ita legiẽ Agoniũ putabant deũ præſidẽtem rebus agẽdis. & Agonalia eius feſtiuitatẽ. Idẽ ſcribit Agonium dieȝ appellari q̃ rex hoſtiã immolabat. hoſtiã. n. (ut ait) antiq agoniã noĩabãt. Apud Lucã euãgeliſtã de paſſione dñica eſt agonia ꝑ ſollicitudine & metu. Quod ſane nomen nři ſacerdotes: q̃uis Oui. agonia corripiat: nõ tñ oĩno male ꝓnũciãt pe. lon. cũ apud Græcos: vnde ẽ id nomẽ: oxiam . i. acutum accentũ habeat in penultima ſyllaba.

❧ DE AMBARVALIBVS ❧

¶ Scribit Seruius honoratus clariſſimus Vergilii: q̃uis eum multi eleuare conenẽ: interpres Ambaruale ſacrificiũ eſſe ita dictum qđ arua ambiat uictima. Sicut Amburbale uel Amburbiũ dicitur ſacrificiũ quod vrbem circuit & ambit uictima. vnde Vergilius de ambaruali loquens ait Terqȝ nouas circum felix eat hoſtia fruges. namqȝ pro frugibus fiebat. id quod Vergilius alibi oſtendit dicens Cum faciam uitula ꝓ frugibus ipſe ueni to. Strabo demõſtrat Ambrauale ſacrificium fuiſſe quod in finibus fieret. Sed hoc ſacrificiũ pro frugibus fieri ſolitum atqȝ ab ambiendo aruo dictum docet etiam Macrobius: cuius uerba ad literam poſui. ea hec ſunt. Ambaruale hoſtia eſt (ut ait Pompeius Feſtus) quæ rei di

uinæ cauſa circum arua ducitur ab his qui pro frugibus faciunt. Huius ſacrificii mentionem in Bucolicis habet: ubi de apotheoſi Daphnidis loquitur: Hic tibi ſemper erunt & cum ſolennia uota Reddemus nymphis. & cũ luſtrabim⁹ agros. ubi luſtrare ſignificat circuire. hinc. n. uidelicet & nomen hoſtiæ acqſitum eſt ab ambiendis aruis.

DE ANCILLARVM FESTO

¶Ancillarum dies feſtus nonis Iuliis fuit: quo ancillæ pariter ac liberæ ſacrificabant ſub arbore caprifici in memoriam benignæ uirtutis quæ ancillaꝝ animis pro conſeruatione publicæ dignitatis apparuit. de quo lege Macrobiuꝫ. Mihi ſufficiat locum in quo ualeas oſtendiſſe. liber eſt primus. titulus autem ſeptimus ſaturnalium. de quo & nos latius infra in Caprificiis.

DE ANGERONALIBVS

¶Angeronalia ab Angerona dicuntur cui ſacrificium fit in curia aculeia. & cuius feriæ publicæ Laurentinę ut a Varrone ſcribitur. Pompeius Feſtus Angeronę deæ ſacra inſtituta fuiſſe tradit cũ angina omne animalium genus conſumeretur. Eſt enim angina morbus faucium peſtifer. græce Synanche. quã dictionem ſicuti pleraqꝫ alia uulgus medicoꝝ corrumpens Squinantiam uocat. Pompeii uerba aperiunt ea que Macrobius ex Iulii modeſti ſententia refert ſacrificari ſcilicet dee Angeronę quod populus Romanus mor-

bo qui angina dicitur præmiſſo uoto ſit liberatus. Ibidem leges unde Angerona uocetur. que tamen diuerſa ſint ab eis quæ Plinius & Plinii metaphraſtes Solinus tradunt.

✠ DE APOLLINARIBVS ✠

¶ Apollinaria ſacrificia erant que fiebant Apollini boue aurato & capris duabus albis auratis teſtę Macrobio. Hii & ludi apollinares uocantur Pompeius Feſtus ita Apollinares ludos inquit hoc eſt ĩ laude Apollinis populus laureatus ſpectabat ſtipe data ꝓ cuiuſq; copia. Seruius honoratus ſuper illud vergiliani Aeneæ ad Sibillam cumanam Tũ phœbo & Triuiæ Solido de marmore templa Inſtituam feſtoſq; dies de nomine Phœbi feſtos dies ludos apollinares interpretatur. q (ut ait) ſm quoſdam bello punico ſecũdo inſtituti ſunt. ſm alios bello Syllano ex reſponſo Martiorum fratrum: quoꝝ extabant ut ſibyllina reſponſa. Sunt q uelint hos etiam eſſe ludos ad quos Oratius ita pueros & puellas hortat' Dianam teneræ dicite virgines: Intonſum pueri dicite Cynthium Latonamq; ſup̃mo Dilectam penitus Ioui. Strabo meminit de ludis Actii Apollinis: quos Olympioꝝ ſimiles fuiſſe ait. & de iis alia que illic apud eum legas.

✠ DE ARMILVSTRO ✠

¶ Armiluſtrum auctore Pompeio Feſto apud Romanos feſtũ erat: quo res diuinas armati fa-

ciebant.ac dum ſacrificarent tubis canebant. M. Varro tradit Armiluſtrum appellatum fuiſſe ab eo quod in armiluſtro armati ſacra facerent. Locus armiluſtrum eſt qui & Circus maximus dictus quod circum ſpectaculis ædificatis ibi ludi fiunt. & quod ibi circum metas feruntur pompa & equi currunt. Armiluſtrum autem quod circumibant ludentes ancylibus armati. Ancilia teſte Liuio dicta ſunt arma cæleſtia que menſe martio ferebant Salii ſacerdotes pectore tecto ſuper tunicam æneo tegmento canentes per urbem cum tripudiis ſolenniq; ſaltu Numæ Pompilii inſtituto.

DE APHRODISIIS

Aphrodiſia Gręcis ſacrificia Veneris nominãtur. id & Latini ſicut pleraq; alia nomen uſurpãt. Plau. Diem pulchrum & celebrem & uenuſtatis plenum dignum Veneri pol cui ſint aphrodiſia hodie.

DE ALETIDIBVS

Cum Erigone Icari a paſtoribus Athenienſibus interempti filia ſe ſuper patris ſepulchrum ſuſpendiſſet: virgines abſq; cauſa uitam ſuſpendio paſſim finiebant. id Erigone moriens precata erat ut eodem leto Athenienſium filiæ afficerentur. quo ipſa foret obitura: niſi mortem Icari patris ulti eſſent. Conſultus Apollo reſpondit ſi uellent euentu liberari Erigone ſatisface-

rent. quare Athenienſes quoniam ea ſe ſuſpenderat inſtituere ut tabula interpoſita pendente funibus ſe iactarent: ſicq; pendentes uento mouerentur. Quod ſacrificium ſolenniter inſtitutum tam priuatim q̃ publice faciunt. & hoc Aletidas uocant. quia Erigonem quærentem patrem, eum enim paſtores in puteum iecerant ne inueniretur, ut ignotã & ſolitariam mendicam appellabant. quas Græci ἀλήτιδας nominant. auctor eſt Hyginius. Hiſtoriæ ſeu fabulæ meminit etiã Seruius exponens illud vergilianũ Oſcilla ex alta ſuſpendunt mollia pinu.

DE BACCHANALIBVS

Bacchanalia Bacchi ſacrificia ſeu feſta ut ait Sextus Pompeius. Græcis in Parnaſo alternis annis acta ſunt tradente Macrobio. Inde Græculus in Thuſciam tulit. ex Thuſcia Romam uenerunt teſte Liuio celebrata a uiris cum mulieribus mixtis quinq; diebus in ſingulis menſibus. officina omnium corruptelarum. nemo maior. xx. annis initiabatur. Stupra uirorum inter ſe plura q̃ fœminarum. ſumma religio uiros phanaticos agitatione capitum uaticinari. fœminas paſſis capillis baccharũ more diſcurrere in tyberim accenſis facibus uino ſtrepituq; attonitas. Sublata ſunt a Poſthumio cõſule multis in uincula cõiectis. aliis necatis. Quidam ſibi mortem ꝯſciuere. Septem millia in ea cõiuratione inuenta ſunt. Vide qd Liuius. ut nõ iniuria Iuuenalis in homines fictos aliter qdem re: aliter

uerbis & uultu uiuentes dixerit Qui curios ſimulant & bacchanalia uiuūt. De Bacchi feſtis Ouidius meminit: quæ. xvi. Kalen. Aprilis celebrarētur. hęc alio a Latinis nomine Liberalia. a græcis Orgia & Dionyſia uocantur. ut infra dicemus.

DE BVTHYSIA

Buthyſia grecum eſt nomen ſed quod in latinoruꝫ ſit uſu. Tranquillus de Nerone gymnico quod ī ſeptis edebat inter buthyſiæ apparatum barbam primam poſuit. Significat aūt buthyſia magnum Sacrificiū. quale eſt hecatombe: & immolatio maiorum hoſtiarum a βου & θυσία quod eſt ſacrificium. βου aūt nihil ſignificat ſed in compoſitiōe auget dictiōes. Vnde Bupedas magnos pueros. Bulimon magnā famē. Buſycon magnaꝫ ficum. Bumaſton magnā mammam gręci dicūt.

DE BVPETIIS

Bupetii ludi erant: quos boum gratia inſtituere. Tanta boum cura. tantū agriculturæ ſtudium Antiquis fuit. auctor eſt Plinius orator & hiſtoricus (ut ait Beda) inſignis. ut ego ſoleo uſurpare uir undecunqꝫ doctiſſimus.

DE CAPRIFICIIS

Caprificia dies feſtus erat Ancillarum. de quo ſupra loquuti fuimus in. A. litera quando ancillarum feſtum enarrauimus. Plinius initium Ca

prificiorum Vulcano ſacrum fuiſſe oſtēdit: dum loquens de æſtiua mellis vindemia ait huic vindemię Attici ſignum dedere initium Caprificiorum: diem Vulcano ſacrum. Sypontinus exiſtimat Caprifici dies caniculares eſſe: atq; id feſtum quæ Luſtria uocat Ouidius, de quibus infra.

✢ DE CHARISTIIS ✢

ℭ Chariſtia ſacra eſſe inter cognatos uidetur ſentire Ouidius dum ait Proxima cognati dixere Chariſtia chari Et uenit ad ſocios turba propinqua deos. χαρισ enim & χαριστηριον gratia eſt. Valerius maxi. conuiuiū id ſolenne ſacrum appellat. referam eius uerba. Conuiuium inquit etiam ſolenne maiores inſtituerunt, idq; Chariſtia appellauerūt. cui præter cognatos & affines nemo interponebatur. ut ſi qua inter neceſſarias perſonas querela eſſet orta apud ſacra mēſæ: & inter hylaritatem animorū fautoribus cōcordiæ adhibitis tolleretur. Chariſtia aūt: de quibus Ouidius. xi. Kalen. Martii fiebant, ut ipſe oſtendit.

✢ DE CARMENTALIBVS ✢

ℭ Carmentalia teſte Varrone nominantur quod ſacra & feriæ Carmentis eſſent. Dea hæc Archadiæ mater Euandri prius Nicoſtrata deinde ab effuſo per uaticinia carmine Carmentis dicta, ut ſcribit Martianus capella: & Solinus: Item Ouidius. cuiꝰ hoc ſit carmen. Ipſa mone quę nomen habes a carmine dictū, & mox de ſacris loquēs

quæ menſe Ianuario fuerint ait: Binaq; nunc pa-
riter Tegeææ ſacra parenti Pro pueris fieri uirgi
nibuſq; iubent. Scortea non illi fas eſt inferre
ſacello Ne uiolent puros examinata focos. Si qs
amas ueteres ritus, aſſiſte precanti. Nomina per-
cipies nō tibi nota prius. Porrima placatur Po-
ſtuertaq; ſiue ſorores Siue fugę comites Mænali
diua tuæ. Altera quod porro fuerat ceciniſſe pu-
tatur. Altera uenturum poſtmodo qcqd erat. De
Carmentalibus & Carmēta ipſa meminit etiam
Plutarchus & qdem in uita Romuli, ut mihi lo-
cum in quo legas oſtendiſſe ſufficiat.

DE CEREALIBVS.

Cerealia a Cerere, ſicut Palilia a Pale dicūtur
auctore Varrone. hanc Vergilius uocem a dicti-
uam fecit inquiēs Tum Cererem corruptam un-
dis cerealiaq; arma Expediūt illic Seruius Cerea
lia & Cerialia iudice euphonia dici poſſe ait. Ve
rum a diuerticulo repetatur fabula. Sacra Cere-
ris ex Græcia tranſlata ſunt tradente Feſto. Nam
Valerius maximus ab Enna ſiciliæ urbe orta cre
di eſt auctor, quo Romani non modo religioſi
uerum et ipſa religio quindecim uiros ad deam
propitiandam miſerunt. Ea per mulieres fiebant
quę pudicæ forent, quę ue non lugerent. Quare
cum poſt cannēſem cladem Romę omnes luctí-
bus teneretur proptereaq; Deæ ſacerdotes deeſ-
ſent Senatus ſtatuit ne ultra trigeſimū diem ſuos
luctus extenderēt: ut ab iis ſacra Cereris peragi
poſſent. Itaq; matres ac filiæ cōiugeſq; & ſorores

nuper interfectorum absterſis lachrymis doloriſque inſignibus candida ueſtem induere & aris thura dare coactæ ſunt. ut Valerius maxi. tradit. Iuuenalis etiam uiris q tamen boni forent Cereris ſacra attribuit dicens, quis enim bonus & face dignus Archana qualem Cereris uult eſſe ſacerdos Vlla aliena ſibi credat mala? Eadē noctu accenſis facibus celebrabant ob longæ inqſitiōis memoriam: in qua Ceres facibus uſa fuit. Ad hoc refertur Naſonis illud Et per tædiferæ myſtica ſacra deæ. Et Claudiani: q ait ſanctaſque faces extollit Eleuſis. urbs hæc Eleuſis inquam in Attica eſt. vnde Eleuſina Ceres dicta Strabone auctore. Tale & illud Papinii Tuque actæa Ceres curſu cui ſemper anhelo Votiuaꝫ taciti laſſamus lampada myſtæ. Nec ſine cauſa Iuuena. archana face: Ouidius myſtica ſacra. Papinius taciti dixit. Siquidē ſacra Cereris nulli deorum hominumque detegenda erant. hinc Tibullus ait Nō ego tentaui nulli temeranda deorum Audax laudandæ ſacra tacere deæ. naꝫ laudāda dea Ceres eſt ut diximus in libello de cognominib. deorum. Eiſdeꝫ ſacris coitu fœminas abſtinuiſſe docet Ouidius iugens. Annua uenerunt cerealis tempora ſacri Secubat in uacuo ſola puella thoro. Flaua Ceres tenueis ſpica redimita capillos Cur inhibes ſacris commoda noſtra tuis? Apud Iuuenalem queꝫ paulo ante citaui alibi ſic legit Ergo omnia Floræ Et Cereris licet & Cybeles aulea relinquas. ubi per Cereris aulea Cerealia ſeu Cereris ludos ſignificauit: qui equorum curſu in circo celebrabantur: quos primus Memius ædilis curulis fecit, ut Angelus

Policianus (nemo.n. ſuo honore fraudádus eſt) ex Cornelio Tacito: & Ouidio. necnon Laurentii medices nomiſmate in miſcellaneis docet.

DE CASTA MOLA

Caſta mola genus ſacrificii fuit: quod Veſtales virgines faciebant. ſcribit hoc Sextus Pompeius feſtus. Molam Seruius auctor eſt fuiſſe far cū ſale: qua ſacrificarent. Vergi. Ipſa mola manibuſq; piis altaria iuſta Teſtať moritura deos. alibi hác molam ſalſam appellat: qua cornua uictimarum aſpergebantur. deq; hac Simonem vergilianum intelligere ait dicentem Mihi ſacra parari Et ſalſæ fruges & circum tépora uittæ. Plinius auctor eſt Numam Pompiliū deos fruge colere & mola ſalſa ſupplicare inſtituiſſe.

DE CIRCENSIBVS

Circenſes ludi curules erant ut qui equis agitarentur. docet id Suetonius dicens Circenſibus ſpatio Circi producto quadrigas bigaſq; agitauerunt nobiliſſimi iuuenes. docet & M. Varro dum ſcribit Circum maximum dictum eſſe quia ſpectaculis circum ædificatis ibi ludi fiunt. & qđ ibi circum metas feruný pompa & equi currunt. Primus teſte Liuio circum maximū Tarquinius priſcus inſtituit: in quo ludos opulentius inſtructiuſq; q̃ cæteri reges fecit. Ante (ut ait Seruius) fiebant in ripa fluminis enſibus in altero latere poſitis: ut ab utraq; parte eſſet ignauiæ præſens

periculū. Vnde & Circenſes dicti: ꝓpterea Verg. inquit de Circenſibus loquens. Centum quadriiugos agitabo ad Flumina currus, ii etiam ludi romani: ludi magni ab eruditis uocantur, unde Maro dixiſſe uidetur magnis Circenſibus actis, etſi aliter Seruius interpretatur. Aſconius Pedi. ſcribit magnos fuiſſe dictos qđ magnis impenſis dati & quidem. cc. millibus uumum.

✤ DE COLLATIVO ✤

¶ Collatiuum tradente Feſto ſacrificium dicitur quod ex collatione offertur. eſt aũt collatio cum quis offert pro facultatibus. Suet. collationibus non receptis modo ſed efflagitatis. Idem Nec q̄dem cōceſſas ac ſolitas collationes recepit. hinc Collatiuum uẽtrem Plautus dixit quia in eum omnia edulia congerũtur. & Collatia oppidum prope Romam fuit eo quod ibi aliarū Ciuitatum fuerint opes, ut idem auctor eſt Pompei⁹ Feſtus.

✤ DE COMPITALIBVS ✤

¶ Compitalia quę fuerint Idem qui toties mihi citandus datur Pompeius Feſtus antiq̄tatis diligentiſſimus obſeruator docet: in hũc prope modum ſcribens Compitalia feſta quę in compitis agebantur. Sunt aũt Compita in quę multæ uiæ in unum competant loca. Vnde & nomen. hinc Ouidius dixit. Narrant in multas compita ſecta uias: hic multas: alibi ternas ait Ora uides hecates in treis uergentia parteis Seruet ut in ternas

compita ſecta uias. Varro Compitalia Laribus attributa fuiſſe ait Nimirus in compitis ubi uiæ competunt. id quod Ouidius etiam demonſtra re uidetur dum inquit de Lara nympha & Mercurio loquens Fitq; grauis, geminoſq; parit, qui compita ſeruant, Et uigilat noſtra ſemper in urbe Lares. Macrobius Maniam Larium matrem addit: cui una cum filiis compitalia in compitis per urbem agerentur. pueris pro familiarum ſalute mactatis ex reſponſo Apollinis quo præceptum eſt ut capitibus pro capitib⁹ ſupplicaretur quod ſacrificii genus ſub regib⁹ obſeruatū Iunius Brutus cõſul pulſo Tarquinio aliter ſtatuit celebrandum. nam capitibus allii & papaueris ſupplicari iuſſit. ut Apollinis reſponſo ſatisfieret de nomine capitum remoto ſcelere infauſtæ ſacrificationis. Suetonius refert Compitalitios ludos ab Auguſto reſtitutos. Porphyrio oratianus interpres auctor eſt Lares ab Auguſto in compitis poſitos & ex Libertinis ſacerdotes datos: q augu ſtales ſunt appellati. ſcribit hoc Porphyrio enarrans illud Libertinus erat: qui circum compita ſiccus Lautis mane ſenex manibus currebat. & reliqua. Dionyſius halycarnaſ. ea fieri per famulos tradit tamq̃ grato deis famulorum miniſterio.

DE COMMVNICARIO

Communicarius dies eſt in quo Deis omnib⁹ cõmuniter ſacrificatur. Idem uocat Panicularis. ut Pompeius Feſtus talium hoc eſt ueterum ſacrificiorum accuratiſſimus auctor monet.

DE CONSVALIBVS

¶Conſualia (ut Feſtus necnon Liuius & Valeri9 tradũt) ludi ut Varro ſcribit ludi & feriæ fuerunt in honorem Conſi quem appellabant ꝯſilii deum. vnde cõſualia dicta ſunt. Primus Sabinas rapturus Romulus Neptuno equeſtri ex iduſtria fecit tradente Liuio. Vale. maxi. id Circenſe ſpectaculũ fuiſſe ait qđ Romulus nomine ꝯſualium appellauerit. Neq; eſt qđ mireris a Varrone Feſtoq; & Ouidio ſacra hec Conſo. a Liuio uero Neptuno equeſtri inſtitutũ fuiſſe ſcribi. qm̃ Conſus Neptunus eſt. ut in libro quem ſcripſimus de cognominibus deoꝝ aptiſſime demõſtrauimus. De iis ita Oui. ludis ſeu feriis. alloquitur Mars Romulũ filiũ. Feſta para Conſo. Conſus tibi cetera dicet Illo feſta die dum ſua ſacra facis. Plutarchus. XVII. Kalen. Septemb. quo die Sabinæ raptæ fuerint Conſualia Romę agitata fuiſſe ſcribit Dionyſius halycarnaſeus hãc etiam ſuo tẽpore ſolennitatem fieri tradit curſu equoꝝ iunctoꝝ & non iunctoꝝ ad aram ſubterraneã iuſta Circum max. appellariq; Conſualia a Cõſo deo: quem Græci Poſidona Siſichthona dicunt. Aſconius Pedianus hos ultra Circenſiũ nomen ẽt Romanos dictos oſtẽdit in Conſi. i. Neptuni honorem & quibus Sabinæ raptæ fuerint, ut auctores tradunt ſupra citati.

DE CONSENTIIS

¶Conſentia ſacra erant deoꝝ Conſentiũ a qbus

nomen habent. Sunt autem Conſentes dei. XII. agricolarum duces Iupiter pater. Tellus mater. Sol. Luna. Ceres. Liber. Robigus. Flora. Minerua Venus. Lympha & Bonus euentus: hos inuocat M. Varro in principio de re ruſtica. Sex. Pompeius feſtus q omni fere in ſacrificio mihi occurrit auctor eſt Conſentia ſacra eſſe que ex multorum conſenſu ſtatuuntur. Eſt & Conſentia in numero unitatis Lucanoꝝ in ITALIA ciuitas, quam Anibal teſte Liuio in deditionem cæpit.

DE COTYTTIIS

Fuere Cotyttia Athenieñſiuꝫ ſacra que a multis uti Bacchanalia ſpurcitiis noctu fiebant, iis dea Cotytto preerat, vnde Cotyttia nomen habent. Deæ ſacerdotes Baptæ uocab.itur, a qbus Eupolis comædiam Baptas appellauit. ii qdem molles atqꝫ effœminati in cotyttiis ſacris ſaltantes fictam Cotyttus deæ perſonam ad ſudorem uſqꝫ laſſabant, ad quod illud. Iuue. refert Talia ſecreta coluerunt orgia teda Cecropiam ſoliti Baptæ laſſare cotytto. Sic enim legēdum eſt, ut & docte & ingenioſe Angelus Polician⁹ emēdauit, æque ac illud oratianū. Inultus ut tu riſeris Cotyttia.

DE CVRIONIS

CVRIONA inquit Pompeius Feſtus ſunt ſacra quę in curiis fiebant. Curia aūt (idem ut ait) locus eſt ubi publicas curas agebant. Curiæ ēt nominatur in qbus vniuſcuiuſqꝫ partis populi Ro

Curia qd!

mani qd geritur: quales ſunt in quas populum Romulus diſtribuit numero triginta: quibus poſtea additæ ſunt quinq;: ita ut in ſua qſq; curia ſacra publica faceret: feriaſq; obſeruaret. Hoc ille. Apud Varronem ſic legimus Curia eſt ubi ſenatus rem publica; curat. & illa ubi cura ſacrorum publica. ab iis Curiones. hucuſq; Varro. Quare non iniuria Ouidius modo curiam modo templum uocat: ubi Iulius Cæſar interemptus fuit. Curiones alibi Varro inquit dicti ſunt a Curiis: qui faciũt ut in iis ſacra fiant. Feſtus curiones ſacerdotes oſtendit eſſe ingens Curionum aes dicebatur quod curioni dabat ob ſacerdotium curionatus. Apud Liuiu; ſic legitur Inter maiorum rerum curas comitia magni curionis uetus excitauerũt certamen. ubi Curio pro ſacerdote accipitur: æque ac apud Oui. Curio legitimis tunc fornacalia uerbis Maximus indixit. Prçterea Curio erat tradente Euſebio is q apud populum iubẽte Prætore ſeu alio magiſtratu aliqd uulgaret. Quæ ſane interpretatio cõuenit illi: qð ait Poeta epigrãmaticus Epigrammata Curione nõ egẽt. Quid qð Plautus i Aulularia Curionem agnum pro macro poſuit? ut exponit Pompeius Feſtus: quaſi abſq; cura: ſicut opinor. Nam & Apuleius a contrario opimum agnũ incurioſum uocauit.

DE DAPE

Daps apud Antiquos dicebatur res diuina: q̃ fiebat hiberna ſemẽte aut uerna. qð ſane uocabulum ex græco deducit: apud quos epularũ id ge

nus ξαίς dicit. Itaq; dapatice ſe acceptos antiqui dicebant ſignificãtes magnifice. & dapaticiũ negocium amplũ & magnificũ. ut cuius teſtimonio perſępe utimur auctor eſt Sex. Pompeius Feſtus.

✠ DE DAMIO ✠

¶ Eſt apud eundem auctorem Pompeiũ inq̃ Feſtum/fuiſſe Damium ſacrificium: quod in operto fiebat in honorem bonæ deæ. dictum a cõtrario q͛ minime eſſet δημόσιον hoc eſt publicũ. Dea, q̃q; ipſa δαμια, & ſacerdos eius δαμιας appellabatur.

✠ DE DENICALIBVS ✠

¶ Denicales feriæ colebant cu; hominis mortui cauſa familia purgabatur; νέκρον. n. greci mortuum dicunt. hæc ex Pompeio Feſto ad literam.

✠ DE DECVRSIONE ✠

¶ Decursio quamq̃ omnino ad ſacra pertinere alicui non uidebitur. tñ q͛d fuerit libello huic inſerere haud me pigeat. Decurſio erat quæ fiebat nonnunq̃ in funere nonnunq̃ extra funus. quando peracto (ut ait Liuius) luſtrationis ſacro exercitus & diui Sæpifariam duæ acies cõcurrebant ad ſimulachrum pugnæ. Extra funus arbitror fuit quam Nero indixit teſte Suetonio. In funere uel ob funus eorum militum qui ſtato die quot annis circa Druſi ſepulchrum currebant. ut idem Suetonius tradit.

DE ELEVTHERIIS

ELEVTHERIA feſta fuere : quę Ioui Eleutherio hoc eſt Liberatori Græci ſtatuere trecentis Perſarum millibus cum Mardonio duce deletis apud Plateas Boeotiæ oppidū Sub cytherone ut Strabo teſtatur. De Ioue Eleutherio diximus in libello: cui titulus ſit de cognominibus deorum.

DE EPVLIS

Supra e Macrobii ſententia demonſtrauimus Epulas feſtis diebus ut ſacrificia & ludos cōtineri. Sunt aūt Epulæ cibi uel conuiuia publica quę in propatulo ſiue tēpli dedicatiōe ſiue in funere ſiue in triūpho ſiue ludorum cauſa exhibent. Has q Ioui cæteriſq; deis idicebāt Epulones uocabant. ut ſcribit Feſtus. viri qdē ſummę auctoritatis Flaminibus Auguribus Quindecem viris pares. Initio tres poſtea ſeptem fuere. Hinc illud eſt Iuue. Quis fercula ſeptem. Secreto cenauit auus. Etiam ſi alii ſec⁹ ſentiāt. Plinius Iunior ō Mario priſco modo ꝯſularis modo Septemuir epulonū inqt.

DE EQVIRIIS

Legimus apud Pompeiū feſtum: quem patrem antiquitatis merito appellauerim: Equiria fuiſſe ludos: quos Romulus Marti inſtituit per equorum curſum in campo martio. Ouidius bis Equiria Marti exhibitum fuiſſe canit ſemel martio: iterum menſe aprili. De primis ita Iamq; duæ noctes re

ſtant de menſe ſecundo Marſq; citus iunctos cur ribus urget equos. Ex uero poſitum p manſit Eqria nomen Quę deus i campo perſpicit ipſe ſuo: De ſecundis ſic. Altera gramineo ſpectabis eqria campo Quē tyberis curuis in latus urget aquis.

DE FEBRVATIS

FEBRVATA dies expiationis gratia menſe fe bruario a veteribus inſtituta. nomine alio Lupca lia nominata fuerūt. hec & plura Plutarchus in Romuli uita. & nos haud pauciora i Lupcalib⁹.

DE FERALIBVS

FERALIA que ſint atq; unde dicatur docet ille noſter Pompeius feſtus ita ſcribens Feralia diis Manibus ſacrata feſta a ferendis epulis ſeu a fe riendis pecudibus appellata. Varro non ſolum a ferendo ſed etiam ab Inferis feralia dici oſten dit referam eius uerba Feralia inqt ab Inferis & ferendo quod ferūt tum epulas ad ſepulchrum. quibus ius eſt ſibi paretare. Eſt autem Parentare parentum manibus iuſta hoc eſt ſacrificia præbe re. utrumq; oſtēdit Ouidius ita cōcinens Eſt ho nor & tumulis animas placare pīnas Paruaq; in extructas munera ferre pyras. Parua petunt Ma nes. pietas pro diuite grata eſt Munere. non aui dos ſtyx habet ima deos. Tegula porrectis ſatis eſt uallata coronis Et ſparſę fruges paruaq; mica ſalis Inq; mero mollita ceres uiolæq; ſolutæ. Hęc habeat media teſta relicta uia. & mox (unde & fe

ralia dicatur) ſcribens ait Hanc quia iuſta ferũt dixere feralia lucem. Vltima placãdis Manibus illa dies. fiebãt autem. xii. Kalen. Martii. ut Ouidius ipſe docet.

DE FERIIS

FERIAE dies erant: qbus ab opere ceſſabaſ. dicte (ut ſcribit Feſtus) a feriẽdis pecoribus vnde feriare ocium agere. & feriatus ocioſus. In q̃ ſenſu Martialis illud eſt Nec feriatus ibat ante carrucam. Item Papinii: qui ait Et muſæ procul ite feriatæ. Feriaꝝ auctore Macrobio alie publicæ. aliæ priuatæ. Rurſus publicaꝝ aliæ conceptiuæ: alie Imperatiuæ: alie nundinæ. Statiuæ erãt vniuerſi populi cõmunes: q̃ certis & ꝯſtitutis diebus fiebant qbus p̃cipue ſeruanſ Agonalia: Carmẽtalia: Lupercalia. Cõceptiuæ que quot annis a magiſtratib⁹ uel ſacerdotib⁹ ꝯcipiebanſ in dies certos uel incertos. ut ſunt Latinæ. Sementinæ. Paganalia. Compitalia. Imperatiuæ q̃s Cõſules uel prætores pro arbitrio poteſtatis indicebãt. Nundinæ paganoꝝ erant. i. ruſticoꝝ: qbus conueniebant negociis propriis uel mercibus ꝓuiſuri. Priuate feriæ erant ꝓpriæ familiaꝝ ut Claudiæ familiæ ſeu Iuliæ. & ſi quas queq; familia ex uſu celebritatis domeſticæ obſeruabat. Item ſinguloꝝ ut natalium dierum quæ nataliciæ dicebanſ. & fulguruꝫ & funerum expiatiões. Item Flaminica quoties tonitrua audiuiſſet feriata erat donec deos placaſſet. Affirmabant aũt pollui ferias ſi in iis opus aliquod fuerit. Ideo per preconem de-

nunciabatur ne quod opus fieret. & præcepti negligens multabatur. Scæuola iuriſconſultus interrogatus quid feriis agi liceret reſpõdit quod prætermiſſum noceret, ut bouem in foueam lapſum poteſt feriarū die ſine piaculo quis extrahere. Tale Maronis illud. Quippe et feſtis quædam exercere diebus Fas & iura ſinunt. riuos deducere nulla Religio uetuit: Segeti prætendere ſeptem, Inſidias auibus moliri incẽdere uepres, Balantumq; gregem fluuio merſare ſalubri. contra Iudeorꝫ ſuperſtitionem quibus ſeptima quæq; fuit lux Ignaua, & partem uite non attigit ullam: Sicut ait Iuuenalis. Fatui res ferias agere Saturni die nefas putãt. ut p Sabbata Veſpaſiano irruẽte cum arma noluerint capere urbem amiſerint.

DE FAVNALIBVS

Faunalia dies erat Fauni feſtus. iis nonis Decembribus agebatur teſte Oratio qui ait Faune nympharꝫ fugientum amator. Per meos fines & aprica rura Lenis incedas abeaſq; paruis Aequus alumnis Si tener pleno cadit hædus anno Larga nec deſũt Veneris ſodali Vina crateræ. Vetꝰ ara multo Fumat odore. Ludit herboſo pecus omne campo Cũ tibi nonæ redeũt decẽbres Feſtus in pratis uacat ocioſus Cũ boue Pardus. & reliqua.

DE FONTANALIBVS

Fontanalia a fonte quod iis dies feriæ eius ab eo tum in fontes coronas iaciunt: & puteos

coronant. Si neſcis cuia ſint. Varronis uerba hęc eſſe non te fugiat. Iis ea ſubiiciantur quę Feſtus. Fontanalia inquit fontium ſacra. Vnde & Romę Fontanalis porta.

✤ DE FORNACALIBVS ✤

FORNACALIA teſte Plinio feriæ fuerunt inſtitutæ a Numa Pompilio torrendi farris gratia. Nomen eis a fornace piſtrinenſi ad q̃(ut Feſtus ait) ſacrificium fieri ſolebat. Ouidius a Fornace dea fornacalia dicta eſſe demonſtrat dum ait Facta dea eſt fornax. læti Fornace coloni Orant ut fruges temperet illa ſuas. Curio legitimis tunc fornacalia uerbis Maximus indixit, nec ſtata ſacra facit. Sed hic non ſtata quę tantum indicerentur. Alibi ſtata fornacalia uocat inqens Sola pri⁹ furnis torrebāt farra coloni Et fornicali ſunt Stata ſacra deæ. Fiebāt aūt. XII. Kalen. Martii. ut Oui. docet ipſe. hāc deam & eius ſacra Lactātius illudens ait. Quis nō rideat Fornacē deā uel potius doctos uiros celebrādis fornacalibus operari?

✤ DE FORDICIDIIS ✤

FORDICIDIA ſacra q̃ fierint idē Varro ⁊ Feſtus docēt. Varro qdē ſic Fordicidia inqt a fordis bobus. bos forda q̃ fert ĩ uētre qđ ea die publice immolant̄ boues ꝑgnātes ĩ curiis. Feſt⁹ ita. Fordicidiis boues forнæ. i. grauidę immolabant̄ dictę a fœtu. Oui. q̄q; idē ſcribit qđ Varro docens ſacra a Numa Pompilio inſtituta. XVII. Kalen. Maias.

DE FLORALIBVS

¶Floralia feriæ dieſq; feſtus erat. hūc Romani tradente Plinio inſtituere quarto Kalen. Maii anno qngenteſimo ſextodecimo ex oraculo Sibyllę ut bene omnia defloreſcerent. Varro diem hunc determinat Sole Tauri quartamdecimam partem obtinēte quo qdem tēpore plenilunium ſi inciderit fruges & omnia quę florebūt neceſſe eſt lædi. Ouidius aliam ut poeta floralium originem fingit eaq; ī fine aprilis & Klen. Maii a meretricibus celebrata alba ueſte: adhibitis luminibus: & in quibus feræ nō quidem pugnaces ſed lepores & capreæ præda currerent. cauſam ipſe docet quam ſane miſſam facio ne ſim longior. Iuuenalis mulierem impudicam deſcribens inter alia inqt Digniſſima prorſus Florali matrona tuba. arbitror quia tuba ad edenda Floralia meretrices accerſebant. Sane Flora græce Chloris dicta. Zephyri uxor. & florum dea. ut apud Ouidium eſt legere. Lactantius chriſtianæ fidei aſſertor Floram meretricem fuiſſe ſcribit: quæ cum magnas ex arte meretricia opes acquiſiuiſſet: populum Romanum inſcripſit heredem: certamq; pecuniam reliquit: qua ſuus natalis celebraretur editione ludorum. qui appellati ſunt Floralia. quod quia Senatui flagitioſum uidebat ab ipſo nomine argumentum ſumi placuit: pudendæ ut rei quędam dignitas adhiberet Deam finxerunt eſſe quæ floribus præſit. eamq; oportere placari: ut fruges cū arboribus & uitibus bene proſpereq; floreſcerent.

Floralib. Perſius ſaty. 5. [illegible] populo: [illegible] ut floralia [illegible]. 7.

DE FVRNALIBVS

FVRNALIA inquit Feſtus ſunt ſacra Furinę quã deam dicebant. Varro paulo pluribus Furnalia deſcribit. ea hec ſunt.ad literam. Furnalia furinæ quod ei deæ feriæ publicę dies is:cuius deæ honos:apud antiq́s.Nam ei ſacra īſtituta annua. & flamen attribut⁹.nũc vix nomen notũ paucis.

DE FVNEBRIBVS LVDIS

FVNEBRES ludi ſunt:q fiunt in funere alicuius. vnde & nomen.Primus funebres ludos teſte Plinio Acaſtus in Oleo inuenit.Olim funera ad tubæ & tibiæ ſonum efferebant. Sed ad tubas maioris ætatis.minoris ad tibias.ut a Seruio ſcribitur.hinc tubæ & tibiæ funebres dicte.

DE LVDIS GLADIATORIIS

GLADIATORII ludi erant: quos imperatores dabant ad bellū ituri.ſiue ut ciuium ſanguine litato fortuna ſe pugnaꝝ ſpecie ſatiaret. Siue (q̃ð eſt uerіſimilius) ne in prælio Romani timerent hoſtes: ante domi in hiſce ludis pugnas & uulnera edocti. ut ſcribit Iulius Capitolinus. Eadem & in funere ſpectacula exhibebantur. exiſtimantibus Inferos gladiatorum ſanguine expirari. Valerius maxi. tradit quemadmodũ.M. & Decius Bruti filii primum gradiatorium munus in foro dederunt funebri memoria patris cineri honorando.

DE HYACINTHIIS

HYACINTHIA Lacedemoniis ſacra fuere. quę Apollini celebrabant hedera coronati auctore Macrobio. nomē eis ab Hyacintho quē ab Apolline amatum fuiſſe omnibus ꝯſtat. De utroq; hoc eſt puero & ſacris ſic Ouidi. Nec genuiſſe pudet ſparten hyacinthon. honorq; Durat in hoc æui. celebrandaq; more Priorum Annua prælata redeunt hyacinthia pompa.

DE HILARIIS

HILARIA feſta ſolennia. & hęc ab antiqs celebrata fuere ad octauū Kalen. Aprilis. quo primū tempore Sol diem longiorem nocte ꝑtendit. ut ſcribit Macrobius. tamq̄ omnia tunc Hilaritate mulceantur. Herodianus inſinuat Hilaria deum matri dedicata fuiſſe quo die cūctis ludendi laſciuiendiq; licentia paſſim permiſſa fuerit. De iis Flauius Vopiſcus ītellegit dum Aureliani uitam exordiens inquit Hilaribus qbus omnia feſta & fieri ſcire debemus & dici impletis ſolennib⁹ uehiculo ſuo me & iudiciali carpēto p̄fectus urbis vir illuſtris ac p̄fata reuerētia nominādus Iunius Tyberianus accæpit. ibi cū animus a cauſis atq; a negociis publicis ſolutus ac liber uacaret. &c̄.

DE HORDEACIIS

HORDEACIA ueteres diem appellauere: q̄ hordæ ideſt grauidę hoſtię immolabant. ſcribit hoc

ueteꝝ ſacrificioꝝ enarrator Sex. Pompei⁹ Feſtus.

DE HVMANO

HVMANVM Pompeius Idem quo mihi ad ſacrificia ueteꝝ enarranda nemo magis opitulatur ſacrificium fuiſſe tradit: qđ mortui cauſa fiebat.

DE INFERIIS

Apud eūdem Auctorem ſic legebamus-Inferię ſacrificia quę Deis Manibus fiebant. qđ & Catullus docet illo non minus pio q̃ eleganti de morte fratris epigrammate.

Multas per gentes & multa per æquora uectus
 Aduenio has miſeras frater ad Inferias.
Vt te poſtremo donarem munere mortis.
 Et mutum nequicq̃ alloquerer cinerem.
Quando qdem fortuna mihi tete abſtulit ipſum.
 Heu miſer indigne frater adempte mihi.
Hæc tamen interea priſco quæ more parentum
 Tradita ſunt triſteis munere ad inferias
Accipe fraterno multum manantia fletu.
 Atq; in perpetuum frater aue atq; uale.

DE ISTHMIIS

ISTHMIA ludi fuere Neptuno a Theſeo īſtituti in Iſthmo. Vnde & nomē tam ludis q̃ deo eſt. uti Strabo & Plutarchus docent. Et ſi qdam opinantur (ut Plutarchus ait) Iſthmia in Scyronis honorem a Theſeo inuenta & inſtituta fuiſſe. hos

Corinthii celebrabant, in qbus tamen Athenienſes, ſi ad eos acceſſiſſent, ſedentes oībus Theſei inſtituto præferebant. habes qd Plutarchus. Cæterum Lactātius Papinii interpres Iſthmia in honorē Palemonis fieri ſcribit, cuius uictores pinu coronarētur. Plinius Iſthmiacos ludos qnquennales fuiſſe docet. ſic. n. ſcribit Iſthmi pars altera cum delubro Neptuni qnquēnalibus inclyto ludis. Quintus ēt Curti⁹ meminit ludrici Iſthmiorū: qȯ ꝯuentu (ut ait) totius Græciæ celebraret.

DE IVSTIS

IVSTA ſunt ſacrificia mortuoꝝ. dicta qm̄ iure fiant. Ouidius de feralium die Hanc qa iuſta ferunt dixere feralia lucem. Idem Et dederat miſeris omnia iuſta rogis. Feſtus in deſcriptiōe Præcidaneæ agnæ mortuo iuſta facere interpretatur glebam obiicere. qȯ facere mos illis erat priuſq̄ nouas fruges guſtarent. Hec feralia inferiæq; & Exequiæ nominantur.

DE IVVENALIBVS

IVVENALES ludi fuerunt pro ſalute iuuenū inſtituti. Sicut Plebei ꝑ libertate plebis facti. Nero tradente Suetonio Iuuenales edidit ludos: qbus ſenes quoq; ꝯſulares anuſq; matronas recepit ad luſum. Refert Iulius Capitolinus Gordianū edidiſſe ludos Scænicos & Iuuenalia ꝑ quatriduū. De iis Sidonius apollinaris Iam famę Iuuenalibus peractis. Feſtus meminit de ſacris Iuuentutis.

que ut ait Iuuenibus inſtituta fuere.

DE LATINIS FERIIS

Supra de Feriis loquuti Latinas ferias e Conceptiuarum genere Macrobi. ſecuti eſſe diximus. hinc Varro Latinas ferias diem cõceptiunm appellat. Latinaſq; dici ait a Latinis populis qb⁹ ex albano monte e ſacris carnem petere cũ Romanis ius erat. harũ olim feriis quadrigę certabant in capitolio. Victorq; Abſinthium bibebat maioribus arbitratis ſanitaté honorifice dari. ut Varro alter latine linguæ Plinius credit Dionyſius halycarnaſeus Latinas fieri tradit Ioui latiali ab urbibus. 47. ferriq; in eas ab aliis caſeos, ab aliis lac, ab aliis agnos, uno aũt tauro ab oĩbus cõmuniter immolato ſtatuta; partem a quaq; urbe accipi quod pro omnib⁹ ſacrificetur. principatũq; ſacrorum a Romanis haberi.

DE LAVRENTALIBVS

LAVRENTALIA (uti Feſtorum traditor Feſtus enarrat) Laurentiæ Fauſtuli coniugis & Romuli Remiq; nutricis feſta fuere. Varro & ipſe feſtoru; enarrator Laurentinas ferias uocat a Laurentia q̃ Acca ẽt dicta fuerit nominatas. cui⁹ hic libuit carmen ponere ut Laurentalia ſcribẽdum eſſe oſtendam cum. u. litera in prima ſyllaba non Larẽtia & Larentalia ſicut Lactantii & Macrobii necnon Plutarchi uulgo impreſſi codices habent. apud quos ſane auctores uarie referuntur de Laurenta-

lium origine opiniones. Oui. qdem ſic ait Non ego te tantę nutrix Laurẽtia gẽtis Nec tacei ušas Fauſtule paup opes. Veſter honor ueniet cũ Laurẽtalia dici. Acceptus Geniis illa december hẽt.

DE LEMVRIIS

Porphyrio explicans illud oratianũ Nocturnos lemures portentaq; theſſala rides. ita ſcribit Lemures putant hoĩum eſſe poſt mortẽ uagantes umbras. dictos q̃ſi remures a Remo: cuius occiſi umbras frater Romulus placare cũ uellet Lemuria inſtituit hoc eſt Parẽtalia: q̃ mẽſe maio. p triduũ celebrabant ante additũ anno mẽſẽ Februarium. ob quã rem maio menſe nubere religio eſt. hãc Lemurio℞ originẽ ſcribit multis carminib⁹ Naſo. quo℞ hec in meo libello recitaſſe ſufficiat. Rit⁹ erit ueteris nocturna Lemuria ſacri. Inferias tacitis Manib⁹ illa dabũt. & mox ɗ Romulo lucemq; Lemuria dixit Illam, q̃ poſitis iuſta ferunt auis: Aſpera mutata eſt in lenem tpe lõgo Litera, q̃ toto noĩe prima fuit. Mox ẽt Lemures animas dixere ſilentũ. Hic ſenſus uerbi vis ea uocis erat.

DE LIBERALIBVS

Liberalia erant Liberi patris feſta quę a græcis dicunt Dionyſia. Neui⁹. Libera lingua loquamur ludis liberalib⁹. hoc Pompei⁹ Feſtus. q alibi quoq; huiuſcemodi ludos honorarios uocat. de iis Varro aliter. Liberalia inqt dicta qɗ p totum oppidũ eo die ſedent ſacerdotes Liberi anus hedera coronatę: cum libis & foculo pro emptore ſacrificãtes. Diuus Auguſtinus ex ſnia. M. Varro

nis refert ſacra Liberi in cōpitis Italiæ celebrata tanta licentia turpitudinis ut in eius honoré pudéda uirilia ét in ꝑpatulo colerenť ploſtellis im poſita. In Lanuuio oppido matronas honeſtiſſimas uirili membro ꝑ forū pompabil'r trāſuecto coronā oībus uidétib⁹ Sępe coactas impoſuiſſe.

DE LVCARIBVS

Traditu; eſt memorię a Pompeio Feſto quem haud iniuria hierographon hoc eſt ſacroꝶ ſcriptorem appellauerim: Lucaria feſta fuiſſe quę in luco Romani colebant: q permagnus intra mare & ſalariam ac tyberim fuit pro eo qđ uicti a Gallis fugientes e prœlio ſe in ipſo occultauerunt.

DE LVDIS

Sacrę celebritatis ludos eſſe. ſ. oſtédimus. nam ut ſacrificia & ferię atq; epulę ita Ludi feſtis diebus inſunt auctore Macrobio. Ludoꝶ celebrationes inqt Lactātius deoꝶ feſta ſunt. Siqde; ob natales eoꝶ uel tēploꝶ dedicatiōes ſunt ꝯſtituti. & primū uenatiōes Saturno. Ludi ſcenici Baccho. Circēſes Neptuno. Paulatim uero & ceteris deis ide; honor dari cœpit. ſinguliq; nominibus eoꝶ cōſecrati. Liuius & Valerius ludoꝶ cauſam inſtituédoꝶ peſtilentiā fuiſſe ſcribūt q̄ Sulpitio & Licinio ꝯſulib⁹ ita Romā afflixerat ut plus exqſito & nouo cultu religionis q̄ in humano ꝯſilio poſitum opis uidereť. Itaq; placandi celeſtis numinis gratia cōpoſitis carminib⁹ aures ꝑbuit, mox

iuuentus rudi atq; incompoſito motu corporum geſt⁹ adiecit accerſito ludio ſeu hiſtrióe ex ethruria q nouitate grata Romanorum oculos permulſit. Paulatim deinde ars ludicra ad Satyrarum perrexit modos.a qbus primus omniu; Poeta Liuius ad fabularum argumenta ſpectantiũ oculos & animos tráſtulit. Tantus ludorum paulatim Romanos cæpit amor rebus ex bono in peius ruentibus ut eos ſcribat Oroſius libere cõclamaſſe ſibi a Gothis nihil factum eſſe.nihil egiſſe Gothorum enſes atq; incẽdia ſi ꝯcederet ſpectare Circenſes quos & Romanos & magnos ludos alibi diximus appellatos.Oui. Megaleſia primos ludos fuiſſe ait. Sic & Liuius ut ibi dicem⁹.Horum p multa gñã de qbus uti ſupra ſic & infra ſuo loco ſermo fuerit.

DE LVPERCALIBVS

Lvpercalia teſte Oui. feſta erant Fauni q & Pan dicitur celebrata.xx.Klen. Martii Feſtus iunonis ferias eſſe ait quo die mulieres februabãtur ideſt purgabantur a lupercis pelle iunonis.q̃ ob cauſa; is quoq; dies februatus nominabatur Varro ſic Lupercalia inqt dicta ſunt qȏ in Lupercali ſacra Luperci faciũt.Rex cũ ferias menſtruis nonis Februariis dicit hũc diem februatũ appellat.Februum Sabini purgamentum.Et id noſtris in ſacris uerbum ſonat.Quod & Oui.docet pluribus rationibus in ſecũdo libro Faſtorum.Sunt igiť Lupcalia teſte Varrone a lupercali dicta Eſt aũt lupercal locus ubi Romulum & Remum lupa lactauit de quo Oui. Illa (de lupa loquitur)

loco nomẽ fecit.locus ille luperral Magna dati nutrix premia nomen habet.Quis uetat Arcadię dictos a monte Lupercos? Faunus in Arcadia tẽpla Lyceus habet.Nupta qd expectas ? nõ tu pallentibus herbis Nec prece nec magico carmine mater eris.Excipe fœcũdæ patiẽter uerbera dextræ.Iam ſocer optati nomen habebit aui.Quidã inueniunt referente Quintiliano q lupcalia treis partes orationis eſſe cõtendant luere p caprũ.ut Solitaurilia ex ſue oue & tauro.Sed hęc (ut ait) non tam ex tribus q̃ ex particulis trium coeunt. hęc a lupercis nudis.xv.Klen.Martii celebrabãtur:& (ut ſcribit Liuius) p iocum atq; laſciuiam lycęum Pana uenerantib⁹ ex Euandri inſtitutione.Propterea Vergil.ait Hinc exultantes Salios nudoſq; lupercos.Iuſtinus uidet oſtẽdere nudos cucurriſſe ad imitationem Panos : cuius ſimulachrum nudum eſſet caprina pelle amictum.Currebãt aũt hiſce pellibus obuios uerberantes. ad eaq; uerbera matronæ ſe ultro offerebant : exiſtimantes id ad fœcunditatem eſſe conducibile.ut Ouidii carmina ſupra a me citata oſtendũt.necnon Propertius ꝺ iis ſacris loquẽs Verbera pellitus ſetoſa mouebat arator Vnde lycens Fabius ſacra lupercus habet.Plutarchus aliã affert cauſam quare Luperci pellibus obuios cędebãt.quã tu ipſe in problematibus (ſi fuerit cordi) leges. Liuius lupercal ludicrũ in mõte palatino fuiſſe ait.ibi & hoc notandũ lupercal ἑνικῶς hoc eſt ſingulariter dictũ.Græce λύκαια ideſt Lycæa Lupcalia nominant. ꝺ Lupercalibus ſeu Februatis meminit et Plutarcus in uita Romuli.& Dionyſius

halycarnaſeus in p̃ antiq̃tatum romanaꝝ libro.

De lvstriis et lvstrico die

Lvstria dies erat Vulcano ſacer luſtrandis tubis: quaꝝ ipſe fuerit artifex: deputatus. Eſt aũt luſtrare expiare & purgare. vnde dies Luſtricus: quo infantes luſtrabant̃. eiſq̃ noĩa imponebãtur. de q̃ Feſtus & Macrobi⁹ ac Plutarchus. Et ad luſtria ut redeamus fiebãt illa. xiii. Klen. Iunii. docet Oui. dũ ait Maium mẽſeȝ deſcribẽs Proxima vulcani lux eſt qua luſtria dicunt Luſtrant̃ puræ quas facit ille tubæ. hęc illa quę Tubiluſtria Varro & Feſtus uocant. de q̃bus ſuo dicemus loco.

DE MATRALIBVS

Qui toties citandus mihi occurrit Pompeius Feſtus Matralia fuiſſe ſcribit matris matutę feſta. Eſt aũt Matuta dea: quę Ino & Leucothea dicta fuit. ut ſcripſimus in ope de cognominib⁹ deoꝝ. Idem q̃ Feſtus canit & Ouidius docens matralia Matutæ deæ fieri Iunio menſe in Circo maximo: & cauſas quare liba ruſtica ſumerentur: nec licebat ancillis ad ea ſacra accedere.

DE MATRONALIBVS

Calendis martiis mariti pro cõſeruatione cõiugii ſupplicabant. feſta hęc matronaꝝ ꝓpria fuere. vnde Matronalia appellata. hoc Acron ſuper illud oratianum Martiis celebs quid agam ca

lendis Quid uelint flores & acerra thuris Plena miraris poſituſq; carbo Ceſpite uiuo: Feſtus a matronis calendas martias celebrari prodit. qa eo die Iunonis Lucinę ædes coli cœpta ſit Ouidius duas huic cauſas addit uel ꝑpter fœcũditatem. nam tũc fœcundus ager pecoris. tũc hora creandi. uel q͛ illo die Sabinæ habito cõcilio in æde Iunonis ex Herſiliæ cõſilio progreſſæ in medias acies romanoꝶ & Sabinoꝶ diremerunt pugnas & generos ſoceris Soceros generis conſociarũt. Harum ultimam Plutarchus ſequit͛ ita ſcribens matronalia compoſiti belli monimentũ matronis tributa. Sane in hiſce Klendis munera fœminis mittebantur. Vnde Martialis eas Saturnalia mulierum appellat. Veſpaſianus tradente Suetonio Sicuti saturnalibus dabat viris apophoreta: ita fœminis Calendis Martii.

✤ DE MEDITRINALIBVS ✤

❡Meditrinalia auctore Varrone dies erat a medẽdo dictus. quod flamen Martialis dicebat hoc die ſolitum uinum uetus libaui & deguſtaui medicamenti cauſa. q͛ facere (ut ait) etiã ſolent nunc multi cũ dicant nouum uetus uinum bibo. nouo ueteri uino morbo medeor. Feſtus morem hunc Latinis populis fuiſſe teſtatur. & a medẽdo Meditrinã deã. ab eaq; Meditrinalia nomiuari.

✤ DE MEGALESIIS ✤

❡Megalesia ludi erant magnæ matris, dicta

a Græcis quod ex libris ſibyllinis accerſita ab Attalo rege Pergami prope murũ Megaleſion in tẽplo eius deæ inde educta Romã. auctores ſunt M. Varro & Pompeius Feſtus. ſcribit Liuius ex ſententia Valeri Antiatis hos ludos primos ſcœnicos extitiſſe Romę factos ꝑpter ædis deæ dedicationẽ. Ouidius quoq; Megaleſia primos ludos fuiſſe ait. & hac qdẽ cauſa qm̃ Illa deos peperit. magnæ ceſſere parenti. Principiumq; dati mater honoris habet. ſcribitq; celebrari ꝯſueuiſſe nonis Aprilibus. de ludis megaleſiis ita Iuuenalis Atq; a plebeis lõge megaleſia. & alibi Interea megaleſiacæ ſpectacula mappæ. Idæum ſolenne colunt. Gellius ſcribit Athenis Saturnalia ſe præſente cum uiris doctis celebrata multis quæſtionibus oppido oblectatoriis. quas inter hęc fuerit quam ob cauſam patitii megaleſiis mutitare ſoliti ſunt. Plebs Cerealibus. eamq; diſputatã fuiſſe cum aliis una. Sed quam ibi diſputatiõem haud referat. Eądem apud Ouidium lego Quod bene mutarit ſedem Berecynthia mater. uidelicet ex Phrygia Romã. Captant mutatis ſedibus omen idẽ hoc eſt mutua cõuiuia inter ſe exhibent. Mutant.n. ſedes cũ ex ꝯuiuiis ad diuerſa ꝯuiuia accedimus. ut hoc ſit illud qđ Gellius dixit mutitare. Sane Conuiuia id genus ſodalitates nuncupantur. quas Cato apud Ciceronem ſe quæſtore ait Sacris Idæis magnæ matris acceptis.

DE MEDIDIIS

¶Medidia Strabo ſacra apud Thraces fuiſſe

ſcribit ut Cotyttia. Policiauus hęc Bendidia uidelicet p b literā uocat. ſi exēplaria nō mētiunť.

✣ DE MVNICIPALIBVS ✣

¶Mvnicipalia Sexto Pompeio feſto auctore dicebanť ſacra: q̄ ab initio habuerūt ante ciuitatē Romanā acceptaȝ. q̄ obſuare eos uoluerūt Pontifices & eo more facere quo aſſuiſſent atiquitus.

✣ DE NEMEAEIS ✣

¶Nemeaea ſacra erāt quę (ut Strabo ait) in nemea ſylua fiebāt: quę eſt inter Cleonas & Philūtem. Lactatius Papinii interpres Nemeæa ſcribit fuiſſe unum ex quattuor primis Gręciæ certaminibus. quę Papinius p ordinem canat in. vi. thebaidos libro ea ſunt Olympia, Pythia, Iſthmia, Nemeæa. Olympia in honorem Pelopis cuius uictores oleaſtro. Pythia Apollinis cuiꝰ uictores lauro. Iſthmia Palemonis cuiꝰ uictores pinu. Nemeæa Archemori cuiꝰ uictores apio coronabāť.

✣ DE NEPTVNALIBVS ✣

¶Neptvnalia (ut apud Varronem habeť) a Neptuno cognominanť. namq; eius erant feriæ.

✣ DE NOVENDIALIBVS ✣

¶Novendiale ſacrificiū erat: qđ teſte Porphyrione mortuis fiebat nona die q̄ ſepulti fuiſſent.

tradit autẽ hoc Porphyrio illud explicans oratianũ Neq; in ſepulchris pauperũ prudens anus Nouendiales diſſipare pulueres. Seruius quod Porphyrio ſacrificiũ: ludos uocat. Feſtus uero ferias a numero dierũ dictas. Liuius nouẽdiale ſacrum fuiſſe ſcribit quãdo pluuiſſe lapidibus nunciatum fuiſſet. agebantur. n. feriæ (ut ait) per nouẽ dies. Omitto ſacri originem. eam. n. apud ipſum lib. i. ab vrbe ꝯdita tu ipſe lectitare poteris: ſi placebit.

DE NVNDINIS

NVNDINAE quę ſint diximus in enarratione feriarum. ex ſententia Macrobii: cui Pompeius Feſtus ſuffragatur. Itẽ Plutarchus necnon Plinius tradens comitia nundinis haberi non licuiſſe ne plebs ruſtica auocaret urbem reuiſitãs iis addimus Graium Lucinianum ſcribere tradente Macrobio Iouis ferias eſſe. Plutarchus nũdinas Saturno ꝯſecratas ait. Addamus & illud quoq; vngues reſecare tacenti atq; a digito indice multorum pecuniæ religionem eſſe ut inquit Plinius. Inuenitur Nundina in numero ſingulari pro dea Romanorum a nono naſcẽtium die nuncupata: qui luſtricus dicitur Macrobio auctore.

DE OLYMPIIS

OLYMPIA ludos Hercules in Pelopis materni aui honorem edidit, ut Solinus, ut Diodorus teſtis eſt Ioui patri dedicauit. poſtea intermiſſum inſtaurauit Iphitus ab eoq; prima olympias nu

meratur, & hiſtoria de temporib⁹ uera creditur. prius.n.ut cuiq; uiſum eſt diuerſas ſententias protulerunt quemadmodũ Solinus idẽ & Euſebius Ceſarienſis memoriæ tradiderũt. Strabo Olympiam Piſæ in Arcadia partem eſſe ait: ubi ludi Olympici ſemp agebant. Ex quo ludos olympicos dictos exiſtimem. Namq; olympii Iouis aliunde eſt nomen, ſi credim⁹ Diodoro. Is.n. tradit Iouem olympiũ appellatũ fuiſſe ab olympo pſẽcto, a quo eruditus & ad uirtutem inſtitutus fuit. Fiebant aũt ii ludi quatuor annis ĩ medio expletis, ut ſcribit Sudas & Euſebius. De illis ſane Maro intellegit inqens ſeu qs olympiacæ miratus prælia palmæ Paſcit ęquos. Eoſdẽ ẽt per alpheũ fluuiũ ſignat paulo ante carmen citatũ, dum ait Cuncta mihi alpheũ linquens lucoſq; Molorchi curſibus & crudo decernens gręcia ceſtu. Piſa.n. Eliorũ oppidum ubi olympici ludi fiebant pfluẽtem amnẽ Alphęum habet teſte Plinio. vnde alibi poeta idem Aut alphea rotis prælabi flumina Piſę. Et Iouis in luco currus agitare uolantes. nã & currib⁹ certabat & ibi Iouis olympii delubrũ certamine gymnico & ſingulari ſanctitate uł dei ipſius, Phidiæ opere, ſimulachro nobiliſſimũ teſte Pomponio Mela fuit: quinetiã græciæ faſtos complexum, ut ait Plinius Apud quem alibi hoc quoq; eſt legere Olympiæ uictoribus ſtatuas dicari ſolitum eſſe, alibi eoſdeʒ Oleaſtro coronari. alibi Euthymum Pyctam ſemp Olympiæ uictorem: & ſemel fuiſſe uictuʒ. Hoc unum fuit ex quatuor primis græcie certaminibus ut affatim diximus in Nemieis. Sed qm̃ ſupra de olympiade

fecimus obiter mentionem, haud ab re fuerit ali/qua cognitu haud indigna (ni fallor) de illa hic tradere. Seruius honor. exponens illud ver/gilianum in primo Aen. libro veniet luſtris labē/tibus ætas luſtris qnquenniis interpretatur. dein de ſic infert ad literam bene olympiadibus com putat tempora. qbus qdem uerbis nōnulli exiſti/mant Seruiū ſentire luſtruȝ & Olympiada idem ſpatium cōtinere. Quod ſi eſt, Seruio & Seruium ſecutis tam græci q̄ noſtri refragant̄ opinatiſſimi auctores & primo Dionyſius halycarnaſ. libro primo antiqtatū Romanaꝝ dum' ait Ducētos & quadraginta quatuor annos cōficere unam & ſe/xaginta olympiadas. deinde Euſebi⁹. Is. n. lib. x. cap. tertio de prep. euang. Olympiadi quadien/nium attribui auctor eſt. Ex noſtris Solinus capi te ſecūdo memorabiliū ſcribit ſingulis olympia dibus quaternos annos imputari. Idem Cenſori nus ad cereliuȝ docet iis uerbis Quatuor annoꝝ circuitus: quos Olympiadas uocant oſtendit etiam ſi alii mēdoſum eius codicē dicant idem & Paulus oroſius libro hiſtoriaꝝ ad Auguſtinuȝ ſecūdo ſcribens Olympiadem qnto anno qua/tuor interiectis ſolitam exerceri. non. n. olympia dem qnq; annos continere inqt ſed exerceri ſoli/tam poſt quatuor annos qnto ſtatim ineunte. ut una olympias quatuor tantū exactos annos ha/beat nec plures. Sane idem qd̄ Oroſius Sudas in collectaneis Euſebius ēt ī chronico hoc ē tēpoꝝ breuiario tradit. eius hęc uerba. Elii agūt qnquē/nale certamen quatuor annis in medio expletis, in qbus principes anni cōſtituunt̄ quatuor: quaȝ

Olympias & Luſtrum co/ntinētur .4. an̄os

olympiadem Iphitus Praxonidis ſiue hemonis primus ɔſtituit. Quid? qđ Ouidius ét demõſtrat idem eo uerſu: q in quarto libro de ponto ſic legitur In ſcythia nobis qnquénis olympias acta eſt: nam ſi olympiadem ſciuiſſet eſſe qnq; annoꝝ ſpacium, nũq̃ (arbitror) qnquennis dixiſſet, ſed ꝓtulit qnquénis olympias eo modo q̃ annũ tredecim aut quatuordecim aut pluriũ menſiũ dicere interdum ſolemus. Neq; me hercule Martialis lib. epigrãmatũ quarto. Vt q prima nouo ſignet qnquénia luſtro Impleat inumeras Brutus olympiadas. Neq; Auſo. gallus Fors erit ut luſtrum cũ ſe cumulauerit illis ɔfecti Proculus ſignet olympiadem: luſtrũ & olympiadem indifferéter poſuere. ut tot olympias quot luſtrũ habeat annos. nũq̃. n. hoc Martialis nũq̃ Auſonii carmen dicet.

DE OPALIBVS

¶ Opalia dicebantur dies feſti: qbus Opi deæ ſupplicabaẗ. ut Pompei feſti ſunt uerba. Macrobius Saturnalia & Opalia eodem pariter menſe q ſit december celebrata fuiſſe ait. qm̃ Opem Saturni eſſe coniugem credidere. quę cum Saturno una fruges fructuſq; omneis inuenerit. Eodé ménſe Saturni feſta atq; opalia Opis ferias. ſic. n. uocat fuiſſe, docet etiam. M. Varro ſcribens opalia tertio poſt Saturnalia celebrari die.

DE OPESIVIS

¶ M. Varro idemq in antioquoꝝ ſacrificiis me

morandis cum Ouidio & Feſto decertat: ii nãq tres ſacrarum celebritatum quæ olim antiqs erant frequentius meminere: auctor eſt Opemſiuá dici diem a dea Opeconſiua: cuius in regia ſacrariũ. quod ideo actum ut eo præter uirgines ueſtales & ſacerdotem publicum introeat nemo. Is cum eat ſuffibulum haud habeat. ſcriptum id dicitur ut a ſuffiendo ſubligaculum.

DE ORGIIS

ORGIA apud grecos ſacra Bacchi ſeu Dionyſii fuerunt. vnde Bacchanalia & Dionyſia nominantur. Diodorus ſiculus orgia modo ex Aegypto a græcis tranſlata. modo a Dionyſio inſtituta ſcribit. Lactantius quoq Statii interpres exponens illud Et thebana metu iuratus ĩ orgia Ganges Orgia Liberi ſacra eſſe ſcribit quę ab Indis coli Statius dicat poſtq̃ adeo ſupati fuerũt. Seruius Orgia a Græcis ſacra omnia uocari teſtatur Sicut apud Latinos Cerimonias. abuſiue aũt orgia Liberi ſacra uocitari ἀπὸ τῆς ὀργῆς .i. a furore. ſiue ἀπὸ τῶν ὀρῶν hoc eſt a montibus ſcribit hoc Seruius qñ Maronis illud interpretaꝰ Bacchatur qualis commotis excita ſacris Thyas ubi audito ſtimulant Trieterica Baccho Orgia. nocturnuſq uocat clamore Cytheron. Alio Græci nomine dicunt Nyctelia qa noctu fiebant. νὺξ enim τὴν νύκτα τὸν noctem ſignificat.

DE ORPHAEIS SIVE ORPHICIS

Diodorus ſiculus quẽ paulo ante citaui auctor

eſt Orpheũ ingenio & eruditione pſtantẽ Orgia Liberi ſacra pcepiſſe. ad eaq; nõnulla addidiſſe. proptereaq; cõpertas a Libero cerimonias a poſteris Orphea nominatũ fuiſſe. Strabo Orphica uocat Strabo inq̃ latinitate Donatus. ſcribitq; ea apud Thraces initiũ habuiſſe. Lactãtius firmian⁹ tradit Orphica eſſe Liberi pr̃is ſacra. Orphicaq; appellata ab Orpheo: q ea primus in Græciam duxit: primuſq; celebrauit in Cytherone Boeotię monte ubi Liber natus eſt proximo.

✠ DE OSCHOPHORIIS ✠

¶OSCHOPHORIA teſte Plutarcho ſolẽnitas fuit apud Athenienſes nonis Iuliis in honorẽ Apollinis a Theſeo nota. Legumina illis elixabãt ſimul q; deguſtabãt. Quinetiam Ireſionẽ hoc eſt ramũ oleæ lana coronatum circumferebant. vnde & Oſchophoria nominata. ὄσχον enim ramum & φορέω fero ſignificat.

✠ DE PAGANALIBVS ✠

¶PAGANALIA cõceptiuas ferias eſſe ſm Macrobii ſententia ſupra de feriis loquuti oſtẽdimus. eis addanť modo quę Varro ſcribit in hũc prope modum. Paganalia ſunt feriæ alicuius pagi. & mox Paganalia inquit ſunt feriæ eiuſdẽ agriculturæ cauſa ſuſceptæ, ut haberent in agris omnes pagos. Vnde Paganicæ dictæ. Dionyſius halycarnaſeus aliter quod ipſe legas lib. iiii. antiquitatum Romanarum.

✠ DE PALILIBVS ✠

¶ PALILIA dicta a pale, qđ ei Deæ feriæ fuerint ut Varro tradit. Apud Pompeium feſtum ſic ad literam legit̃ Pales dicebat̃ dea paſtoꝝ cuius feſta Palilia uocabant̃, uel (ut alii uolũt) dicta parilia qm̃ pro partu pecoris eidẽ ſacra fiebãt. Sed alibi idem quoq; ait Parilibus Romulus urbem condidit quẽ diem feſtum ꝑcipue habebant Minores, hanc ſniam ſequutus Solinus & urbis natalem hanc diem fuiſſe demonſtrat, & parilia nominat uidelicet p r literam, Sed de partu. Eſſeq; urbis natalem Parilia ex hoc facile oſtẽdit ait qđ in eis nulla hoſtia mactabat̃ ut dies ille sãguinis eſſet purus, erat aũt Aprilis uigeſimus ut Solinus & Plutarchus atq; Ouidius teſtant̃, quorum ſane Plutarchus non natali romano paſtoralem celebritatẽ Palilia agitata ſcribit ſed pridie illius natalis. Nam Plutarchus Palilia uocat, ſic & Ouidius Palilia, a Pale docẽs quemadmodũ eo die Romani in Palis deæ honorem accenſis ſtramẽtis ignem agreſti more tranſiliebant: rem antiquitus actam dum Roma eſt cõdita agentes: quo quidem tpe & pecus & coloni per ignem ſaltarint tuguriis ardentibus quæ domini ſedem mutãtis cremauerant. Ad ritus igitur ſupra enarratos refertur Propertii illud Annuaq; accenſo celebrare Parilia fœno, necnõ Perſii. nam & is ait Fumoſa parilia fœno. Ad illud aũt quod diximus eſſe natalem urbis referunt̃ ea quę Suetonius tranquillus ſcribit de Caio Cæſare decretum inqt ut dies quo cœpiſſet imperiũ Palilia uocaretur uelut ar-

gumentum rurſus conditæ urbis. Apud Diony-
ſium halycarnaſeuȝ in primo antiquitatum lib.
impreſſorum arbitror uitio perperam pro Pari-
lia Parentalia legitur.

✢ DE PALATIARI ✢

❡Palatiar (ut ſcribit Pompeiꝰ feſtus ille quo ſacrificioꝝ huiuſcemodi magis meminit nemo) ſacrificiũ fuit: qđ Rome fiebat in mõte palatino.

✢ DE PANICVLARI ✢

❡Panicularis (ut eiuſdem Feſti teſtimonio utar) dies erat in q̃ diis oībꝰ cõmuniter ſacrifica baſ. hũc ſupra Cõmunicariũ diximus appellari.

✢ De panioniis et panboeotiis ✢

❡Panionia Strabone auctore ſacrificium fuit: qđ uniuerſa Ionia Neptuno Heliconio operabaſ. dicta Panionia eo modo quo Panboeotia. Idem auctor ſcribit fuiſſe ſacra: q̃ Palladi apud Coroneam urbem tota Boeotia ꝯcurrẽte celebrabanſ.

✢ DE PANATHANEIS ✢

❡Plutarchus auctor eſt Panathenea Mineruæ feſtum fuiſſe qđ Theſeus cõmunẽ celebritatem decreuit. Vnde & nomẽ. Siqdem παν omne. & αθηνα mineruam ſignificat. Nõnulli ſunt ſcribente Hyginio: qui uelint Erichthonium inueniſſe Pana-

thenea, & ipſum quadrigis cucurriſſe. pro q̄bus factis inter ſidera ſit collocatus: q Heniochus.i. Auriga uocetur. Sudas primum ab Erichthonio deinde a Theſeo inſtituta ait. in iis que pueros tantum certaſſe & uictorem olea coronatum. De hac feſtiuitate ſic ait Euſebius chronographus Agon gymnicus qué panatheon uocát Athenis actus. Scribit Thucydides Hiparcum fuiſſe occiſum ab Hormodio & Ariſtogitone tyrannidicis dum pompa magnorum Panatheneorum ordinatur ab Hippia. Iſocrates (q̄ꝺ Cato meminit apud Ciceronem) anno quarto & nonageſimo ætatis librū ſcripſit q Panathenaicus inſcribitur hoc eſt in quo Panathenea Athenienſiūq; feſtiuitates explicabāt.

DE PARENTALIBVS

PARENTALIA dicuntur omnia ſacrificia quę mortuis fiunt. Vnde parentare ſacra mortuis facere. hęc Iuſta Feraliaq; & Inferiæ atq; Exequie q̄uis quidam ſeparent appellantur. Parentalia deſcribit Ouidius dum inq̄t Eſt honor & tumulis animas placare p̄ernas Paruaq; in extructas munera ferre pyras. Mendum eſt apud Dionyſium halycarnaſ. in libro. j. antiq̄tatum Parilia deſcribentem. ibi. n. parentalia pro parilia legitur. cum hęc ſacra maxime differant.

DE PENETRALI

PENETRALE ſacrificium auctore Pompeio Feſto dicebatur quod in interiori parte conficieba-

tur. Vnde & nomen. Penetrare. n. (ut Idem alibi ait) eſt penitus. i. intrinſecus intrare. Et penetra- lia quę in intimis ſunt partibus. Vergilius Aeter- numq; adytis effert penetralibus ignē. Idem alio in loco Feſtus penetralia ſcribit eſſe Penatium deorum Sacraria. Alibi quoq; meminit dei pe- netralis: qui ſit Herceus Iupiter: quem intra con- ſeptum domus colebant.

❧ DE PISCATORIIS LVDIS ❧

¶ Idem q mihi ad omnia præſto eſt Pompeius Feſtus tradit Piſcatorios ludos fuiſſe: q pro pi- ſcantium quæſtu fiebant.

❧ DE PYTHIIS ❧

¶ PYTHIA ludos fuiſſe in honorē Apollinis: ap- pellatoſq; a Pythone ſerpēte quē de^9 mſ̄tis uul- neribus exhauſta pene pharetra ꝯfecerit adeo uel Ouidii carmine notū ē ut mihi rē plurib^9 conāti oſtēdere oratianū illud dici queat Oib^9 & lippis notū & tonſoribus hoc eſt. Sed Strabo ēt de Py- thiis certamine eq̄ſtri ac gymnico facit mētionē.

❧ DE POPVLIFVGIIS ❧

¶ POPVLIFVGIA dies nominatus uidetur: qđ eo die populus Romanus menſe Iunio repente fu- gerit. non multo. n. poſt hic dies q̄ deceſſus Gal- lorū ex urbe populi ut Ficuleates ac Fidenates & ſinitimi alii contra nos iurauerunt. Scribit hoc

M. Varro antiqtatis diligentiſſimus obſeruator. Populifugiorum Macrobius quoq; meminit.

DE LVDIS PLEBEIS

¶ Plebei ludi Sæpe nominanť a Liuio. Eqdem ludos plebeios apud Aſconium Pedianuꝫ fuiſſe comperio illos: quos exactis regibus ꝓ libertate plebis fecere. uel ꝓ reconciliatiōe plebis poſt ſeceſſionem in auentinū ut Aſconius: ut Liuius aliter. Plebs enim tradente Liuio bis a Patribus ſeceſſit ſemper in ſacrum montem trans Anienem tria millia paſſuum ab urbe. primuꝫ. A. Verginio T. Vetuſio Conſulibus. iterum ſub Decemuiris.

DE PORTVNALIBVS

¶ Vir doctiſſimus undecūq; Varro (ut Terentiani utar endecaſyllabo) ſcribit Portunalia a Portuno dicta. cui eo die ī portu tyberino facta ędes & feriæ inſtitutæ. Portunus deus a Latinis. a græcis Palemon uocatur. de quo affatim diximus in libro quē inſcripſimus de cognominibus deoꝝ: & eo qdem loco ubi marini dei enarrantur.

DE PROTERVIA

¶ Proterviam deſcripturus quo potius quam Macrobii teſtimonio utar? cū inter claſſicos latinæ linguæ auctores ſiue doctrina ſiue eloquentia placeat maxime habeatur. Is eniꝫ hęc digniſſima memoratu de Proteruia memorię tradidit.

Sacriſiciũ apud veteres fuit quod uocabať Pro-
teruia. In eo mos erat ſi quid ex epulis ſuperfuiſ-
ſet igni cõburereť. hinc Catonis iocus. nãq; Albi
dium quendam qui ſua bona comediſſet & no-
uiſſime domũ quę ei reliqua erat incẽdio amiſiſ-
ſet proteruiam feciſſe dicebat quod comeſſe non
poterat id combuſſiſſe.

❧ DE POPVLARIBVS ❧

¶Popvlaria ſacra Labeo ſcribit eẽ quę omnes
ciues faciunt. nec certis familiis ſunt attributa ut
Fornacalia Parilia Lararia.

❧ DE PVBLICIS SACRIS ❧

¶Pvblica ſacra quę ſint ſupra diximus ex ſnĩa
Pompei Feſti ĩ epiſtola ſeu ꝓhœmio huius opu-
ſculi. Illis in præſentia hęc accedãt. Sacra publi-
ca dicta fuiſſe ſacra bonę deæ qm̃ id pro populo
ſacrificium agebať. de quo ita Cicero ſcribat. Sa-
criſicium bonæ deæ fit per uirgines ueſtales. fit ꝑ
populo romano. fit in ea domo quę eſt in impe-
rio. fit incredibili cerimonia. De iis intellegit Iu-
uenalis dum inquit Atq; utinam ritus veteres &
publica ſaltem Iis intacta malis agerẽtur ſacra.
Sed omnes Nouerunt Mauri atq; Indi quę pſal-
tria penem Maiorem q̃ ſint duo Cæſaris antica-
tones Illuc teſticuli ſibi conſcius vnde fugit mus
Intulerit, ubi uelari pictura iubetur Quęcũq; alte-
rius ſexus imitata figuram eſt. De iis Suetonius
tradens Clodium inter publicas cerimonias pe-

Sacra bone dee

Juvenalis,

netraſſe ad Pompeiam uxorem Cæſaris muliebri ueſte. Sed qđ modo Iuuenalis oſtendit in ſacris bonæ deæ maſculoꝝ quoq; picturas animalium quę ibi fuiſſent ꝑtegi ſolitas ſignificās multo magis abeſſe debere uiros: docet ēt Seneca in epl'a ſeptima & nonageſima ad Lucilium cuius uerba tu ipſe legere poteris. Mihi ſufficiat auctorem & locū oſtēdiſſe: ubi queras. Quinetiaꝫ Cicero poſt ea quę pauloante citaui infert qđ uiris ſcire non licet ne qdem nomen bonæ deæ. Cui Propertius aſtipulatur ſcribens nulli uiro ſacra huiuſce deæ impune pateſacta unq̄ fuiſſe. qm̄ ſubito q uiderit luat pœnas. Id qđ ēt & tu ipe lectitare poteris in elegia quę ſit antepenultima quarti libri. Quidaꝫ auctore Macrobio bonā deam eſſe Medeam putant qđ templū eius uirum introire nō liceat ꝑꝑ iniuriam quam ab ingrato uiro Iaſone paſſa eſt. Apud græcos θεὸν γυναικεία dicit'. quā Varro Fauni filiam tradidit adeo pudicam ut extra γυναικωνῖτιν hoc eſt locū ubi mulieres uerſant' nūq̄ ſit egreſſa. nec eius nomen in publico fuerit auditū. nec uirum unq̄ uiderit. uel a uiro uiſa ſit. propter quod neq; uir eius templum ingreditur.

De qvinqvatriis vel qvinqvatribvs.

¶ Ouidius poeta (ut Seneca & Lactantius uocant) ingenioſus. ut ego ſoleo dicere ipſum ingeniuꝫ Quinquatria fuiſſe docet feſta Mineruæ quę martio menſe fierent. dicta a numero dierū. quarum prima ſanguine uacabat. nec fas concurrere ferro. Cauſa quod eſt illa nata Minerua die. Alte

ra treſq; ſuper ſtrata celebrantur harena. Enſibus exertis bellica læta dea eſt. Verũ ingeniis eadem præeſt ipſius Ouidii teſtimonio: qui mox dicat Pallada nunc pueri lætæq; ornate puellæ. Qui bene placarit Pallada: doct⁹ erit. & ſubdit Mille dea eſt operũ. certe dea carminis illa eſt. hinc Satyricum illud Eloquiuʒ ac famam Demoſthenis aut Ciceronis Incipit optare. & totis quinquatrĩbus optat. Quiſquis adhuc uno partam colit aſſe Mineruam. Auguſtus Cæſar in quadam ad Tyberiũ epiſtola ſe quinquatrus ſatis iucunde egiſſe. luſiſſe enim totos dies forumq; aleatorium calefeciſſe teſtatur. ut ſi noſtri ſæculi Principes ſacris diebus etiam ipſi ludunt non faciant ſine magni uiri exemplo. Sed cur tantum uitia. cur non eius uirtutes etiam imitantur? Pompeius Feſtus (neq; enim hoc mihi quinquatria explicanti omittendum fuit) auctor eſt Quinquatrum eſſe tantum feſtiuum diem. Sed age illius uerba referantur. Quinquatrus inquit feſtiuus dies. dictus quod poſt diem quintum celebrareť ut triatrus & ſexatrus & ſeptenatrus/& decenatrus uel decumatrus. Idem ſcribit &. M. Varro in ſecundo libro de lingua latina. Veruʒ enim uero apud Feſtum quem tradere pauloante dixi quinquatrum dumtaxat diem feſtiuum eſſe alibi ſic legitur. Minuſculæ quinquatrũs appellabantur idũs Iuniæ, quod is dies feſtus erat tibiciniuʒ qui Mineruam colebant. Quinquatrus proprie dies feſtus erat Mineruæ martio menſe. Ergo duo fuere Quinquatria. quod & Ouidius canit altera. xv. Calen. Aprilis, altera idibus Iunii.

DE QVIRINALIBVS

Traditum eſt memoriæ apud Varronez Quirinalia a Quirino dici, qd huic deo feriæ eſſent & eoꝝ hominum q ſuis fornacalibus non fuerũt feriati. Feſtus addit eadem ſacra Stultoruz ferias appellari. cauſaz Plutarchus refert qa hũc diem illis aſſignauerunt q cuius eſſent tribus ignorauere. uel iis q nõ ut alii tributim Fornacalibus rem diuinam fecerunt aliquo modo impediti uel qd diem ignoraſſent hoc tempore illius feſti recuperandi poteſtas data eſſet. ut hoc ſit quod Varro ait a nobis ſupra citatum Quirinalia eſſe eoꝝ hominũ q fornacalibus ſuis nõ fuerunt feriati. Ouidius quoq; cauſam reddit quamobrem Quirinalia ſtultoꝝ feſta dicerent. & eam qdez quę primũ a Plutarcho reddit. Id quoq; docens Quirinum Romulum eſſe Siue qd haſta curis priſcis eſt dicta Sabinis. Seu qa Romanis iunxerat ille Cures Siue ſuo regni nomen poſuere Quirites Multaq; romulea bella peracta manu. Fuerunt aũt Quirinalia (ut docet Ouidius). XII. Klen. Martii.

DE REGIFVGIO

Regifugium (ſicuti legit apud Pompeium Feſtum) ſacrum dicebãt: quo die Rex Tarqnius fugit e Roma. Sed cur magis regifugiũ q̃ Tyrannifugiũ aut Tarquinifugium? arbitror qa regum nomen alibi magnum: Rome inuiſum & (ut ait Liuius) intollerabile fuit. Eiectus eſt aũt Tarquinius cũ filiis. VI. Klen. Aprilis anno ſui regni qn

to & uigeſimo: ab urbe condita. CCXLIIII. Sactũ tñ ꝓ fuga fiebat. VI. Klẽ. Iunii. ut docet Ouidius.

❧ DE ROBIGALIBVS ❧

¶Ille cuius teſtimonio neq; me hercule inuitus toties utor Pompeius feſtus auctor eſt Robigalia diem fuiſſe feſtum. VII. Klen. Maias quo Rubigo deo: quẽ putabãt robiginẽ auertere: ſacrificabãt. Sed &. M. Varro idem ſignificat ita ſcribens Robigalia a Robigo deo feſta ſm ſegetes. Deo huic ſacrificabatᷓ ne rubigo ſegetem occuparet. Alibi quoq; idem Robigũ tradit vnũ eſſe ex. XII. deis Conſentibus agricolarũq; ducibus: quo ꝓpitio fruges & arbores robigo non corrũpit. Itaq; Robigo feriȩ Robigalia. A. Gellius Rubigi meminit dei quẽ placari oporteat ut mala a frugibus natis amoueantur. Ouidius etſi non nominat Robigalia tñ deſcribit inquiens Aprili menſe flamminem rubiginis auertẽdæ cauſa. in Robiginis deæ templo focis thure uinoq; elatis ouem & canem mactaſſe. q tñ prius deam ita ꝓcatus fuerit Aſpera rubigo parcas cerealibus herbis Et tremat in ſumma leue cacumen humo. Tu ſata ſyderibus cæli nutrita ſecundi Creſcere dum fiant falcibus apta ſenas. Vis tua non leuis eſt. quȩ tu frumenta notaſti Mœſtus ĩ amiſſis illa colonus habet. Nec uenti tantum Cereri nocuere nec hymbres Nec ſic marmoreo pallet aduſta gelu. Quantũ ſi culmos Titan incalfacit udos. Tũc locus eſt iræ diua timenda tuæ. Parce precor ſcabraſq; manus a meſſibus aufer Ne ue noce cultis. poſſe nocere ſat

eſt. Ne teneras ſegetes ſed durum amplectere ferrum. Ex iis uerbis ſatis ſuperq; ſatis patere arbitror Robiginem ſiue Rubiginem. utrūq;. n. dicitur eſſe tum deam tum vitiū quo Culmi pereūt. ut Seruii honorati uerbis utar Maronis illud interpretātis ut mala culmos Eſſet robigo ſegniſq; horreret in aruis.

DE SATVRNALIBVS

De ſatvrnalibvs Varro ita ſcribit Saturnalia à Saturno dicta. qd eo die feriæ eius. Macrobius multis & ſparſim Saturnalia deſcribit: quę paucis vnū in locum nos ita congeſſimus. Saturno in Italia mortuo Ianus cu; ara ſimul ſacra inſtituit Saturnalia nominata. Alii a ſociis Herculis q ab Hiſpania in Latio remanſerunt. Alii a Pelaſgis q venere in Latium ſuis a ſedibus pulſi Saturnalia inſtituta fuiſſe tradunt. Lucius Accius in græcia hoc ſolenne incœpiſſe ait Cronia nuncupata. Sunt q Rome primū regnante Tullo Hoſtilio cœpiſſe ſcribant uno tantū die hoc eſt. xiiii. Klen. Ianuarii celebrata. Sed poſtea in triduum duobus a Cæſare adiectis propagata. Inde in ſeptimum diem extēta addita Sigillarium celebritate: quę dies eos feriatos tātū facit eſſe nō feſtos omneis. Sane bellū Saturnalibus ſūmere nefas habitū. Pœnas a nocente exigere piaculare fuit. Seruis ſumma licentia permittebat. Cum dominis diſcumbebant. qd Saturno regnante nōdum quiſq̄ ſeruitio uel libertate diſcriminabat. hęc ex Macrobio. Domitius Caldarin9 Martialis illud

enarrans Qui uenit botulus medio de tẽpe brumæ Saturni ſeptem uenerat ante dies tradit Saturnalia primũ uno deinde tribus celebrata diebus, poſtea cum mittenda munera eſſent in ſeptem creuiſſe. Sed ex quo numero quinq; tantũ feſti haberentur, ut hoc ſit Macrobii illud a nobis ſupra relatum celebritatem Sigillarium facere dies illos ſeptem: Saturnalium feriatos eſſe non feſtos omnes. hinc eſt quod alibi Martialis quinq; dies Saturnalibus præbet Omnia miſiſti mihi Saturnalibus Vmber Munera, contulerant quę tibi quinq; dies. & alibi de Flagris Ludite laſciui ſed tantum ludite ſerui. Hęc ſignata mihi quinq; diebus erũt. Idem At iam Saturni quinq; fuere dies. De Saturnalium ritu poeta idem cum alibi tum in eo epigrammate aliqua Syntheſibus dum gaudet eques dominuſq; ſenatus Dũq; decent noſtrum pilea ſumpta Iouem. Nec timet ædilem moto ſpectare fritillo Cum uideat gelidos iaz ꝑpe uerna lacus Diuitis alternas & pauperis accipe ſortes Præmia conuiuæ det ſua quiſq; ſuo. Et quamq̃ de Saturnalium origine ea quę ex Macrobio diximus ſufficere poterant tamen & illud addemus quod ſcribit Liuius. A. Sempronio &. M. Minutio conſulibus ædem Saturno dedicatam, & Saturnalia inſtituta fuiſſe.

DE SIGILLARIBVS

SIGILLARIA non ſunt munera quę Saturnalibus mittebantur ut qdam credunt. ſed celebritas addita Saturnalibus ut paulo ante in Saturnaliũ

enarratione ſm Macrobii ſententiam demõſtrauimus. Munera.n. Sigillaritia ſicut a Saturnalibꝰ ſaturnalitia nominanť. Spartianꝰ ſaturnalitia & ſigillaritia frequēter amicis inopinantibus miſit Hadrianus imperator: & ab iis libēter accæpit: & alia inuicem dedit. Verum ad ſigillaria ut redeamus parua illis ſimulachra diebus fingebanť ac uenalia parabanť quę homines pro ſuis capitibus in ſacelluȝ Ditis aræ Saturni cohærens ab Hercule q̄dem docti offerebant. Olim.n.cū Ditem ac Saturnum humanis capitibus placarent Herculem ferūt cuȝ Gerionis pecore per Italiam reuertētem ſuaſiſſe illis ut fauſtis ſacrificiis infauſta mutarent. inferentes Diti non hominum capita ſed oſcilla ad humanaȝ effigiem arte ſimulata. ut ſcribit Macrobius. Oſcilla ēt q̄cūqȝ illa fuerint ſuſpendebanť Baccho teſte Vergilio in georg.

DE SECVLARIBVS LVDIS

¶ Secvlares ludi (ut eſt apud Feſtū) a Romanis fiebant poſt centū annos. q̄m ſeculum in centum extendi annos exiſtimabant. eoꝝ origo Valerio maximo auctore a Valeſio Sabino fuit. nigris hoſtiis Diti & Proſerpinæ immolatis. poſitiſqȝ lectiſterniis tribus ꝯtinuis noctibus. q̄a totidem ſibi filii periculo liberati fuerant in Tarenti Martii campi loco. vnde Tarentini appellati dicente Auſonio Gallo Trina tarentino celebrata trinoctia ludo. M. Varro ex libris Sibyllinis eos ludos habuiſſe origineȝ tradit. qđ Roma cū multis portentis uexareť q̄ndecemuiri eos adire iuſſi

renunciauerunt ut Diti ac Proſerpinæ ludi Tarẽtini in Campo martio fierent tribus noctibus & hoſtiæ furuæ immolarent. Ad hanc ex libris Sybillinis renunciationẽ arbitor illud Oratii in ſeculari carmine referendum Date quæ præcamur Tempore ſacro. Quod Sybillini monuere uerſus. Citati modo auctores Varro & Valerius nõ niſi de noctibus & Dite ac Proſerpina meminerunt. Forſitan prius nocte deinde factum ut totidem dieb⁹ celebrarent. aut qa nox ut prior diem ducit. nec ſolũ Diti atq; Proſerpinæ ſed aliis fierent. neq; modo in Campo martio uerum etiam in Capitolio. Vt enim Acron ait Centeſimodecimo anno in Capitolio a pueris & puellis impuberib⁹ cantabat. Et Oratius ſeculare carmen ſcribens principium ſumpſit ab Apolline & Diana Phœbe ſiluarũq; potens Diana. qa ipſum in honore Solis habebat & Lunæ. Sed de hoꝶ ludoꝶ ritu multa & copioſe & eleganter: quem legas: in Miſcellaneis Angelus Policianus. Quod autem Acron dixit pauloante centeſimo undecimo anno cani ſolitu; ſequitur Oratium: qui ait Certus undenos decies per annos Orbis ut cantus referatq; ludos Terdie claro totieſq; grata Nocte frequentes. Nam qdam: ut eſt Pompeius feſtus: centeſimo tantum anno factum id produnt. Primus uti ex Valerio diximus ludoꝶ Tarentinoꝶ fundamenta iecit Valeſius. huius exemplũ Valerius publicola primus conſul ſequutus ludos ſeculares fecit: quos pmos fuiſſe Policiano placet ſcribenti ex Zozimi ſententia, ſecũdos poſtea factos anno trecenteſimo & ſecundo quinquageſimo

poſt Romam ꝯditam. Mox tertios & item quartos Cōſulum temporibus quos ille omnes citet. Quintos a Cæſare Auguſto inſtauratos. Sexto a Claudio factos q̄ſi anticipatos ab Auguſto neq; legitimo tempori reſeruatos. Septimos a Domitiano editos computata tempoꝝ ratione ad annum non quo Claudius proxime ſed quo Auguſtus olim ediderat. Vt hinc ſit Martialis illud de matrona quę binis ludis Claudii ſcilicet ac Domitiani interfuerat Bis mea romano ſpectata eſt uita Tarento. Octauos inſtauratos a Septimio Seuero. Poſt Seueruꝫ deniq; Philippum Euſebio necnō Eutropio auctoribus celebraſſe milleſimū annum Romanæ urbis in Campo martio tribus diebus noctibuſq; ingenti ſpectaculoꝝ apparatu.

DE SEMENTINIS FERIIS

¶Sementinas eſſe ferias conceptiuas ſupra e Macrobii ſententia diximus ubi de feriis ſermo factus. eis addatur modo quod Varro tradit iis fereme uerbis. Sementinæ feriæ dies is qui a Pontificibus dictus. appellatus a ſemente qđ ſationis cauſa ſuſceptæ. Ad hęc Feſtus Sementinæ inquit feriæ fuerunt inſtitutę, quaſi ex iis fruges grandeſcere poſſint. Ouidius Sementinæ diem indictū non ſtatū eſſe docet: vt Varro quoq; demonſtrat: q celebraret Seminibus iactis eſt ubi fœtus ager. Hoc tempore coronati ſtabant plenum ad præſepe iuuenci. Ruſticus aratro ſuſpenſo requiem dabat. Pagum pagani luſtrabant: Tellurem ac Cererem colentes frugum matres.

X

DE SEPTIMONTIO

¶Pompeius Feſtus.an putabas longius abiiſſe. Sed quid agas ? a diuitibus mutuo petenda eſt pecunia trapezitis.Is igitur Feſtus hęc nobis de Septimontio legenda reliquit.Septimontiũ appellabant diem feſtum qđ in ſeptem locis faciebant ſacrificiũ Palatio: Velia: Fagutali: Saburra: Cerimalo: Celapio & Ceſpo. M. Varro ita meminit de Septimontio Septimontiũ dies nominatus ab iis ſeptem montibus in quis ſita urbs eſt. feriæ nõ populi ſed montanoꝝ. Plutarchus ſcribit Septimontium diem feſtum apud Romanos fuiſſe quo Septimus collis urbi attributus eſt. & Roma Septicollis facta. quo qdem die uehiculis uti iunctis cautum fuiſſe ſcribit: ne urbem cuꝫ feſtum agebať relinquerent. quaſi q uoluerint eum diem precipue uenerari ac celebrari q pro Ciuitatis habitatione agereť. Suetonius Septimontialem hunc uocat diem ſic inqens de Domitiano Congiariuꝫ populo numoꝝ trecentoꝝ ter dedit. atq; inter ſpectacula muneꝝ largiſſimũ epulũ Septimontiali ſacroꝝ qdeꝫ die. Senatui Eqtiq; panariis,plebeis ſportellis cũ obſonio diſtributis.

DE SERVORVM FESTO

¶Servorvm dies feſtus exiſtimať eidibus Auguſti quod eo Seruius Tullus natus ſerua ædem Dianæ dicauerit in Auentino.cuius tutelæ ſint cerui.a quarũ celeritate fugitiuos uocent ſeruos. auctor eſt Sextus Pompeius Feſtus.habebant er

go & ſerui ſuum feſtum, ne inuiderent ancillis. nam & eis feſtus fuit dies, de quo ſupra in A litera diximus.

DE SOLITAVRILIBVS

¶Solitavrilia hoſtiarum trium diuerſi generis immolationem ſignant tauri arietis uerris. q̄d omnes ſolidi integriq; ſint corporis. Solon enim oſcorum lingua totū ſolidumq; ſignificat. Vnde tela quędā ſoliferrea uocant. & homo bonarum artium ſolers. & quę nulla parte laxata cauaq; ſolida nominamus. Scribit hoc ſi neſcis ille q a nobis in omni fere ſacra celebritate citatur Pompeius Feſtus. De iis mētio fit ſacris ab Aſconio Pediano dum ait quod cenſores cōpleto q̄nquennio luſtrabāt. & taurilia ſacrificia de ſue oue tauro faciebant. Solitaurilia Quintilianus inq̄t iam perſuaſum eſt eſſe ex ſue oue & tauro. Et ſane ita ſe habet ſacrū q̄le apud Homerum quoq; eſt. Sed hęc nō tam ex trib⁹ quā ex particulis triū coeūt.

DE STVLTORVM FERIIS

¶Quid ſi quę retulimus omnia quę ue ſumus relaturi ſacrificia ſtultorū ferias uero nomine appellaueris? Sed aliqua ex noſtris ét merito ſic uocentur. ut quę diuo Raynaldo: quem hernioſis opem ferre autumant: in agro Tudertino feriæ celebrātur nunq̄ abſq; tumultu nunq̄ fere ſine hominis cæde ubi animi iuuenum & preſertim ruſticorum multo mero caluerint. Sed tu de feriis Stultorū

lege quę a nobis dicta fuerunt in Quirinalibus.

❧ DE TAVRIIS LVDIS ❧

¶Tavrii appellabantur ludi in deorum Inferorum honorem facti. Videntur aũt hac de cauſa inſtituti. Regnante Tarquinio priſco cum magna in mulieres grauidas peſtilentia incidiſſet quę facta fuerat ex carne diu uędita populo taurorum. ob hoc Deis Inferis inſtituti & Taurii uocati ſunt. Pompeius Feſtus ad ſyllabam immo ad literam hęc ſcribit. De ludis Tauriis Liuius meminit dicens per biduum factos eos cauſa religionis.

❧ DE TERMINALIBVS ❧

¶M. Varro quo teſte Lactantio nemo unq̃ doctior ne apud græcos qdem neq; apud Latinos uixit hęc de Terminalibus memoriæ tradidit. Terminalia quod is dies extremus anni cõſtitutus. duodecimus. n. menſis fuit Februarius. & cũ intercalatur inferiores quinq; dies duodecimo demuntur menſe. hoc & Macrobius docet ſcribens Romanos non confecto februario ſed poſt uigeſimum & trigeſimum diem intercalaſſe Terminalibus ſcilicet iam peractis. Apud Pompeium Feſtum hunc legebamus in modum Termino ſacra faciebãt quod in eius tutelã fines agrorum eſſe putabant. Deniq; Numa Pompilius ſtatuit eum q terminum exaraſſet & ipſum & boues ſacros eſſe. Terminus aũt quo loco colebatur ſup eum foramen patebat in tecto. qd nefas eſſe pu

tarent Terminum intra tectum cõſiſtere. hucuſq; Feſtus. De terminalibus dixit Oratius Vel agna feſtis cæſa Terminalibus. ibi Acron interps Terminaliorum diem ſcribit inſtitutũ fuiſſe q per epularum feſtiuitatem Cæſis agnis fines ſeruari facerer. Ouidius Termino ſacra fieri menſe Februario docet ut eũ duo diuerſi domini de parte coronent Binaq; ſerta illi binaq; liba ferant. Erecta ara & ignem frugibus cum fauo iniectis necnon agno aut porcello mactato cum iis laudibus Tu populos urbeſq; & regna ingentia finis. Omnis erit ſine te litigioſus ager. Nulla tibi ambitio eſt, nullo corrumperis auro. Legitima ſeruas credita rura fide. Si tu ſignaſſes olim Tyreatida terras Corpora non letò miſſa trecenta forent. Non foret Otryades congeſtis tectus in armis. O quantum patriæ ſanguinis ille dedit. Quid noua cum fierent Capitolia? nempe deorum Cuncta Ioui ceſſit turba locumq; dedit. Terminus (ut memorãt ueteres) inuentus in æde Reſtitit. & magno cum Ioue templa tenet. & reliqua. Scribit Auguſtinus (quod loco huic non ſit alienum) a ueteribus fictum Ioui Terminum in Capitolio cædere noluiſſe: ſignificantibus neminem Romanorum terminos cõmoturum. Idemq; a Marte & Iuuentate factum. quod populus Romanus & eiuſdẽ Iuuentus nemini locũ daturi eſſent quem tenerent. Plutarchus quærit cur Terminum: cui Terminalia faciũt: deum putantes nihil ei animatũ ſacrificant. Vbi notandũ Plutarchũ loqui ſm Nume Pompilii inſtitutionem . quæ poſtea ſeruata non fuit. vnde Oratius in epodo uel agna feſtis cæſa Ter

minalibus & Ouidius ea ſacra deſcribens ait
Spargitur & cæſo cõmunis terminus agno.
Nec queritur lactens cum ſibi porca datur.

❧ DE THESMOPHORIIS ❧

¶ Thesmophoria tradente Seruio honorato Cereris ſacra fuere dicta a Cerere: quę a Græcis Theſmophora hoc eſt legifera nominatur. ſiquidem θεσμὸς legem & φέρω fero ſignificat. Ceres. n. leges inuenit. quod non ſolum poeta Ouidius q de Cerere loquens ait prima dedit leges & Vergilius qui propterea legiferam Cererem appellauit Sed Plinius quoq; teſtatus eſt. Seruius quem pauloante citaui leges a Cerere inuentas fictum eſſe ait, quia ante inuentum frumentum a Cerere paſſim homines abſq; lege uagabantur. quę feritas interruptas ſit frumenti uſu comperto poſtq̃ ex agrorum diuiſione nata ſunt iura. Aulus Gellius citat Ariſtophanem in Theſmophoriis cum mulieres cõueniunt ad ſacra eleuſina. i. ad Theſmophoria quę ſunt ſacra Cereris. uti ait. De ſacris Cereris plura nos in Cerealibus.

❧ DE THARGELIIS ❧

¶ Thargelia erant dies feſtus Athenienſium Apollini & Dianæ cõſecratus menſe Thargelione quo dei Apollo & Diana orti fuerũt tradente Laertio. Nomen eis ab Apollinis hoc eſt ui Solis datum ut Sudas eſt auctor. Nam θέρειν calefacere & γῆν Græci dicunt terram.

DE TRIETERICIS

¶ Lactantius ſiue is Luctatius eſt Papinii interpres ac Seruius Honoratus Trieterica fuiſſe ſcribunt Bacchi ſacrificia quę exacto triennio celebrabantur. ſicut Ioui olympiaci ſacruꝫ intermiſſo quinquennio. Latine Triennalia dici poſſunt. namq; τρία tres & ἔτος annum ſignificat. Vnde Statius hoc demonſtrans ſacrificium ait Da parue tuum trieteride multa Inſtaurare diem. Eſt.n. τριετηρὶς.i. trieteris triennium. ut ſatis conſtat. id Ouidius quoq; oſtẽdit tempus etiam ſignans quo fierent. Sic namq; ait Feſta corymbiferi celebrabat græcia Bacchi Tertia quę ſolito tempore Bruma refert. De iis alibi Idem. Ibat ut æmonio referens trieterica Baccho. Ire ſolet fuſis barbara turba comis. Sic & Vergilius Bacchatur qualis cõmotis excita ſacris Thyas ubi audito ſtimulant trieterica Baccho Orgia. Eram Ouidii illud miſſum facturus niſi me tum carminis elegantia tum qa loco imprimis ꝯuenit reuocaſſet. Profecto Ouidii carmen eſt, Tempus erat q̃ ſacra ſolent trieterica Bacchi Sythoniæ celebrare nurus. nox ꝯſcia ſacris. Nocte ſonet Rhodope tinitibꝰ aeris acuti.

DE TROIA LVDO

¶ Troia (ut docet Pompeius Feſtus) fuit luſus puerorum equeſtris quem primus Aſcanius longam muris cum cingeret Albam Rettulit & priſcos docuit celebrare Latinos Albani docuere ſuos. Hinc maxima porro Accepit Roma & pa-

trium ſeruauit honorem. Troiaq; nunc pueri troianum dicitur agmen. ut ab Homero mantuano dictum fuit: quos ludos in patris funere Aeneas edidit deſcribente. eum locum honoratus exponens ait ex Suetonii Tranquilli ſententia ludum Troiam uulgo Pyrrhicam appellari, eoq; ipſo ludi originem expreſſam eſſe in libro de luſibus puerorū. Dictator Caeſar uaria ſpectacula edidit. ex iis Troiam. quā luſit turma duplex maiorum minorumq; puerorum. ut Suetonius refert in eius uita.

DE TVBILVSTRIIS

TVBILVSTRIVM deſcripturus cuius id potius uerbis agam q̄ M. Varronis antiqtatis & literarum parētis? Is enim de hoc die ita ſcribit Tubiluſtrium appellatur quod eo die in atrio ſutorio ſacrorum tubae luſtrantur. Sed neq; horum oblitus eſt Feſtus apud quem ſic legatur. Tubiluſtria dies appellabantur in quibus agna tubas luſtrabant. Hęc illa quę Naſo Luſtria uocat. Vulcano ſacra. de quibus à nobis ſupra narratum fuit.

DE VINALIBVS

Inuenio apud Varronem libro ſecundo dę lingua latina duo ſacrificia Vinaliorum nomine appellata Vna Iouis altera Veneris cognomento ruſtica. De primis ſic ſcribit Vinalia a vino. hic dies Iouis non Veneris. hu

ius rei cura non leuis in latio. nam aliquot lo-
cis vindemiæ a Sacerdotibuspublice fiebant.
Rome etiam nunc. nam flamen dialis auſpica-
tur vindemiam. & ut iuſſit vinum legere agna
Iouis facit. inter cuius exta cæſa & proiecta
flamen prorſus vinum legit. In tuſculanis ſa-
cris eſt ſcriptum vinum nouum ne uehatur in
urbem anteq̃ uinalia calentur. De ſecundis ſic
paulopoſt. Vinalia ruſtica dicuntur ante diem
XII. Klen. Septembris. quod tum Veneri de-
dicata ædes & horti eius tutelæ aſſignantur.
ac tum ſunt feriati olitores. De primis loqui
uidet Pompeius Feſtus dum ait Vinalia diem
feſtum habebant quo die uinum nouum Ioui
libabant. quod quidem uinum ex dolio ſa-
crificii cauſa demptum antequam guſtetur ut
alibi tradit & calpar appellabatur & feſtum.
De ſecundis Varro ipſe in primo de re ruſti-
ca libro dum ait ſi Mineruam & Venerem ue-
nerari quarum unius procuratio oleti. alte-
rius hortorum. quo nomine ruſtica uinalia
inſtituta. Plinius quoq; duo Vinalia memo-
rat priora. IX. Klen. Martii deguſtandis uinis
inſtituta. Poſteriora quę agebantur ad. XIII.
Calen. Septembris. Ouidius una tantum de-
ſcribit quę menſe aprili celebrarentur tam Ve-
neri q̃ Ioui attributa quorum originem ſcribit
fuiſſe Turni vinum: quod Aeneas Veneris fi-
lius occiſo Mezentio cui uinum a Turno pro-
miſſum fuerat Ioui libauit. Quod autem Ve-
neri hortos Varro pauloante attribuit non id
fruſtra. nam & Næuius Pompeio feſto referen

te Venerem pro oleribus uti ꝑ pane Cererem & pro piſce Neptunum poſuit dicens coquus edit Neptunum : Cererem : Venerem.

DE VERTVMNALIBVS

VERTMNALIA ſeu Vortumnalia uti veteres pronunciabant dicta ſunt a Vertumno cuius feriæ erant octobri mēſe. ut ſcribit Varro. Eſt autē Vertumnus tradente Acrone deus qui præeſt ſenſibus. ab eo quod uertat & mutet cogitationes humanas. Hic Rome multis in locis poſitus erat. In municipiis etiam eius ſimulachra cōſecrabantur quibus ambigui uultus erant prout dediſſet eis habitum. ita ut in diuerſas numinum facies uerteretur. hinc illud Oratianum Vertumnis : quotquot ſunt : natus iniquis. de eo qui ſe regere ignoraret. Vertumni meminit Donatus Terentii interpres multis in locis. Apud poetam umbrum non dico Plautum ſed Propertium Aſiſinatem Meum, ut Plinii uocabulo urar, conterraneum. & eorum qui elegos ſcribunt facile principem eſt elegia elegantiſſima in qua Vertumnus introducitur qui ſe tuſcum dicit Volſiniis natum. habitare autem Rome ad forum Romanum. affertq; uarias ſui nominis interpretationes. quas noſtrum apud poetam te legere uolo. Feſti codices habent Volturnalia Volturno deo ſacra. Forſitan Vortumnalia & vortumno legendum. Quid ſi legas Voltumnalia? Voltumnæ deæ ſacra? Voltumnam fuiſſe

deam Ethruriæ ad cuius phanum frequens Ethruſcorum concilium fuerit docet nos Liuius. Equidem Volturnum ſeu Vulturnum legi ſed quod urbem fluuiumq; ſignificet non autem deum.

DE VVLCANALIBVS

Nemo Varrone; qui legerit ignorabit Vulcanalia a Vulcano dici, quod ei tum feriæ & quod eo die populus pro ſe in ignem animalia mittit. Is dies de menſe Auguſti erat a quo tempore Plinius iunior ſcribit Auunculum ſuum lucubrare. i. noctu ſtudere incepiſſe. Auguſto autem menſe Vulcanalia celebrata Plinius & Columella oſtendunt. ille dum ait fici cum Vulcanalibus tonuerit cadent. hic inquiens Auguſto circa Vulcanalia tertia Satio eſt. neq; obſtat quod luſtria Vulcani feſta. XIII. Calen. Iunias fieri ſcribat Ouidius, ſicuti & nos ſupra non tacuimus, quia alia illa erant. quod facile nobis conſtaret ſi Ouidium integrum haberemus.

FINIS.

HABES ALPHENE DE Deorum cognominibus & ſacris celebritatibus quod pollicitus fui. Sed age pauca etiam quę ueluti corollarium de antiquorũ uictimis ſiue hoſtiis addidi legere haud te pigeat per dignam ſane rem cognitu, & deorum cognominibus ac ſacris celebritatibus meo quidem iudicio germanam.

DE HOSTIIS

SEV VICTIMIS ANTIQVORVM.

HOSTIARVM ſeu uictimarum tradēte Macrobio duo ſunt genera, namq; hoſtias inter & uictimas haud facio differentiam. neq; ignoro quid Seruius honoratus, neq; me fugit quid Antonius Fanenſis Naſonis illud exponens dicat Victima quę cecidit dextra uictrice uocatur. Hoſtibus a domitis Hoſtia nomen habet. Sic enim lego domitis pro ſuperatis ſeu uictis, ut uetuſti codices habent, ibi Antonius differentiam inter duo hęc

Hoſtia.

Victima.

De victimis. Alex. ab Alex. li. 3º. c. xyº.

Ovi. Fastus li. pº.

noīa recitat Auli Gellii teſtimonio uſus, quum apud Gellium talis nunq̄ differentia inueniat. Sed ut noſtra ad ꝑpoſitū recurrat oratio: unū

Hoſtiarum genus.

hoſtiaꝝ ſeu uictimaruꝫ genus erat, in quo dei uoluntas per exta diſquirebat. alterum in quo ſolum animalia deo ſacrabatur. ꝑpter qđ hæ

Animales.

hoſtiæ animales appellatæ fuerunt. Vtrunq; genus Maro demonſtrat, & quidem primum quando ait mactat lectas de more bidentes. & mox. pecudumq; recluſis Pectoribus inhians ſpirantia conſulit exta. Alterum uero dum facit Entellum uictorem Eryci taurum mactare animam illud appellans propter quam retulimus cauſam. Hanc tibi Eryx meliorem animam pro morte Daretis Perſoluo. Idem alibi Sanguine quærendi reditus, animaq; litandū Argolica. Vltimi generis hoſtiæ quandoq; totæ comburebantur. & hoc holocauſtum nomine rem demonſtrante uocitabatur id Vergilius intellexit inquiens Tum Stygio regi nocturnas inchoat aras. Et ſolida imponit taurorum uiſcera flammis. Idem Holocautoma a græcis nominantur. Dauid in Pſalmis. τότε ἐυδοκήσεις θυσίαν δικαιοσύνης ἀναφορὰν καὶ ὁλοκαυτώματα τότε ἀνοίσουσιν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριόν σου μόσχους. ideſt Tunc acceptabis ſacrificium iuſtitiæ oblationes & holocautoma. Tunc imponent ſuper altare tuum uitulos. Seruius Honoratus auctor eſt uictimas aut per ſimilitudinem aut per contrarietatem immolari. per ſimilitudinem dum Serenitati ac Zephyris albæ, Tempeſtati uero & Nocti ac Telluri nigræ dabant

Holocauſtum.

Holocautoma.

Victime per ſimilitudinē.

tur. Proſerpinæ autem ſteriles quia ipſa virgo eſt quę nunq̃ pariat. Taurus & quidem candidus Neptuno, Apollini, Ioui, Iunoni, Palladi. hoc & Vergilius quoq; oſtendit Taurum Neptuno taurum tibi pulcher Apollo Nigram Hyemi pecudem Zephyris felicibus albam. & alibi. Ipſe atri uelleris agnā Aeneas matri Eumenidum magnęq; ſorori Enſe ferit. Sterilemq; tibi Proſerpina uaccam. Iuuenalis. Niueam reginæ ducimus agnam. Par uellus dabitur pugnanti Gorgone maura. Sed procul extenſum petulans quatit hoſtia funem Tarpeio ſeruata Ioui. Per contrarietatem uero ut ſus Cereri. Caper Baccho. Capra Aeſculapio ſalutis deo mactabať. Sus enim frugibus terram eruens. Caper vitibus rodendo nocet. Capra nūq̃ eſt ſine febre. Ouidius. Prima putatur. Hoſtia ſus meruiſſe mori, quia ſemina pando Eruerit roſtro, ſpemq; interceperit anni. Vite Caper morſa Bacchi mactatus ad aras Dicitur ultoris. Idem Prima Ceres auidæ gauiſa eſt ſanguine porcæ Vlta ſuas merita cæde nocentis opes. & ſubdit. Rode Caper uitem, tamen hic cum ſtabis ad aras In tua quod ſpargi cornua poſſit erit. Verba fides ſequitur, noxa tibi deditus hoſtis Spargitur effuſo cornua Bacche mero. Idem bouis ouiſq; morte enarrata infert. Placat equo Perſis radiis hyperiona cinctum Ne detur celeri uictima tarda deo. Quæ ſemel eſt triplici ꝓ uirgine cæſa Dianæ Nunc quoq; pro nulla uirginitate cadit. Extra canum Triuiæ uidi libare Sabæos Et quicunq; tuas

Victimæ per contrarietatem.

accolit Aeme niues. Cæditur & rigido cuſtodi ruris aſello. Alibi eodem. i. libro Iano arietem Ioui agnam mactari tradit. Sic enim de Iano loquens ait ita rex placare ſacrorum Numina lanigeræ coniuge debet ouis. De agna uero Idibus alba Ioui grandior agna cadit. Sue pregnante & farre Cererem & Tellurem placabit ut apud eundem poetam eſt legere ita dicentem Placentur frugum matres Telluſq; Cereſq; Farre ſuo grauidæ uiſceribuſq; ſuis. Porphyrius in libris reponſorum Apollinis carmen refert quod Celeſtibus albas. Terreſtibus & Inferis nigras beſtias. Marinis uolatilia ſed nigra mactanda canit. quoniam ſimilibus ſimilia gaudent. Nam ut ait cęleſtia alba ſunt. Terra naturaliter tenebroſa. maris aqua cerulea & mobilis. ut latius in libris floſculorum ſcripſimus. Preterea ſtabant victime ante aras ſolutæ. Siquidem piaculum eſt aliquid in ſacrificio ligatum eſſe. vnde illud apud Vergilium uictaſq; reſoluit Sacrati capitis. & illud quoq; vnum exuta pedem, uincliſq; in ueſte recincta. Nam qđ ait Iuuenalis Sed ꝓcul extēſum petulans quatit hoſtia funem: ad tēpus ante ſacrificium quo ligatæ erant refertur.

Victimæ coronatæ.

Stabant & uictimis coronatæ, mola etiam ſalſa frontem conſperſæ. Hinc vergilianus Sinon inqt mihi ſacra parari Et ſalſæ fruges & circum tempora uictæ.

Victime Spargebantur.

Iuuenalis Vino ſpargi uictimas ſolitum fuiſſe demōſtrat dicens Quippe ferox uitulus templis maturus & aræ Spargenduſq; mero. De hoc & Vergilius liquore intellexit

Ipſa tenens dextra pateraꝫ pulcherima Dido
Candentis uaccæ media inter cornua fundit.
Eſt & hoc inuenire uictimarum preſertim ma-
iorum cornua inaurari. ad quod illud Ouidii
referatur inductaꝗ cornibus auro Victima uo-
ta facit. & alibi blandis inductæ cornibus au-
rum Conciderant ictæ niuea ceruice iuuencæ.
Iuuenalis etiam propter hoc dixiſſe uidetur
frontemꝗ coruſcat de Iouis hoſtia loquens.
Item hoc quoꝗ memoriæ traditum eſt prima
hoſtia non litante alteram dein tertiam plures
ue adhiberi ſolitas donec litatum foret. Hinc
legimus Paulum Aemilium ſacrificantem non
litaſſe uſꝗ ad uigeſimam hoſtiam, in. xx. uero
prima apparuiſſe ſigna uictoriam promitten-
tia. Has hoſtias auctas nominabāt. Apud Sue-
tonium Tranquillum ita legimus qđ ad hanc
rem facit: Circa Peruſiam ſacrificio non litan-
te quuꝫ augeri hoſtias imperaſſet. Eædem Suc-
cidanæ dictæ ſunt auctore Gellio quaſi ſucce-
daneæ, quoniam ſi primis hoſtiis litatum nō
erat aliæ poſt eaſdem ductæ cædebantur. quę
quaſi prioribus iam cæſis luendi piaculi gra-
tia ſubdebantur & ſuccedebant. Eadem uerbi
ratione Præcidaneas quoꝗ hoſtias nomina-
runt, quę ante ſacrificia ſolennia pridie occi-
debantur ut Gellius idem tradit. vt uero Pom
peius Feſtus Precidanea erat quę ante alias
hoſtias cædebatur. Apud Mocrobium paulo
poſt ea quę ſupra retulimus de generibus ho-
ſtiarum mentio fit de hoſtiis Iniugibus. Eſſe

Victimarum cornua aurata.

Victimę plures.

Auctæ.

Succidaneæ.

Precidanee.

Iniuges autem iniuges hoſtias ait quę nunq̄ domitæ ac iugo ſubditæ ſunt. De quibus Vergilius dicat Nunc grege de intacto Septem mactare iuuencos Præſtiterit totidem lectas de more bidentes Apud eundem Macrobium inq̄ hoſtiæ eximiæ epitheto non poetico Sed nomi-

Eximiæ ne sacerdotali memorantur. Siquidem eximias hoſtias dictas ait quę ad ſacrificium deſtinatæ eximantur de grege. Vel quod eximia ſpecie quaſi numinibus offerendæ eligantur. Has neq; Vergilius tacuit Quattuor eximios præſtanti corpore tauros. Vbi quod eximuntur eximios. quod eliguntur præſtanti corpo-

Ambarualis. re monſtrauit. Ibidem Ambarualis hoſtia legitur quę rei diuinæ cauſa circum arua ducebatur ab iis qui pro frugibus faciebant. atq; ita nominabant ab ambiendis aruis. de qua poeta Idem intellexerit illo uerſu Terq; nouas circum fęlix eat hoſtia fruges. Sextus Pompeius Feſtus tam de Ambarualibus q̄ de Ambur-

Amburbiales. bialibus meminit eſſeq; ait hoſtias amburbiales que circum terminos urbis Romæ ducebantur. ut circum arua ambaruales. Idem Ca-

Cauiares. uiares quoq; hoſtias non omiſit quod caue.i. pars hoſtiæ cauda tenus ducebatur: & ponebatur in ſacrificio pro collegio Pontificum quoq; anno. Eodem in auctore ſunt & hoſtiæ

Agoniæ. Agoniæ ab agēdo dictę. Item hoſtię Prodigiæ

Prodigiæ. q̄ conſumunt. Vnde homines quoq; luxurioſi prodigi. quoniam prodigere conſumere ſigni

Bidentes ficat. Item Bidentes oues quod duos dentes

longiores cæteris habeant quę Ambidentes etiam nominentur. Aulus Gellius & Nonius Marcellus Bidentes eſſe ſcribunt non oues ſolum ſed omnes bimas hoſtias bidennes primo dictas litera immiſſa quaſi biennes. tamen longo loquendi uſu uocem corruptam eſſe. & ex bidennibus bidentes factum. Idem: quem paulo ante citaui: Pompeius Feſtus hoſtiam tradit ab hoſtiendo.i.feriendo dictam. cum Ouidius ab hoſtibus hoſtiæ nomen dederit, ut a nobis ſupra monſtratum. Græci hoſtiam ſeu victimam modo θυσίαν modo ἱερεῖον modo ἐναγισμόν modo σφαγὴν appellant.

Ambidentes.

Hoſtia unde.

Hoſtiæ nomina græcis.

PETRI IACOBI MONTIFALCHII
VICTIMARVM
FINIS.

PERVSIE IN AEDIBVS HIERONYMI
FRANCISCI CHARTVLARII
AVGVSTO MENSE
M.IIID.XXV.
ANNO IVBILEI.
✣
SVB CLEMEN.VII. PONTI.MAX.

REGESTRVM

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z

OMNES SVNT DVERNI

❧ FRANCISCVS SEPTIMIVS ❧
TVDERS. IACOBO
❧

Ingeniũ: cum pallas amet: cũ Cypria: Formaʒ.
Cum: tangat Charites Gratia ſola deas
Cũ, Cęı́, Venerẽ: chrarites: hic clauſeris, hinc ẽ
Ingenium: Libris: Gratia: Forma: tuis.

VA1
1542845